

ผลของการใช้สารชักจูงในการยอมรับทฤษฎีใหม่ เศรษฐกิจพอเพียง

ISBN 974 - 9849 - 47 - 7

17 พ.ค. 2549



ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2548

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนตามโครงการวิจัยจากงบประมาณเงินรายได้
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โครงการชนบทศึกษา ประจำปี 2542

ประกาศคุณูปการ

การวิจัยเรื่อง “ผลของการใช้สารชักจูงในการยอมรับทฤษฎีใหม่ เศรษฐกิจพอเพียง” สำเร็จเรียบร้อยด้วยดี เนื่องจากผู้วิจัยได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานและบุคคลหลายท่าน โดยเฉพาะฝ่ายส่งเสริมการวิจัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่ให้ทุนสนับสนุนซึ่งเป็นสิ่งสำคัญยิ่งของการวิจัย

ในช่วงการวิจัยได้รับความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่หลายฝ่ายของสำนักงานเกษตรอำเภอ อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก ซึ่งได้ให้รายละเอียดและเอกสารที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการดำเนินงาน ด้านทฤษฎีใหม่ในพื้นที่ รวมทั้งรายชื่อเกษตรกรในตำบลหนองแสง อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก เพื่อประกอบการวิจัยครั้งนี้ คณะทำงานของกำนันตำบลหนองแสง กรุณาติดต่อกับเกษตรกรเพื่อเป็นกลุ่มตัวอย่าง รวมทั้งเกษตรกรทุกท่านที่เข้าร่วมเป็นผู้รับการทดลองโดยเสียสละเวลาด้วยความเต็มใจและเห็นคุณค่าของการวิจัยครั้งนี้ และท่านเจ้าอาวาสวัดบึงเข้ ซึ่งได้ให้ความอนุเคราะห์ด้านสถานที่ ในการทดลองและเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยขอขอบคุณทุกท่านที่มีส่วนช่วยเหลือในเรื่องต่างๆ เป็นผลให้การวิจัยเรื่องนี้เสร็จสมบูรณ์ตามจุดประสงค์

(รองศาสตราจารย์ ดร. นวลละออ สุภาพล)

บทคัดย่อ

นวลละอ อสุภาผล. (2548). ผลของการใช้สารชักจูงในการยอมรับทฤษฎีใหม่ เศรษฐกิจพอเพียง.
กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

การวิจัยเรื่อง “ผลของการใช้สารชักจูงในการยอมรับทฤษฎีใหม่ เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นการวิจัยเชิงทดลองซึ่งมีจุดมุ่งหมายสำคัญ คือ เพื่อเปรียบเทียบผลการรับทฤษฎีใหม่ของเกษตรกรกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม

กลุ่มตัวอย่างในการทดลองครั้งนี้ได้แก่ เกษตรกรจำนวน 62 คน ซึ่งอยู่ในตำบลหนองแสง อำเภอบางพลี จังหวัดนครนายก ได้สุ่มอย่างง่ายโดยแบ่งเกษตรกรดังกล่าวเป็นกลุ่มทดลองจำนวน 31 คน เพื่อให้สารชักจูง และกลุ่มควบคุมจำนวน 31 คน เพื่อให้รับสารอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกับสารชักจูง สารที่ให้มียะยะเวลาเท่ากันคือ 6 ชั่วโมง ก่อนได้รับสารได้ให้เกษตรกรทั้ง 2 กลุ่มตอบแบบสอบถามซึ่งวัดจิตลักษณะ 4 ประการคือ การรับรู้การสนับสนุนทางสังคม ความเชื่ออำนาจในตน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความพร้อมทางจิตใจ และลักษณะทางชีวสังคม ภายหลังได้รับสารได้ให้เกษตรกรดังกล่าวประเมินการรับทฤษฎีใหม่

ข้อมูลในการวิจัยทดลองครั้งนี้ใช้วิธีวิเคราะห์ค่าที การวิเคราะห์แบบถดถอยพหุคูณ และการหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยที่แยกตามจิตลักษณะและลักษณะทางชีวสังคม

ผลการวิจัยที่สำคัญและเชื่อมั่นได้ มีดังนี้ : เกษตรกรที่ได้รับสารชักจูงมีการรับทฤษฎีใหม่สูงกว่าเกษตรกรกลุ่มควบคุม ซึ่งผลนี้พบในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยที่แบ่งตามจิตลักษณะและลักษณะทางชีวสังคม

อีกประการหนึ่งพบว่า การรับรู้การสนับสนุนทางสังคม และการทราบว่ามียทฤษฎีใหม่เป็นตัวทำนายดีที่สุดในการรับทฤษฎีใหม่ของเกษตรกรกลุ่มทดลอง และการรับรู้การสนับสนุนทางสังคมเป็นตัวทำนายการรับทฤษฎีใหม่ของเกษตรกรกลุ่มควบคุม

ประการสุดท้าย ปรากฏผลว่า เกษตรกรกลุ่มทดลองที่รับทฤษฎีใหม่สูงมีการรับรู้การสนับสนุนทางสังคมต่ำ ส่วนเกษตรกรกลุ่มควบคุมที่รับทฤษฎีใหม่สูงมีการรับรู้การสนับสนุนทางสังคม แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และความพร้อมทางจิตใจ ทั้ง 3 ตัวแปรนี้สูงด้วย

การวิจัยทดลองครั้งนี้สรุปได้ว่าสารชักจูงที่สร้างขึ้นมีประโยชน์ต่อเกษตรกรในการรับทฤษฎีใหม่ จึงเป็นข้อเสนอว่าหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีใหม่ควรนำสารชักจูงนี้ไปใช้

Abstract

Nuanla-or Supapon. (2548). The Effects of Persuasive Message on Adoption of the New Theory, Self – Sufficient Economy. Bangkok : Srinakharinwirot University.

The present research study on “The Effects of Persuasive Message on Adoption of the New Theory, Self – Sufficient Economy” was an experimental study which had major objective as : to compare the results of the agriculturists adopt the New Theory of the experimental group and the control group.

The samples in this experiment were 62 agriculturists in Tombon Nongsang, Amphor Pakpee, Nakonnayok Province. They were randomly assigned to one of the two conditions, In the experimental condition, the 31 agriculturists received the persuasive message. In the control conditions, the 31 agriculturists received the irrelevant message of equal length which took about 6 hours. Before these agriculturists received the message, they were asked to respond to a set of questionnaires which assessed their 4 psychological characteristics, cognition of social support, belief in internal locus of control, achievement motivation and psychological readiness and other biosocial quality. After received the messages these agriculturists gave their ratings on adoption of the New Theory.

The data in this experimental study were analyzed by performing the t-test, and Multiple Regression Analysis, and Correlation Coefficients in the total samples and in the subgroups divided by the characteristics and the biosocial quality of the agriculturists.

The significant finding were as follow, the agriculturists who received the persuasive message showed stronger on adoption of the New Theory than the control agriculturists. These results were found in the total sample and in the subgroups divided by the characteristics and biosocial quality.

Furthermore, it was found that cognition of social support and knowing of the New Theory were the best predictors on adoption of the New Theory of the experimental agriculturists. The Cognition of social support was the predictor on adoption of the New Theory of the control agriculturists.

Finally, the results show the experimental agriculturists who were high on adoption of the New Theory were less in cognition of social support. The control agriculturists who were high on adoption of the New Theory were also high on cognition of social support, achievement motivation and psychological readiness.

This experimental study renders the conclusion that the persuasive message is useful in agriculturists on adoption of the New Theory. It is recommended the organizations which relate to the New Theory make usage of this persuasive message.



สารบัญ

	หน้า
ประกาศคุณูปการ.....	2
บทคัดย่อ.....	3
Abstract.....	4
บทที่	
1 บทนำ.....	14
ภูมิหลัง.....	14
ประมวลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	17
ทฤษฎีใหม่ : สาระ หลักการและข้อคิดเห็น.....	17
ความเข้าใจเกี่ยวกับทฤษฎีใหม่กับเศรษฐกิจพอเพียงและเศรษฐกิจ	
ชุมชน (เศรษฐกิจชุมชนแบบพึ่งตนเอง).....	22
รายละเอียดของการทำทฤษฎีใหม่.....	25
ผลของการปฏิบัติตามทฤษฎีใหม่.....	32
ชาวนากับการรับทฤษฎีใหม่.....	32
ชาวไร่กับการรับทฤษฎีใหม่.....	37
พ่อค้ากับการรับทฤษฎีใหม่.....	38
นักเรียนกับการรับทฤษฎีใหม่.....	39
การใช้สารชักจูงให้เปลี่ยนทัศนคติเพื่อรับทฤษฎีใหม่.....	42
การใช้สารชักจูงให้เปลี่ยนทัศนคติ.....	42
ขั้นตอนของการเปลี่ยนทัศนคติ.....	44
จิตลักษณะของบุคคลกับการยอมรับสารชักจูง.....	46
การรับรู้การสนับสนุนทางสังคมกับการรับทฤษฎีใหม่.....	47
ความเชื่ออำนาจในตนกับการรับทฤษฎีใหม่.....	48
แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์กับการรับทฤษฎีใหม่.....	49
ความพร้อมทางจิตใจกับการรับทฤษฎีใหม่.....	51
ลักษณะทางชีวสังคมกับการรับทฤษฎีใหม่.....	51
จุดมุ่งหมายของการวิจัย.....	52

บทที่	หน้า
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย.....	52
ขอบเขตของการวิจัย.....	53
นิยามปฏิบัติการของตัวแปร.....	53
สมมติฐานการวิจัย.....	55
2 วิธีดำเนินการวิจัย.....	56
กลุ่มตัวอย่าง.....	56
รูปแบบการทดลอง.....	56
แบบแผนการวิจัย.....	57
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	57
สารชักจูง.....	59
วิธีดำเนินการทดลอง.....	60
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้.....	60
3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	61
ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง.....	62
ผลการให้สารชักจูงที่มีต่อการรับทฤษฎีใหม่.....	66
ผลการให้สารชักจูงที่มีต่อการรับทฤษฎีใหม่ในกลุ่มรวม.....	66
ผลการให้สารชักจูงที่มีต่อการรับทฤษฎีใหม่ในกลุ่มย่อย ที่แยกตามจิตลักษณะ.....	67
ผลการให้สารชักจูงที่มีต่อการรับทฤษฎีใหม่ในกลุ่มย่อย ที่แยกตามลักษณะทางชีวสังคม.....	76
ผลการหาเปอร์เซ็นต์ทำนายและตัวทำนายการรับทฤษฎีใหม่.....	90
ผลการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม.....	92
4 สรุปและอภิปรายผล.....	96
การสรุปและอภิปรายผลสมมติฐานที่ 1.....	96
การสรุปและอภิปรายผลสมมติฐานที่ 2.....	100
การสรุปและอภิปรายผลสมมติฐานที่ 3.....	102
ประเภทของเกษตรกรที่ได้รับผลต่างๆ จากการได้รับสารชักจูงในการรับ ทฤษฎีใหม่.....	104
เกษตรกรที่ได้รับผลดีมากจากการรับสารชักจูง.....	104
เกษตรกรที่ได้รับผลดีน้อยจากการรับสารชักจูง.....	105

บทที่	หน้า
ข้อดีและข้อจำกัดของการวิจัย.....	105
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป.....	106
บทสรุป ตามรอยทฤษฎีใหม่ ปลดหนี้แก้จน.....	106
บรรณานุกรม.....	109



บัญชีตาราง

ตาราง

หน้า

1. ลักษณะทางชีวสังคมและจิตลักษณะของเกษตรกรกลุ่มรวม จำนวน 62 คน.....	63
2. ลักษณะทางชีวสังคมและจิตลักษณะของเกษตรกรกลุ่มทดลอง จำนวน 31 คน...	64
3. ลักษณะทางชีวสังคมและจิตลักษณะของเกษตรกรกลุ่มควบคุม จำนวน 31 คน...	65
4. ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนการรับทฤษฎีใหม่ของกลุ่มทดลอง กับกลุ่มควบคุมในกลุ่มรวม.....	66
5. ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนการรับทฤษฎีใหม่ของกลุ่มทดลอง กับกลุ่มควบคุมที่มีการรับรู้การสนับสนุนทางสังคมสูง.....	67
6. ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนการรับทฤษฎีใหม่ของกลุ่มทดลอง กับกลุ่มควบคุมที่มีการรับรู้การสนับสนุนทางสังคมต่ำ.....	68
7. ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนการรับทฤษฎีใหม่ของกลุ่มทดลอง กับกลุ่มควบคุมที่มีความเชื่ออำนาจในตนสูง.....	69
8. ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนการรับทฤษฎีใหม่ของกลุ่มทดลอง กับกลุ่มควบคุมที่มีความเชื่ออำนาจในตนต่ำ.....	70
9. ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนการรับทฤษฎีใหม่ของกลุ่มทดลอง กับกลุ่มควบคุมที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง.....	71
10. ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนการรับทฤษฎีใหม่ของกลุ่มทดลอง กับกลุ่มควบคุมที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ.....	72
11. ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนการรับทฤษฎีใหม่ของกลุ่มทดลอง กับกลุ่มควบคุมที่มีความพร้อมทางจิตใจสูง.....	73
12. ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนการรับทฤษฎีใหม่ของกลุ่มทดลอง กับกลุ่มควบคุมที่มีความพร้อมทางจิตใจต่ำ.....	74
13. ผลการวิเคราะห์ของคะแนนการรับทฤษฎีใหม่ของกลุ่มทดลองที่มีความพร้อม ทางจิตใจสูงกับกลุ่มควบคุมที่มีความพร้อมทางจิตใจต่ำ.....	75
14. ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนการรับทฤษฎีใหม่ของกลุ่มทดลอง กับกลุ่มควบคุมเพศชาย.....	76
15. ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนการรับทฤษฎีใหม่ของกลุ่มทดลอง กับกลุ่มควบคุมเพศหญิง.....	77

ตาราง

หน้า

16. ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนการรับทฤษฎีใหม่ของกลุ่มทดลอง กับกลุ่มควบคุมที่มีอายุมาก.....	78
17. ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนการรับทฤษฎีใหม่ของกลุ่มทดลอง กับกลุ่มควบคุมที่มีอายุน้อย.....	79
18. ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนการรับทฤษฎีใหม่ของกลุ่มทดลอง กับกลุ่มควบคุมที่มีการศึกษาสูง.....	80
19. ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนการรับทฤษฎีใหม่ของกลุ่มทดลอง กับกลุ่มควบคุมที่มีการศึกษาดำ.....	81
20. ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนการรับทฤษฎีใหม่ของกลุ่มทดลอง กับกลุ่มควบคุมที่มีสถานภาพในครอบครัวเป็นหัวหน้า.....	82
21. ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนการรับทฤษฎีใหม่ของกลุ่มทดลอง กับกลุ่มควบคุมที่มีสถานภาพในครอบครัวเป็นสมาชิก.....	83
22. ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนการรับทฤษฎีใหม่ของกลุ่มทดลอง กับกลุ่มควบคุมที่มีพื้นที่นามาก.....	84
23. ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนการรับทฤษฎีใหม่ของกลุ่มทดลอง กับกลุ่มควบคุมที่มีพื้นที่น้อย.....	85
24. ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนการรับทฤษฎีใหม่ของกลุ่มทดลอง กับกลุ่มควบคุมที่ไม่มีหนี้.....	86
25. ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนการรับทฤษฎีใหม่ของกลุ่มทดลอง กับกลุ่มควบคุมที่มีหนี้.....	87
26. ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนการรับทฤษฎีใหม่ของกลุ่มทดลอง กับกลุ่มควบคุมที่เคยทราบว่ามีทฤษฎีใหม่.....	88
27. ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนการรับทฤษฎีใหม่ของกลุ่มทดลอง กับกลุ่มควบคุมที่ไม่เคยทราบว่ามีทฤษฎีใหม่.....	89
28. เปอร์เซนต์การทำนายและลำดับความสำคัญของตัวทำนายการรับทฤษฎีใหม่ ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้ตัวทำนายรูปแบบ 1 2 3 และ 4...91	
29. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้านจิตลักษณะและตัวแปรอื่นๆ ที่ใช้ในการวิจัยในกลุ่มทดลอง (31 คน).....	93
30. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้านจิตลักษณะและตัวแปรอื่นๆ ที่ใช้ในการวิจัยในกลุ่มควบคุม (31 คน).....	94

31. คำสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้านจิตลักษณะและตัวแปรอื่นๆ
ที่ใช้ในการวิจัยในกลุ่มรวม (62 คน วิเคราะห์เพิ่มจากสมมติฐาน).....95



บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ

หน้า

1. การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการรับทฤษฎีใหม่ของกลุ่มทดลองกับ กลุ่มควบคุม.....	67
2. การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการรับทฤษฎีใหม่ของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม ที่มีการรับรู้การสนับสนุนทางสังคมสูง.....	68
3. การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการรับทฤษฎีใหม่ของกลุ่มทดลองกับกลุ่ม ควบคุมที่มีการรับรู้การสนับสนุนทางสังคมต่ำ.....	69
4. การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการรับทฤษฎีใหม่ของกลุ่มทดลองกับกลุ่ม ควบคุมที่มีความเชื่ออำนาจในตนสูง.....	70
5. การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการรับทฤษฎีใหม่ของกลุ่มทดลองกับกลุ่ม ควบคุมที่มีความเชื่ออำนาจในตนต่ำ.....	71
6. การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการรับทฤษฎีใหม่ของกลุ่มทดลองกับกลุ่ม ควบคุมที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง.....	72
7. การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการรับทฤษฎีใหม่ของเกษตรกรในกลุ่ม ทดลองกับกลุ่มควบคุมที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ.....	73
8. การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการรับทฤษฎีใหม่ของกลุ่มทดลองกับกลุ่ม ควบคุมที่มีความพร้อมทางจิตใจสูง.....	74
9. การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการรับทฤษฎีใหม่ของกลุ่มทดลองกับกลุ่ม ควบคุมที่มีความพร้อมทางจิตใจต่ำ.....	75
10. การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการรับทฤษฎีใหม่ของกลุ่มทดลองที่มี ความพร้อมทางจิตใจสูงกับกลุ่มควบคุมที่มีความพร้อมทางจิตใจต่ำ.....	76
11. การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการรับทฤษฎีใหม่ของกลุ่มทดลองกับกลุ่ม ควบคุมเพศชาย.....	77
12. การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการรับทฤษฎีใหม่ของกลุ่มทดลองกับกลุ่ม ควบคุมเพศหญิง.....	78
13. การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการรับทฤษฎีใหม่ของกลุ่มทดลองกับกลุ่ม ควบคุมที่มีอายุมาก.....	79
14. การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการรับทฤษฎีใหม่ของกลุ่มทดลองกับกลุ่ม ควบคุมที่มีอายุน้อย.....	80

15. การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการรับทฤษฎีใหม่ของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมที่มีการศึกษาสูง.....	81
16. การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการรับทฤษฎีใหม่ของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมที่มีการศึกษาดำ.....	82
17. การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการรับทฤษฎีใหม่ของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมที่มีสถานภาพในครอบครัวเป็นหัวหน้า.....	83
18. การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการรับทฤษฎีใหม่ของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมที่มีสถานภาพในครอบครัวเป็นสมาชิก.....	84
19. การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการรับทฤษฎีใหม่ของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมที่มีพื้นที่นามาก.....	85
20. การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการรับทฤษฎีใหม่ของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมที่มีพื้นที่น้อย.....	86
21. การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการรับทฤษฎีใหม่ของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมที่ไม่มีหนี้.....	87
22. การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ทฤษฎีใหม่ของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมที่มีหนี้.....	88
23. การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ทฤษฎีใหม่ของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมที่เคยทราบว่ามีทฤษฎีใหม่.....	89
24. การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการรับทฤษฎีใหม่ของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมที่ไม่เคยทราบว่ามีทฤษฎีใหม่.....	90

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ประชากรของประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นชาวไร่ชาวนา คือประมาณร้อยละ 75-80 อาศัยอยู่ในชนบท ตามความหมายทางภูมิศาสตร์ชนบทคือบริเวณที่ประชากรส่วนใหญ่ประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจด้านเกษตรกรรมเป็นหลัก ได้แก่ การเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์ เป็นสาระสำคัญ

จังหวัดนครนายก เป็นพื้นที่ย่อยส่วนหนึ่งของสังคมเกษตรกรรมภาคกลาง ชาวบ้านส่วนใหญ่มีอาชีพทำนา ทำไร่ มาแต่ดั้งเดิม โดยเฉพาะด้านการทำนาถือว่าเป็นอาชีพสำคัญของชาวบ้านในจังหวัดนี้

ตำบลหนองแสง อำเภอปากพลี เป็นชุมชนหนึ่งของจังหวัดนครนายก ชาวบ้านมีอาชีพหลักคือการทำนา สภาพการทำนาทั่วไปเป็นการผลิตเพื่อขาย ดังนั้นราคาข้าวที่ขายได้มีส่วนกำหนดระดับเศรษฐกิจ และชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้าน ปัญหาที่สืบเนื่องจากอดีตถึงปัจจุบันคือราคาข้าวที่ขายได้ต่ำกว่าต้นทุนการผลิต ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญยิ่งที่นำไปสู่ความยากจนและการมีหนี้สิน สาเหตุที่ต้นทุนการผลิตสูงก็เนื่องจากปัจจุบันชาวนาทุกพื้นที่รวมทั้งในตำบลหนองแสง ได้เปลี่ยนจากการลงแรงมาเป็นการว่าจ้าง และการใช้แรงงานสัตว์มาใช้เครื่องมือเครื่องจักรในการทำนา เพื่อให้การทำนาแต่ละระยะเสร็จตามความจำเป็น เช่น การไถ การเก็บเกี่ยว การนวดข้าว เป็นต้น การเปลี่ยนจากการลงแรง และแรงงานสัตว์มาใช้เครื่องจักร และการว่าจ้างทำให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้นมาก ทุนที่ได้มักมาจากแหล่งเงินกู้ เช่น จากธนาคาร การเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และจากการกู้ยืมจากเอกชน ภาวะเช่นนี้ทำให้ชาวนาส่วนใหญ่ประสบกับความยากจน และความยากจนมีผลกระทบไปถึงเรื่องหนี้สิน การใช้ที่ดิน การว่างงาน การอพยพไปทำงานในเมืองใหญ่หรือการทำงานต่างประเทศ

จากปัญหาของชาวนาทั่ว ๆ ไป รวมทั้งชาวนาในตำบลหนองแสงด้วยนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริพระราชทาน เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2540 ถึงแนวทางในการแก้ปัญหา โดยพระราชดำริสมีใจความว่าการทำโครงการอะไรต้องให้นึกถึงขนาดที่เหมาะสมกับสภาพหรือกับสิ่งแวดล้อม ประการสำคัญคือต้องเปลี่ยนเศรษฐกิจแบบค้าขายมาเป็นเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเศรษฐกิจแบบหลังนี้ถือเป็นทฤษฎีใหม่ โดยมีหลักการสำคัญคือเป็นเศรษฐกิจการเป็นอยู่แบบพอมีพอกิน อิ่มสุขตัวเองได้ ให้มีพอเพียงกับตัวเอง และบางสิ่งบางอย่างที่ผลิตได้มากกว่าความต้องการก็ขายได้แต่ขายในที่ไม่ห่างไกลเท่าไร ไม่ต้องเสียค่าขนส่งมากนัก ซึ่งจะทำให้อยู่ได้โดยไม่ต้องเดือดร้อน หลักการของทฤษฎีใหม่คือ มีการขุดสระน้ำ แบ่งพื้นที่เป็นส่วนที่จะปลูกข้าว ปลูกต้นไม้ยืนต้น ปลูกพืชไร่ ปลูกพืชสวน การจัดเช่นนี้เป็นการถอยหลัง

เพื่อก้าวหน้า คือต้องอยู่อย่างระมัดระวัง และจะต้องกลับไปทำกิจกรรมที่อาจจะไม่ค่อยซับซ้อนนัก คือใช้เครื่องมือที่ไม่หรูหรา และถ้าไม่ทำอย่างนี้ก็จะแก่วิกฤตของความยากจนได้ยาก (พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดช. 2541)

พระราชดำรัสเกี่ยวกับทฤษฎีใหม่ คือเศรษฐกิจพอเพียงกับตัวเอง ซึ่งถือว่าเป็นนวัตกรรมการเกษตรแนวใหม่ ได้นำไปสู่การปฏิบัติในหลายพื้นที่ของประเทศ จังหวัดนครนายกเป็นจังหวัดหนึ่งที่หน่วยราชการที่เกี่ยวข้องได้จัดดำเนินโครงการตามพระราชดำรัสแนวทฤษฎีใหม่ดังกล่าวข้างต้นในขั้นตอนที่ 1 โดยเฉพาะที่ตำบลหนองแสง อำเภอปากพลี เกษตรกรอำเภอปากพลี ได้เข้ามาเริ่มต้นโครงการนี้ในปี พ.ศ. 2540 ปรากฏว่ามีราษฎรสนใจเข้าร่วมโครงการจำนวน 25 ครัวเรือน จากจำนวนทั้งสิ้น 300 ครัวเรือน และถึงเวลาในขณะนี้ก็ยังไม่มีความเพิ่มมากขึ้น (นครนายก. 2541)

จากจำนวนครัวเรือนของเกษตรกร ตำบลหนองแสง ที่เข้าร่วมโครงการทฤษฎีใหม่ เศรษฐกิจพอเพียงดังกล่าวข้างต้น เห็นได้ว่ามีจำนวนครัวเรือนเพียงร้อยละ 8.33 ที่เข้าร่วมในโครงการนี้ นับว่าเป็นจำนวนน้อยและอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าเป้าหมาย ความยากในการยอมรับนวัตกรรมการเกษตร เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นมาตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน และเกิดกับเกษตรกรทั้งต่างประเทศ และในประเทศดังที่ (นพนธ์ สัมมา. 2523) ได้อ้างถึงการศึกษาของโรเจอร์ (Roger) ว่าแม้ในอเมริกาซึ่งก็ต้องใช้เวลานานในการรับนวัตกรรมต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านการเกษตรหรือการเรียนการสอน และในเรื่องนี้ นพนธ์ สัมมา ยังได้อ้างถึงการศึกษาในต่างประเทศหลาย ๆ ประเทศที่พบว่าเกษตรกรมักไม่พัฒนาวิธีการใหม่ ๆ ขึ้นมา แต่มักจะทำการที่พ่อแม่เขาเคยทำ หรือชอบวิธีการเก่า ๆ มากกว่าวิธีการใหม่ ๆ เป็นต้น สำหรับเกษตรกรไทยก็เช่นเดียวกัน โดยเฉพาะชาวนามักพอใจในความเป็นอยู่ของตน ไม่ใคร่คิดที่จะปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น พฤติกรรมและค่านิยมของชาวนายึดมั่นอยู่กับการทำนาแบบเก่าไม่ยอมเปลี่ยนแปลง จะเห็นได้ว่าผลการศึกษาต่าง ๆ เหล่านี้ นพนธ์ สัมมา ได้รวบรวมไว้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2523 จนถึงปัจจุบันเป็นเวลามากกว่า 20 ปี แล้ว แต่ก็ปรากฏว่ายังเป็นความจริงที่ยังไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงคือเกษตรกรทั่วๆ ไปรวมทั้งเกษตรกรไทยโดยเฉพาะชาวนาแม้จะยอมรับในปัญหาแต่ก็ไม่เปลี่ยนแปลงหรือริเริ่มทำสิ่งที่แปลกใหม่

นพนธ์ สัมมา (2523) ได้อ้างถึงการศึกษาและผลการวิจัยเกี่ยวกับปัญหาเกษตรกรไทย ไม่ยอมรับนวัตกรรมการเกษตร เช่น วิโรจน์ ภูจินดา (นพนธ์ สัมมา. 2523 ; อ้างอิงจากวิโรจน์ ภูจินดา. 2508) พบว่าพฤติกรรมและค่านิยมของชาวนายึดมั่นกับการทำนาแบบเก่าไม่ยอมเปลี่ยนแปลง ชาวนาไทยยังขาดความรู้และประสบการณ์ในการทดลองใช้เทคนิคสมัยใหม่ และผลการศึกษาของสุเทพ สุนทรเกสัช (นพนธ์ สัมมา. 2523 ; อ้างอิงจากสุเทพ สุนทรเกสัช. 2511) ที่พบผลจากการศึกษาว่าในการรับนวัตกรรมการเกษตรนั้นแบ่งชาวบ้านได้ 3 ประเภท ดังนี้

ประเภทแรก เป็นพวกที่พอใจสภาพความเป็นอยู่ที่มีมาแต่เดิม ไม่กระตือรือร้นที่จะทำอะไรขึ้นมาใหม่ให้ผิดจากที่เคยทำอยู่ ไม่อยากลงมือทำอะไรที่แปลกใหม่

ประเภทที่สอง เป็นพวกที่รู้สึกในความขัดข้องของความเป็นอยู่ในปัจจุบัน แต่คิดแก้ไขด้วยตนเองไม่ได้ หากมีคนที่เหมาะสมมาช่วยคิดแก้ไขก็ยินดีให้ความร่วมมือ แต่ถ้าไม่มีใครมาแนะนำก็ไม่สามารถริเริ่มกระทำได้

ประเภทที่สามหรือประเภทสุดท้าย เป็นพวกที่พร้อมจะเปลี่ยนแปลงชีวิตความเป็นอยู่ให้ดีขึ้นกว่าเดิม อาจรู้จักหาวิธีเองได้บ้าง หรือสามารถรับคำแนะนำได้ง่าย ให้ความร่วมมือในการทำงานต่าง ๆ ที่ตนเชื่อว่าจะช่วยให้ชีวิตมีความสุขสบายขึ้น

การวิจัยข้างต้นนี้แม้ว่าจะปรากฏผลมาแล้วหลายปี แต่จะเห็นได้ว่าลักษณะของชาวบ้านหรือเกษตรกรทั้ง 3 ประเภทนี้ยังอยู่ในสังคมปัจจุบันและสามารถนำผลมาใช้ประโยชน์ได้ โดยการชี้ให้เห็นว่าเกษตรกรสามารถเปลี่ยนแปลงจิตลักษณะและพฤติกรรมเพื่อรับนวัตกรรมการเกษตรได้

ฉะนั้นการให้เกษตรกรหันมาเข้าโครงการทฤษฎีใหม่ เศรษฐกิจพอเพียง ให้มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น จึงควรหาวิธีการเพื่อชักจูงเกษตรกรทั้ง 3 ประเภทดังกล่าวที่ยังไม่ได้เข้าโครงการได้ทราบถึงคุณประโยชน์ของโครงการทฤษฎีใหม่ เศรษฐกิจพอเพียง เพื่อพัฒนาทัศนคติที่ดีต่อโครงการนี้ อันจะทำให้เกิดพฤติกรรมการเข้าร่วมโครงการมากขึ้น การวิจัยเรื่อง “ผลของการใช้สารชักจูงในการยอมรับทฤษฎีใหม่ เศรษฐกิจพอเพียง” ในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ใช้สารชักจูงกับเกษตรกรที่ยังไม่ได้เข้าโครงการทฤษฎีใหม่ เพื่อศึกษาว่าประสิทธิผลของสารชักจูงที่สร้างขึ้นสามารถทำให้เกิดพฤติกรรมการยอมรับโครงการนี้เพียงไร ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยของเกษตรกรที่มีจิตลักษณะและลักษณะส่วนตัวอื่น ๆ แตกต่างกัน เพื่อพิจารณาว่าการใช้สารชักจูงได้ผลดีกับกลุ่มใดมากที่สุดและกลุ่มได้น้อยที่สุด ซึ่งจะมีประโยชน์ต่อการขยายผลการทดลองไปสู่กลุ่มเกษตรกรอื่น ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ

จากการศึกษาเกี่ยวกับการใช้สารชักจูงกับกลุ่มตัวอย่างต่าง ๆ เช่น การวิจัยของ สนาน คุณประเสริฐ (2535) สุมาลี เอี่ยมสมัย (2539) ปรากฏผลว่าการใช้สารชักจูงที่ชี้แจงถึงข้อดีและข้อเสียของสิ่งหนึ่งสิ่งใดนั้นจะช่วยให้ผู้ได้รับสารชักจูงผ่านกระบวนการเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรม 5 ขั้น ดังนี้

- ตั้งใจรับทราบเนื้อความในสาร
- เข้าใจเนื้อหาในสาร
- เห็นด้วยตามการชักจูง
- จัดจำการเห็นด้วยดังกล่าว
- กระทำตามการชักจูง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองโดยสร้างสารชักจูงและนำไปใช้กับเกษตรกรเพื่อให้เกษตรกรยอมรับนวัตกรรมการเกษตรแนวใหม่ เศรษฐกิจพอเพียง โดยเนื้อหาของสารชักจูงจะบอกให้ทราบว่ามึนนวัตกรรมการเกษตรแนวนี้ตามพระราชดำรัสของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว บอกถึงประโยชน์ของการเปลี่ยนแปลงโดยทำตามนวัตกรรมนี้และโทษของการไม่เปลี่ยนแปลงถ้ายังทำการเกษตรกรรมแบบดั้งเดิมที่เคยกระทำมา รวมทั้งบอกให้รู้ถึงกระบวนการตามลำดับขั้นของนวัตกรรมตามทฤษฎีใหม่ เศรษฐกิจพอเพียง การให้ความรู้ใหม่ที่ผู้รับไม่ทราบมาแต่เดิม หรืออาจเป็นรายละเอียดเพิ่มเติมจากการทราบเพียงผิวเผินแต่เดิม การให้เห็นตัวอย่างการประสบความสำเร็จของผู้รับนวัตกรรมตามทฤษฎีใหม่ เศรษฐกิจพอเพียง และความล้มเหลวของผู้ที่ยังใช้การเกษตรกรรมรูปแบบเดิม เป็นต้น

ประมวลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในส่วนนี้จะได้ประมวลทฤษฎี หลักการ ข้อคิดเห็น ความเข้าใจเกี่ยวกับทฤษฎีใหม่กับ เศรษฐกิจพอเพียง และเศรษฐกิจชุมชน และผลการดำเนินงานในทฤษฎีใหม่ เศรษฐกิจพอเพียง และการใช้สารชักจูงที่มีผลต่อการรับทฤษฎีใหม่ดังกล่าว เพื่อให้ได้ข้อคิดเห็นต่าง ๆ ที่จะช่วยให้งานวิจัยมีความสมบูรณ์มากที่สุด ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

ทฤษฎีใหม่ : สาระ หลักการและข้อคิดเห็น

สาระสำคัญของทฤษฎีใหม่ คือการจัดให้เกษตรกรซึ่งมีที่นาประมาณ 15 ไร่ ได้ใช้ประโยชน์จากที่ดินอย่างสูงสุดโดยแบ่งพื้นที่ดังกล่าวออกเป็น ส่วน ๆ และมีการดำเนินการเป็นขั้น ๆ คือ ขั้นที่หนึ่ง ขั้นที่สอง และขั้นที่สาม (พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดช. 2541) (ชัยอนันต์ สมุทวณิช. 2541) สรุปได้ดังนี้

ขั้นที่หนึ่ง เป็นวิธีปฏิบัติในการแบ่งพื้นที่ดิน เพื่อเกษตรกรรม จากการถัวเฉลี่ยครอบครัวละประมาณ 15 ไร่ สมควรแบ่งพื้นที่ดิน ดังนี้

ส่วนที่หนึ่ง 30% ประมาณ 3 ไร่ ขุดสระน้ำเพื่อเก็บกักน้ำในฤดูฝนเสมือนอ่างขนาดใหญ่

ส่วนที่สอง 60% ประมาณ 10 ไร่ แบ่งใช้สำหรับทำนาปลูกข้าวไว้บริโภค 30% ประมาณ 5 ไร่ จะมีข้าวกินตลอดปี ข้อนี้เป็นหลักสำคัญของทฤษฎีนี้ ส่วนอีก 30% ประมาณ 5 ไร่ ปลูกพืชไร่หรือไม้ผล ปลูกผักสวนครัวไว้บริโภคหรือเหลือขายเป็นรายได้เสริม

ส่วนที่สาม 10% ประมาณ 2 ไร่ เป็นที่อยู่อาศัยและอื่น ๆ เช่น เลี้ยงไก่ เลี้ยงเป็ด เป็นต้น

ขั้นที่สอง เกษตรกรรวมพลังกันในรูปกลุ่มหรือสหกรณ์ร่วมแรงในเรื่องต่าง ๆ
หลายประการดังนี้

ประการแรก การผลิต ร่วมมือในเรื่องของพันธุ์พืช การเตรียมดิน และการชลประทาน ฯลฯ

ประการที่สอง การตลาด รวมพลังในเรื่องของลานตากข้าว ยุ้ง เครื่องสีข้าว การจำหน่ายผลผลิต ฯลฯ

ประการที่สาม การเป็นอยู่ ร่วมมือในเรื่อง กะปิ น้ำปลา อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ฯลฯ

ประการที่สี่ สวัสดิการ ร่วมมือในเรื่อง สาธารณสุข เงินกู้

ประการที่ห้า การศึกษา ร่วมมือในเรื่องของโรงเรียนทุนการศึกษา

ประการที่หก สังคมและศาสนา

ขั้นที่สาม เมื่อเกษตรกรได้จัดการในขั้นที่หนึ่งและสองแล้ว ในขั้นที่สามจะเป็นการแสวงหาความร่วมมือกับองค์กรภายนอก คือติดต่อร่วมมือกับแหล่งเงิน (ธนาคาร) และกับแหล่งพลังงาน (บริษัทน้ำมัน) เพื่อตั้งและบริหารโรงสี ตั้งและบริหารร้านสหกรณ์ เพื่อช่วยการลงทุน และช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิต

ทั้งนี้ ทั้งฝ่ายเกษตรกรและฝ่ายธนาคารกับบริษัทจะได้รับประโยชน์คือ เกษตรกรขายข้าวในราคาสูง(ไม่ถูกกดราคา)ธนาคารกับบริษัทซื้อข้าวบริโภคนในราคาต่ำ(ซื้อข้าวเปลือกตรงจากเกษตรกรและมาสีเอง เกษตรกรซื้อเครื่องอุปโภคบริโภคในราคาต่ำ (เช่นร้านสหกรณ์ราคาส่ง) ธนาคารกับบริษัทจะสามารถกระจายบุคลากร

หลักการของทฤษฎีใหม่ ชัยอนันต์ สมุทวณิช (ชัยอนันต์ สมุทวณิช. 2541 ; อ้างอิงจาก มนูญ มุกข์ประดิษฐ์. มปป.) กล่าวว่าตามหลักการในทฤษฎีใหม่ ได้พระราชทานแนวพระราชดำริอันเป็นหลักสำคัญไว้ว่า

ข้อแรก โดยสรุปที่สุดเป็นวิธีการที่ใช้ปฏิบัติแก่เกษตรกรซึ่งเป็นเจ้าของที่ดินแปลงเล็ก ๆ (ประมาณ 15 ไร่) ซึ่งถือเป็นอัตราถือครองโดยเฉลี่ยของเกษตรกรไทย

ข้อสอง หลักสำคัญคือมุ่งให้เกษตรกรสามารถเลี้ยงตนเองได้พอเพียงในระดับหนึ่ง ทรงเน้นความสำคัญของการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และการสร้างความสามัคคีในท้องถิ่น

ข้อสาม มีข้าวบริโภคได้เพียงพอทั้งปี โดยถือว่าครอบครัวหนึ่งทำนา 5 ไร่ จะมีข้าวกินตลอดปีและข้อนี้เป็นหลักสำคัญในทฤษฎีใหม่

ข้อสี่ เพื่อการนี้มีหลักเกณฑ์เฉลี่ยว่าต้องมีน้ำใช้ในฤดูแล้งเฉลี่ยประมาณ 1,000 ลูกบาศก์เมตรต่อไร่ พื้นที่เกษตรกรรมทั้งหมดตามหลัก 30 – 30 – 30 - 10 จะต้องการน้ำรวม 10,000 ลูกบาศก์เมตร และสระน้ำนั้นสามารถเลี้ยงปลาได้ด้วย

ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับทฤษฎีใหม่ จากสาระสำคัญของทฤษฎีใหม่ดังกล่าวข้างต้น ชัยอนันต์ สมุทวณิช. (2541) ได้ทำการศึกษาวิเคราะห์ และเปรียบเทียบกับทฤษฎีตามคติของโลกตะวันตก และให้ข้อคิดเห็นไว้ว่าทฤษฎีตะวันตกส่วนใหญ่ โดยเฉพาะทฤษฎีประเภทศาสตร์เข้ม (hard science) มักจะมีลักษณะสองขั้ว ไม่ค่อยคำนึงถึงสายกลาง หากจะมุ่งเน้น การเป็นสิ่งนี้ไม่เป็นสิ่งนี้ จึงมีแต่ความขัดแย้งที่ต้องลงเอยด้วยการแพ้-ชนะ การที่ขาดหรือสภาพการณ์ใดสภาพการณ์หนึ่ง แปรเปลี่ยนไปเป็นอีกสิ่งหนึ่งโดยไม่หลงเหลือรูปรอยเดิมไว้เลย หรือมีอยู่แต่ไม่มีแรงพอต้องถูกรอบงำโดยสิ่งหรือสภาวะการณ์ใหม่ เรียกว่า ไม่มีหลักการของการเสมอกัน คือไม่มีใครแพ้ ไม่มีใครชนะ การร่วมมือกัน ดุลยภาพและการสัมพันธ์กันอย่างสร้างสรรค์ช่วยเพิ่มพลังซึ่งกันและกันจึงมีน้อย

และได้กล่าวในเรื่องต่อไปอีกว่า ระบบความคิดของตะวันตกกับของตะวันออกแตกต่างกันตรงที่ศาสนา ปรัชญา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของตะวันตกนั้น มุ่งที่จะควบคุมมนุษย์ และธรรมชาติ เพื่อเอาชนะ ส่วนฝ่ายตะวันออกนั้นมุ่งที่จะอยู่ร่วมกับมนุษย์และธรรมชาติ ทำให้เกิดดุลยภาพเสมอกัน ไม่เน้นการเอาชนะหรือการควบคุมครอบงำอย่างสิ้นเชิง ดังนั้นระบบความคิดตะวันออกจึงเป็นความคิดที่ส่งเสริมความเป็นอิสระและสามัคคีปรองดอง (harmony) ในเวลาเดียวกัน นอกจากนั้นยังเป็นจริยธรรมของกฎแห่งกรรมมากกว่าจะเป็นจริยธรรมของความเชื่อในการกำหนดของพระผู้เป็นเจ้า

เมื่อได้เปรียบเทียบความแตกต่างของทฤษฎีตามคติโลกตะวันตกกับโลกตะวันออกแล้ว ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2541) ได้วิเคราะห์ทฤษฎีใหม่ต่อไปอีกในมิติต่าง ๆ ซึ่งขอสรุปใจความสำคัญดังนี้ มิติด้านจริยธรรมทฤษฎีใหม่ เป็นจริยธรรมของการอยู่ร่วมกันของสิ่งที่แตกต่างหลากหลาย โดยไม่จำเป็นต้องเป็นคู่ตรงข้าม ขัดแย้ง แข่งขัน เอาแพ้-เอาชนะ ครอบงำ ซึ่งกันและกัน หากเอื้อต่อกัน และเกิดดุลยภาพที่เคลื่อนไหวได้ (Dynamic Balance) ช่วยกันแบบน้ำพึ่งเรือ เสือพึ่งป่า อันเป็นการพึ่งพิงอิงกัน (Interdependence) มากกว่าการเป็นแค่การ พึ่งพาอาศัย (Dependence)

ดังนั้น ทฤษฎีใหม่ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงเป็นทฤษฎีที่แตกต่างไปจากทฤษฎีอื่น ๆ โดยเฉพาะตรงที่มีจริยธรรมดังกล่าวเป็นพื้นฐานสำคัญ เรียกได้ว่าเป็นสดมภ์หลัก ของระบบความคิด และเชื่อมโยงกับมนุษย์โดยตรงดังที่นิยมเรียกกันว่า คนเป็นศูนย์กลาง (Human Centered) โดยเฉพาะผู้ยากไร้ด้อยโอกาส ซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศและได้กล่าวต่อไปอีกว่า ทฤษฎีใหม่ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นทั้งหลักการและวิธีการใหม่ เป็นพระราชดำริที่มีความยิ่งใหญ่ทางความคิด 9 ประการ ซึ่งสรุปใจความสำคัญได้ดังนี้

ประการที่ 1 เป็นแนวคิดที่ก้าวพ้นพหุสถานความคิดแบบตะวันตก ซึ่งมีอิทธิพลต่อทฤษฎีและวิธีการปฏิบัติทางการพัฒนา คือความคิดแบบตะวันตกมีลักษณะเป็นเอกนิยม (unitary, singularity, uniformity) และทวินิยม (duality, binary, either or polarity) แต่พระราชดำริทฤษฎีใหม่มีลักษณะเป็นพหุนิยม (plurality, multiplicity, multiple) ทั้งในแง่การคิด (Thinking) และการ

กระทำ (Doing) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีระบบความคิดที่สร้างสรรค์ พระอัจฉริยภาพ และสติปัญญามีความลุ่มลึกที่ไร้ขอบเขตเหมือนระบบความคิดของปรัชญาเซ็น

และความอีกตอนหนึ่ง ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2541) ได้กล่าวในเรื่องนี้ว่า หลักและวิธีคิดใหม่ อย่างทฤษฎีใหม่ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นไปแบบพหุนิยม ที่มีความหลากหลาย ผสมผสานกันได้ไม่เป็นเอกนิยม (นำชาวทั้งหมด) หรือทวินิยม (เลือกระหว่างนาข้าวกับไร่ปอ หรือระหว่างเกษตรกับอุตสาหกรรม) หากเป็นหลักและวิธีคิดที่ก่อให้เกิดการพลิกสถานการณ์เก่าที่จ้ำรอยเดิมอยู่โดยไม่มีทางออกได้ แทนที่จะมุ่งสู่เศรษฐกิจเพื่อการส่งออก การพัฒนาอุตสาหกรรมก็เห็นความสำคัญของเศรษฐกิจพอเพียงในฐานะที่เป็นเป้าหมายหนึ่งของการพัฒนา และเป็นเป้าหมายหลักที่สามารถคงอยู่ตลอดไป เคียงคู่กับการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อเป้าหมายอื่น ๆ ได้

ประการที่ 2 เป็นแนวคิดที่ก้าวพ้นเขตแดนความคิดแบบวิภาษวิธี (Dialectical) ซึ่งถือว่ามี thesis-anti-thesis-synthesis โดยธาตุหรือส่วนที่มีคุณลักษณะเหนือกว่ามีพลังแรงกว่าเมื่อแย้งกับธาตุหรือสิ่งที่ด้อยกว่าก็จะมีผลปรับเปลี่ยนให้ธาตุหรือส่วนเดิมแปรผันในเชิงคุณภาพไปเป็นธาตุหรือส่วนซึ่งมีคุณลักษณะใหม่ โดยกล่าวว่าพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีตรรกที่แตกต่างจากระบบคิดดังกล่าวในแง่ที่ว่า เป็นตรรกของการพึ่งพิงอิงกัน (interdependence) ที่มีจริยธรรมของความสามัคคีมีเมตตาเกื้อหนุน การพึ่งพิงอิงกันต่างจากการพึ่งพาอาศัยตรงที่การพึ่งพิงอิงกันเห็นความเป็นไปได้ของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของสิ่งที่ขัดแย้งแตกต่างกัน และความเป็นไปได้ของการร่วมมือกันเพื่อก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มที่ส่วนซึ่งแตกต่างกันสามารถแบ่งปันกันได้

ประการที่ 3 เป็นแนวคิดที่ปฏิบัติได้ทำให้เห็นจริงได้ จึงเป็นทฤษฎีที่ผนิบะสานเป็นเนื้อเดียวกับการปฏิบัติ มิใช่เป็นเพียงทฤษฎีลอย ๆ ปฏิบัติไม่ได้

นอกจากนั้น ยังมีการแนะนำให้มีการปฏิบัติอย่างเป็นขั้นตอนจากขั้นต้น (พื้นฐาน) ไปสู่ขั้นก้าวหน้า ซึ่งแบ่งออกเป็นขั้นที่สองและขั้นที่สาม โดยขั้นต้นเป็นขั้นการจัดสัดส่วนทางการผลิตได้เหมาะสม ขั้นที่สองเป็นขั้นการจัดการแบบรวมพลังร่วมมือกัน และขั้นที่สาม คือการระดมทรัพยากร จากภายนอกชุมชน โดยอาศัยหลักของการพึ่งพิงอิงกันระหว่างฝ่ายเกษตรกรรมกับฝ่ายที่เป็นแหล่งทุน (ธนาคาร) และบริษัท ทั้งนี้แต่ละฝ่ายจะได้รับประโยชน์ร่วมกัน ไม่มีการได้เปรียบแบบได้หมด-เสียหมด หรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้มากจนเกินไป แต่ละฝ่ายต่างมีผลประโยชน์ร่วมกันดังที่เรียกว่า stakeholders

ประการที่ 4 เป็นทฤษฎีที่มีความง่ายไม่ซับซ้อน เข้าใจง่าย จึงมีพลังสูง คนทั่วไปทุกระดับสามารถเข้าใจ เข้าถึง และนำไปทำให้เห็นผลจริงได้

ประการที่ 5 เป็นทฤษฎีที่นำประสบการณ์ของไทยและลักษณะสภาพแวดล้อม ภูมิอากาศ การเปลี่ยนแปลงทางฤดูกาล วิถีชีวิต ฐานะทางเศรษฐกิจ สถานการณ์เฉพาะหน้า และอนาคต ตลอดจนคุณลักษณะเด่นของชีวิตความเป็นอยู่ และการผลิตของไทยซึ่งเป็นประเทศผลิตธัญญาหาร และมีส่วนเกินทางการผลิตธัญญาหารมารวมกันขึ้นเป็นทฤษฎีใหม่ ทั้งนี้โดย

เน้นความสำคัญของน้ำ ที่มีต่อชีวิตเป็นพิเศษ ดังพระราชดำรัสที่ว่า “...หลักสำคัญว่าต้องมีน้ำ... เพราะชีวิตอยู่ที่นั่น...ถ้ามีน้ำคนอยู่ได้ ถ้าไม่มีน้ำคนอยู่ไม่ได้...” แนวพระราชดำริ “น้ำคือชีวิต” นี้เองเป็นรากฐานของทฤษฎีใหม่

ประการที่ 6 เป็นแนวคิดที่สมสมัยและได้จังหวะเวลาเหมาะสมในการเตือนให้ผู้มีบทบาททางการจัดทำและดำเนินการตามนโยบายและแผนการพัฒนาฯ ให้มีสติและระมัดระวังในการกำหนดนโยบายและแผนการพัฒนาประเทศ

ประการที่ 7 เป็นแนวคิดที่แฝงไว้ซึ่งปรัชญาในการดำรงชีวิตและดำรงชาติด้วย มิใช่เป็นแต่เพียงทฤษฎีทางเศรษฐกิจหรือทฤษฎีด้านหนึ่งด้านใดโดยเฉพาะ หากเป็นทฤษฎีแบบองค์รวม (Holistic Theory) เพราะมีหลายมิติ ทั้งด้านเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และปรัชญาการดำรงชีวิต อีกทั้งยังมีผลในทางส่งเสริมจริยธรรม (Ethics) แห่งความพอ และความพอเพียง อีกด้วย (Enough และ Subsistence)

ประการที่ 8 เป็นแนวคิดที่มีพลังในการกระตุ้นให้ผู้น่าใคร่มีพลัง เข้าใจถึงความ เป็นจริง ไม่มีปมด้อยหรือท้อแท้ท้อถอยในโชคชะตา เพราะผู้ปฏิบัติสามารถมีความสุขได้ตามอัธ ิภาพ และเข้าใจหลักของสันโดษ ไม่ถูกมองหรือทับถมว่า เป็นผู้ด้อยพัฒนาหรือมีปัญหาเป็น ขวากหนามของการพัฒนา

ประการที่ 9 เป็นแนวคิดที่ปลอดจากการเมือง ผลประโยชน์ และอุดมการณ์ จึง เป็นทฤษฎีใหม่ที่มีความเป็นสากล สามารถนำไปใช้ได้โดยปราศจากข้อข้องใจด้านการเมือง ย่อมมีผลดีต่อประเทศที่มีปัญหาล้ายกับประเทศไทย ทั้งในเอเชีย ลาตินอเมริกา แอฟริกา หรือ แม้แต่ในโลกตะวันตก

ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2541) กล่าวต่อไปว่า ความยิ่งใหญ่ของทฤษฎีใหม่นี้ สรุปได้ 9 ประการเรียกว่า “นพลักษณ์ของทฤษฎีใหม่” ดังนี้

- หลากหลาย (Multiple , Diverse)
- ร่วมนำ (Co-existing)
- คิด-ทำ (Thinking – Doing)
- เรียบง่าย (Simple)
- ผสานทุกส่วน (Integrating)
- ควรแก่สถานการณ์ (Timely)
- องค์รวมรอบด้าน (Holistic)
- บันดาลใจ (Inspiring)
- ไม่ใฝ่อุดมการณ์ – เป็นการสากล (Universal)

ข้อความดังกล่าวข้างต้น เป็นสาระสำคัญบางส่วนที่ปรากฏอยู่ในหนังสือ ทฤษฎีใหม่ : มิติที่ยิ่งใหญ่ทางความคิด ซึ่งชัยอนันต์ สมุทวณิช ได้วิเคราะห์ และให้ข้อคิดเห็นไว้ว่าทฤษฎีใหม่

แสดงให้เห็นถึงพระอัจฉริยภาพของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว อย่างไม่มีใครเสมอเหมือน

ความเข้าใจเกี่ยวกับทฤษฎีใหม่กับเศรษฐกิจพอเพียง และเศรษฐกิจชุมชน (เศรษฐกิจชุมชนแบบพึ่งตนเอง)

ทฤษฎีใหม่ เศรษฐกิจพอเพียงและเศรษฐกิจชุมชน มีรูปแบบการดำเนินงาน และเป้าหมายที่คล้ายกันและแตกต่างกันดังพระราชดำริเกี่ยวกับทฤษฎีใหม่กับเศรษฐกิจพอเพียง ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งได้พระราชทานพระราชดำรัสแก่คณะบุคคลต่าง ๆ ที่เข้าเฝ้าฯ ถวายชัยมงคลเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา วันที่ 23 ธันวาคม 2542 เกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า “บางคนกล่าวถึงเศรษฐกิจพอเพียงเป็นคล้าย ๆ ทฤษฎีใหม่ การที่พูดว่าไม่มีในตำราเศรษฐกิจจะเป็นเกียรติมาก หมายความว่า เราไม่ได้ลอกเขามาเป็นความคิดใหม่ที่สามารถจะปรับปรุงเพื่อให้เศรษฐกิจของประเทศพัฒนาดีขึ้น และ เศรษฐกิจพอเพียงเป็นเศรษฐกิจชุมชน คือหมายความว่าให้พอเพียงในหมู่บ้าน ไม่ใช่ว่าเป็นเศรษฐกิจสมัยใหม่ เพราะว่าสมัยใหม่นั้นเป็นเศรษฐกิจพอเพียงเหมือนกัน แต่ค่อย ๆ พัฒนาขึ้นมา ...” (โอกาส เสวิกุล. 2545, อ้างอิงจาก พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. 2542) ในส่วนของการขยายความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงให้ครบถ้วนนั้น ได้มีการขอให้สำนักราชเลขาธิการนำความกราบบังคมทูลพระกรุณาขอพระราชทานพระบรมราชวินิจฉัย บทความเรื่อง “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้เชิญผู้ทรงคุณวุฒิในทางเศรษฐกิจ และสาขาอื่นๆ มาร่วมกันประมวลและกลั่นกรองพระราชดำรัสเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง และขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตนำบทความดังกล่าวไปเผยแพร่ เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติของสำนักงานฯ และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนประชาชนทั่วไปนั้น ได้นำความกราบบังคมทูลพระกรุณาทราบฝ่าละอองธุลีพระบาทแล้ว ทรงพระกรุณาปรับปรุงแก้ไขพระราชทาน และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรมราชานุญาต ตามที่ขอพระมหากรุณา (พระพงศ์ เกษมศรี. 2542) ดังมีใจความต่อไปนี้

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกๆระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลางโดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้ จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่

ที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรมความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

จากปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและทฤษฎีใหม่ตามที่กล่าวมาแล้วในตอนต้น ๆ จะเห็นได้ว่าพระราชดำริทั้ง 2 ประการนี้มีส่วนร่วมกันอยู่คือ ทรงเน้นในเรื่อง “ความพอเพียง” คือ ถ้าเป็นชาวไร่ ชาวนา ก็เป็นเรื่องของการทำมาหากินให้พอเพียงกับชีวิตความเป็นอยู่ในครอบครัวโดยไม่มีหนี้สิน แต่ถ้าเป็นประชาชนทั่วไป ก็เน้นในเรื่องของทางสายกลาง ความพอประมาณ เป็นต้น ฉะนั้นความพอเพียงจึงเป็นหลักสำคัญของการดำเนินชีวิตของประชาชนทุกระดับนั่นเอง

เศรษฐกิจชุมชน ส่วนพระราชดำรัสที่ว่าเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเศรษฐกิจชุมชนนั้น สังคีต พิริยะรังสรรค์. (2541) ได้กล่าวถึงความเหมือนกันและแตกต่างกันของแนวคิดทั้ง 2 ประการดังนี้ โครงการต่าง ๆ ในพระราชดำริของในหลวง เศรษฐกิจพอเพียง และ เศรษฐกิจชุมชนแบบพึ่งตนเอง ของบรรดาปราชญ์ชาวบ้าน นักพัฒนาองค์กรเอกชน นักวิชาการจำนวนหนึ่ง และของกระทรวงมหาดไทย อยู่ในกระแสแนวคิดเดียวกัน แม้ว่าแต่ละทฤษฎีจะมีมุมมองที่ต่างกันก็ตาม และกล่าวต่อไปโดยสรุปใจความได้ว่า วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจตั้งแต่กลางปี 2540 เป็นต้นมา กระตุ้นให้แนวคิดในการหาทางออกให้กับสังคมไทยหลายกระแสเติบโตขึ้น โดยแนวคิดที่สำคัญอาจแบ่งได้ 2 กระแส คือ กระแสทฤษฎีเศรษฐกิจศาสตร์แบบโลกาภิวัตน์ และกระแสทฤษฎีเศรษฐกิจชุมชนแบบพึ่งตนเอง โดยภายใต้ภาวะวิกฤตการณ์เศรษฐกิจในปัจจุบัน มีเพียงแนวคิดทฤษฎีเศรษฐกิจชุมชนแบบพึ่งตนเองเท่านั้นที่กล้าให้คำมั่นสัญญาว่าเกษตรกรที่ดำรงการผลิตและดำรงชีพตามแนวทางนี้จะไม่เพียงแต่ พออยู่ พอกิน ในระยะเริ่มต้นเท่านั้น แต่จะอยู่ดี มีสุข ในระยะต่อไปได้ด้วย แนวความคิดนี้เห็นว่าก่อนอื่นจะต้องใช้เกษตรกร ผู้ผลิตพึ่งตนเองให้ได้ ชุมชนต้องพึ่งตนเองให้ได้และในท้ายที่สุดสังคมและประเทศจึงจะพึ่งตนเองได้

การทำการเกษตรแบบผสมผสาน โดยปลูกทั้งข้าว ผัก ผลไม้ยืนต้น ขุดบ่อเลี้ยงปลา เลี้ยงเป็ด ไก่ หมู และทอดผ้าเอง ฯลฯ เป็นรูปแบบพื้นฐานที่สุดและเป็นรูปแบบในอุดมคติของการทำการเกษตรแบบพึ่งตนเอง แต่กิจกรรมทางเศรษฐกิจเพื่อการพึ่งตนเองก็จำเป็นต้องคำนึงถึงสภาพภูมิศาสตร์และทรัพยากรของท้องถิ่น ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละท้องถิ่นควบคู่ไปด้วย และการพึ่งตนเองนั้น ดังพระราชดำรัสของในหลวงที่ว่าในตอนเริ่มต้น ไม่จำเป็นต้องพึ่งตนเองให้ได้ทั้งหมดร้อยเปอร์เซ็นต์ เกษตรกรอาจเริ่มต้นพึ่งตนเองจาก 10 เปอร์เซ็นต์ เป็น 20 เปอร์เซ็นต์ แล้วค่อย ๆ ยกระดับขึ้นไปเรื่อย ๆ ก็ได้ แนวความคิดเรื่องเศรษฐกิจชุมชนแบบพึ่งตนเองไม่ได้ปฏิเสธเรื่องการค้า หรือการแลกเปลี่ยนในตลาด แต่แนวความคิดนี้เห็นว่าหาก

เกษตรกรเน้นการเพาะปลูกพืชเชิงเดี่ยว เพียงเพราะมีจุดมุ่งหมายจะนำไปขายเพื่อเอาเงินไปซื้อข้าวปลา อาหาร ฯลฯ มาบริโภค ในไม่ช้าเกษตรกรก็จะเป็นหนี้สิน หมดความเป็นตัวของตัวเอง และแม้แต่จะรักษาสถาบันครอบครัวของตัวเองเอาไว้มิให้แตกสลาย ก็ยากที่จะรักษาเอาไว้ได้ แต่ถ้าเกษตรกรสามารถทำการผลิตข้าว ปลา อาหาร เอาไว้กินในครอบครัวได้อย่างพอเพียง เกษตรกรจะเป็นฝ่ายกำหนดตลาดว่าจะนำผลผลิตส่วนที่เหลือจากบริโภคอะไรบ้าง และในจำนวนเท่าใดออกขายในตลาด ผลผลิตส่วนเกินทั้งหมดที่ออกสู่ตลาด คือ กำไร ของเกษตรกร โดยนัยนี้ เกษตรกรจะกลายเป็นผู้กำหนดตลาด ไม่ใช่ตลาดเป็นตัวกำหนดต่อเกษตรกร ดังที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

ข้อที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน ระหว่างเศรษฐกิจชุมชนแบบพึ่งตนเองกับเศรษฐศาสตร์กระแสโลกาภิวัตน์ คือแบบแรกเน้นการรวมกลุ่มของชาวบ้านในระดับชุมชน หมู่บ้าน ตำบล และใช้คุณธรรมและวัฒนธรรมดั้งเดิมของไทยเป็นแกนกลางในการทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจคือ สังัจจะ การทำความดี ความมีเมตตา การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การมีความสมานฉันท์ คือ คนมีช่วยคนจน การยึดมั่นในคำสอนของพระพุทธเจ้า ฯลฯ เป็นทั้งการประพฤติปฏิบัติทางด้านสังคม และเป็นวิธีการทำธุรกิจของชุมชนในเวลาเดียวกันด้วย ซึ่งอาจเรียกระบบเศรษฐกิจแบบพึ่งตนเองตามคุณลักษณะนี้ว่า ระบบเศรษฐกิจที่ถูกกำกับด้วยคุณธรรม (Moral Economy) แต่แบบหลังไม่ให้ความสำคัญกับชุมชน หมู่บ้าน แต่ให้ความสำคัญกับการรวมตัวของกลุ่มพ่อค้า และสมาคมอุตสาหกรรมในเมือง และเน้นการแข่งขัน ความมีประสิทธิภาพสูงสุดของการผลิตเพื่อให้ผู้ประกอบการที่แข็งแกร่งที่สุดเท่านั้นสามารถอยู่ได้ในตลาดและรับกำไร ส่วนผู้บริโภค ความพอใจสูงสุด ในการบริโภคเป็นความสำคัญสูงสุด

สังกิต พิริยะรังสรรค์ (2541) ได้กล่าวต่อไปอีกว่า สังคมไทยได้พัฒนามาถึงจุดที่มีเศรษฐศาสตร์สองกระแสดำรงอยู่เคียงคู่กัน กระแสหนึ่งเป็นกระแสที่ครอบงำสังคมไทย แต่กลับไม่อาจให้คำมั่นสัญญาใด ๆ ต่ออนาคตที่ดีกว่าสำหรับคนส่วนใหญ่ของประเทศได้ ส่วนเศรษฐศาสตร์อีกกระแสหนึ่งแม้จะเป็นกระแสรอง แต่เต็มไปด้วยพลังความหวัง และสามารถให้คำมั่นสัญญาต่ออนาคตของเกษตรกร ซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศได้ดีกว่า เพราะได้ผ่านการทดลองจากชีวิตจริง ๆ ของผู้คนและชุมชนต่าง ๆ จำนวนมาก ตลอดช่วง 30-40 ปีที่ผ่านมา

ข้อความต่าง ๆ ที่เสนอข้างต้นนี้ ได้ให้ความรู้ความเข้าใจและความชัดเจนในส่วนที่คล้ายกันและแตกต่างกันระหว่างทฤษฎีใหม่ เศรษฐกิจพอเพียง และเศรษฐกิจชุมชนแบบพึ่งตนเอง ส่วนที่คล้ายกันคือมีจุดมุ่งหมายเดียวกัน คือให้ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศมีชีวิตพออยู่พอกิน ไม่มีหนี้สิน ส่วนความแตกต่างกับทฤษฎีใหม่เน้นรูปแบบการทำมาหากินของเกษตรกร ส่วนเศรษฐกิจพอเพียงได้ให้แนวความคิดการดำรงชีวิตของประชากรทุกระดับ สำหรับเศรษฐกิจชุมชนแบบพึ่งตนเองหรือเศรษฐกิจแบบพึ่งตนเองเน้นในด้านเศรษฐศาสตร์ เป็นต้น

รายละเอียดของการทำทฤษฎีใหม่

ในตอนต้นของการวิจัยได้กล่าวถึงสาระสำคัญของทฤษฎีใหม่โดยสรุปเพื่อให้เกิดความเข้าใจเบื้องต้นมาแล้ว แต่การทำทฤษฎีตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวยังมีความละเอียดที่มีประโยชน์อย่างยิ่งอยู่มาก จึงขอนำรายละเอียดจากการบรรยายของ อำพล เสนาณรงค์ องคมนตรี (ชาคริต จุลกะเสรี. 2543; อ้างอิงมาจาก อำพล เสนาณรงค์. ม.ป.ป.) ซึ่งมีรายละเอียดอย่างสมบูรณ์ดังนี้

เรื่องแนวทางพัฒนาชีวิตและอาชีพตามแนวทฤษฎีใหม่นี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานพระราชดำริไว้ 3 ขั้นตอน ขั้นที่ 1 การผลิต ขั้นที่ 2 การรวมพลังกันในรูปกลุ่มหรือสหกรณ์ และขั้นที่ 3 การร่วมมือกับแหล่งเงิน (ธนาคาร) และกับแหล่งพลังงาน ซึ่งการดำเนินการผลิตในที่ดินของเกษตรกรนั้นถือว่าการเริ่มต้นซึ่งเป็นขั้นที่สำคัญที่สุด

ทฤษฎีใหม่ ขั้นที่หนึ่ง พื้นฐานที่สำคัญของเกษตรกร ที่จะปฏิบัติทฤษฎีใหม่ขั้นที่หนึ่งได้แก่ มีพื้นที่ค่อนข้างน้อยประมาณ 5 ไร่ ค่อนข้างยากจน มีจำนวนสมาชิกปานกลาง คือไม่เกิน 6 คน อยู่ในเขตใช้น้ำฝนธรรมชาติ ฝนไม่ชุกมากนัก ดินมีสภาพที่สามารถขุดสระเก็บกักน้ำได้ ในระยะแรกจะผลิตพอเพียงเลี้ยงตัวได้ แต่จะต้องกินอยู่อย่างประหยัดมีความขยันหมั่นเพียร มีความสามัคคี และช่วยเหลือเกื้อกูลกันกับเพื่อนบ้าน

หลักการที่สำคัญของการปฏิบัติ คือการรู้จักการบริหารและจัดการดินและน้ำ ซึ่งเป็นทรัพยากรธรรมชาติ ร่วมกับการบริหารเวลา บริหารเงินทุน และกำลังคนเพื่อได้บังเกิดผลผลิตเป็นอาหารและรายได้ตลอดปี และผลจากการที่ได้ทรงคิดและคำนวณ พระองค์ได้ทรงแนะนำให้แบ่งพื้นที่ออกเป็นสัดส่วนร้อยละ 30 ต่อ 30 ต่อ 30 ต่อ 10 ซึ่งภายหลังสัดส่วนนี้ทรงมีพระราชวินิจฉัยให้ยืดหยุ่นได้บ้าง และทำกิจกรรมดังนี้

(1) พื้นที่ร้อยละ 30 ส่วนแรก ให้ขุดสระประมาณ 4.5 ไร่ สำหรับเก็บน้ำฝนธรรมชาติ ที่มีอย่างเหลือเฟือในฤดูฝนปกติ เพื่อใช้สำหรับรดน้ำพืชที่ปลูกในฤดูฝนและยามเมื่อฝนทิ้งช่วงแห้งแล้ง การใช้น้ำจะต้องเป็นไปอย่าง ประหยัด โดยใช้วิธีการและเลือกพืช กับวิธีปลูกแต่ละพืชที่เหมาะสม วิธีการให้น้ำโดยประหยัด เช่น การดักรด การสูบส่งตามท่ออย่าง หรือการใช้ระบบน้ำหยดแบบพื้นบ้าน เป็นต้น ส่วนพืชและวิธีปลูกที่เหมาะสม ก็เช่น ต้องเลือกพืชที่ใช้น้ำน้อย เช่น พืชยืนต้นหรือพืชอายุสั้น โดยปลูกผสมผสานกันหลาย ๆ ชนิด ระหว่างพืชดัดใหญ่และพืชล้มลุก เพื่อใช้พื้นที่และน้ำอย่างมีประสิทธิภาพที่สุด อย่างมีเสถียรภาพ

น้ำที่เก็บในสระ หากเหลือไปถึงฤดูแล้งให้ใช้ปลูกพืชอายุสั้นและราคาดี เช่น ถั่วเหลือง ถั่วเขียว ถั่วลิสง และผักต่าง ๆ ไม่ควรนำไปใช้ปลูกข้าวนาปรังเป็นอันขาด นอกจากปีใดน้ำท่วมแปลงข้าวเสียหายหมด จึงจะพิจารณาปลูกข้าวนาปรังได้ เพื่อให้มีข้าวบริโภค แต่ต้องประมาณพื้นที่ปลูกข้าวให้เหมาะกับปริมาณน้ำที่มีอยู่ในสระ

รูปร่างและขนาดของสระอาจยืดหยุ่นได้บ้าง เช่น ในพื้นที่ที่ฝนมีปริมาณทั้งปีมาก หรือมีน้ำชลประทานมาเติมได้ ขนาดสระอาจจะน้อยกว่าร้อยละ 30 และถ้าพื้นที่บังคับ หรือต้องการเลี้ยงสัตว์น้ำ อาจขุดสระและบ่อหลาย ๆ บ่อก็ได้ สำหรับเก็บน้ำเพื่อบริโภคอุปโภค และการชลประทานส่วนบ่อสำหรับเลี้ยงสัตว์น้ำ แต่เมื่อรวมพื้นที่ทั้งหมดแล้วจะต้องใกล้เคียงร้อยละ 30 นอกจากนี้อาจจะรวมนับพื้นที่ร่องน้ำที่ยกคันขึ้น เพื่อปลูกไม้ยืนต้นด้วยหากสามารถเก็บน้ำในร่องได้ตลอดปี

ในกรณีที่สามารถส่งน้ำมาจากแหล่งชลประทานได้ ต้องส่งมาในระบบท่อปิดเพื่อลดการสูญเสีย และส่งมาเติมในสระตามช่วงเวลาที่จำเป็นเท่านั้น การใช้น้ำจากสระต้องเป็นไปตามหลักประหยัดดังที่กล่าวข้างต้น และพึงตัวเองให้มากที่สุด

หากไม่ได้รับความช่วยเหลือการขุดสระจากราชการหรือแหล่งเงินทุนอื่น และต้องการขุดเอง ควรทยอยขุดสระแต่ละปีตามกำลังเงินและกำลังกายจนกว่าจะครบพื้นที่ร้อยละ 30 รูปร่างของสระควารูปสี่เหลี่ยมผืนผ้ายาว ๆ น่าจะลดการระเหยของน้ำได้ดีกว่าบ่อกว้าง ดินที่ขุดจากสระใช้ถม เป็นคันดินรอบพื้นที่เพื่อกั้นน้ำท่วม หากไม่ใช้ทำคันดิน จะต้องแยกดินส่วนบนได้ส่วนหนึ่ง สำหรับนำมาเกลี่ยทับดินชั้นล่าง

(2) ที่ดินร้อยละ 30 ส่วนที่สอง ใช้ปลูกข้าวเนื้อที่ประมาณ 4.5 ไร่ เนื่องจากทรงมีพระราชวินิจฉัยว่าข้าวเป็นอาหารหลัก และอาหารประจำวันของคนไทย มาแต่ดึกดำบรรพ์ และเป็นส่วนหนึ่งของความมั่นคงและมั่นใจในการดำรงชีวิต เกษตรกรไทยไม่ว่าจะโยกย้ายไปอยู่ที่ใดหรือเปลี่ยนอาชีพไปอย่างไร อย่างน้อยจะต้องมั่นใจว่ามีข้าวกิน และพยายามปลูกข้าวให้พอกินตลอดปี เพื่อให้มีเสถียรภาพด้านอาหาร ครอบครัวที่มีสมาชิก 6 คน ถ้าบริโภคข้าวเฉลี่ยประมาณคนละ 200 กิโลกรัม จะต้องบริโภคข้าวไม่ต่ำกว่าปีละ 1,200 กิโลกรัม และถ้าทำนาปีในสภาพที่ควบคุมน้ำไม่ให้ขาดช่วงได้เมื่อฝนแล้ง ก็จะได้ผลผลิตไม่ต่ำกว่าปีละ $4.5 \times 325 = 1,462.5$ กิโลกรัม แต่ถ้าบำรุงรักษาดีอาจจะมีผลผลิตเพิ่มมากกว่านี้เมื่อเก็บเกี่ยวข้าวนาปีแล้ว หากยังมีฝนและน้ำในสระเหลือ ควรเลือกปลูกพืชอายุสั้นและราคาดี ในสภาพนาดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นนั้นได้ด้วย

(3) ที่ดินร้อยละ 30 ส่วนที่ 3 เนื้อที่ 4.5 ไร่ ให้ปลูกพืชสวน ไม้ยืนต้น และพืชไร่อย่างผสมผสาน โดยวิธีการและชนิดของพืชที่แตกต่างกัน หลากหลายกันไปแต่ละพื้นที่ และขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ เช่น ภูมิภาค ฤดูกาล ตลาด และเส้นทางคมนาคม ตลอดจนประสบการณ์ และภูมิปัญญาของเกษตรกร เป็นต้น ไม่มีสูตรตายตัว ยืดหยุ่นได้ การปลูกพืชให้หลากหลายเช่นนี้จะเป็นการช่วยการกระจายเงินทุน แรงงาน น้ำ และปัจจัยการผลิตต่าง ๆ กระจายความเสี่ยงหายจากศัตรูพืช และความแปรปรวนของดิน ฟ้า อากาศ ตลอดจนกระจายรายได้ด้วย

พืชที่ปลูกระยะแรกควรเป็นกล้วย เพื่อบังร่ม และเก็บความชื้นในดิน ต่อไปควรเป็นผลไม้มะเขือ ถั่วต่าง ๆ จนกว่าจะปลูกไม้ได้ จึงเปลี่ยนไปปลูกไม้ทนร่ม เช่น ขิง ข่า และพืชหัว เป็นต้น

พื้นที่ปลูกพืชผสมผสานเหล่านี้ มีพื้นที่รวมกันประมาณ 4.5 ไร่ แต่ในบางท้องที่ขนาดของสระและพื้นที่ปลูกข้าวรวมกันอาจน้อยกว่า 9 ไร่ พื้นที่ที่ลดลงอาจใช้ปลูกพืชผสมได้ รวมทั้งบริเวณรอบที่อยู่อาศัย คันดิน ทางเดิน และขอบสระอาจใช้ปลูกพืชต่าง ๆ ได้ นับพื้นที่รวมกันเป็นพื้นที่ปลูกพืชผสม

พืชผสมเหล่านี้ส่วนใหญ่จะใช้เป็นอาหารประจำวัน ได้แก่ ผัก ผลไม้ สมุนไพร และเครื่องเทศ ซึ่งเป็นอาหารหลักของคนไทยที่กินกับข้าวมาเป็นเวลาช้านาน เช่นเดียวกับข้าว และปลา โดยเฉพาะพืชผักพื้นเมือง ปัจจุบันมีมากกว่า 160 ชนิด บางชนิดมีพบทั่วทุกภาคบางชนิดมีเฉพาะภาค ส่วนที่เหลือก็สามารถจำหน่ายเป็นรายได้ ตัวอย่างของพืชที่ควรเลือกปลูกได้แก่

พืชสวนพวกไม้ผล เช่น มะม่วง มะพร้าว มะพร้าวน้ำหอม มะขาม ขนุน ละมุด ส้มเขียวหวาน ส้มโอ ส้มโชกุน ฝรั่ง น้อยหน่า กระท้อน มะละกอ ชมพู่ และกล้วย เป็นต้น

พืชสวนพวกผักยืนต้น เช่น แคะบ้าน มะรุม สะเดา ชะอม ขี้เหล็ก ผักหวาน กระถินเหลียง เนียง สะตอ ทามัง มะม่วง มันปู มะกอก มะกอก ย่านาง ถั่วมะเอะ ตำลึง ถั่วพู และมะเขือเครือ เป็นต้น

พืชสวนพวกผักล้มลุก เช่น พริก กระเพรา โหระพา ตะไคร้ ขิง ข่า กระชาย ชะพลู แมงลัก สะระแหน่ บัวบก มันเทศ มันสำปะหลัง ผือก บุก ถั่วฝักยาว ถั่วพุ่ม มะเขือ พักเขียว พักทอง ผักบุ้งไทย ผักบุ้งจีน ผักคะน้า ผักกาดขาว ผักกาดหอม ผักไผ่ หอม กระเทียม และมะละกอ เป็นต้น

พืชสวนพวกไม้ดอกและไม่ประดับ เช่น มะลิ ดาวเรือง บานไม่รู้โรย กุหลาบ รัก ช่อนกลี้น ปทุมมา กระเจียว และดอกไม้เพื่อทำดอกไม้แห้ง เป็นต้น

เห็ด เช่น เห็ดฟาง เห็ดนางฟ้า เห็ดเป่าฮื้อ เป็นต้น

สมุนไพรและเครื่องเทศ บางชนิดจัดอยู่ในกลุ่มพืชผักแล้ว เช่น พริก พริกไทย กระเพรา สะระแหน่ แมงลัก และตะไคร้ เป็นต้น แต่ยังมีบางประเภทที่ใช้เป็นยารักษาโรค และน้ำมันหอม เช่น ขมิ้นชัน (โรคกระเพาะ) พญาหอหรือเสลดพังพอน (โรคเรื้อรัง) ไพล (ปวดเมื่อย) ฟ้าทะลายโจร (แก้ไข้) มะแว้ง (แก้ไอ และแก้ไอ) ชุมเห็ดและมะขามแขก (ยาระบายอ่อน ๆ) ทองพันชั่ง (ความดันสูง) กระเทียม (ความดันสูง) ตะไคร้หอม (ยากันยุง) และแฝกหอม เป็นต้น

พืชน้ำ ปลูกในสระ เช่น ผักกระเฉด ผักบุ้งไทย กระจับ หน่อไม้ บัวสาย ผักกูด และโสน เป็นต้น

ไม้ยืนต้น สำหรับใช้สอยและเชื้อเพลิง แต่บางชนิดมีส่วนที่กินได้ เช่น ไม้ มะพร้าว ตาล เสี้ยว กระถิน สะแก ยูคาลิปตัส สะเดา ชีเหล็ก สัก ยางนา และหลายชนิดมีคุณสมบัติบำรุงดินด้วย เช่น ประดู่บ้าน ประดู่ป่า พยุง ชิงชัน กระถินณรงค์ กระถินพิมาน กระถินเทพา มะค่าโมง ทิ้งถ่อน จามจุรี ทองหลวง กระถินไทย และมะขามเทศ เป็นต้น

พืชไร่ พืชไร่หลายชนิดไม่เหมาะสมกับการปลูกผสมกับพืชอื่น เพราะต้องการแสงแดดมาก และไม่ชอบการเบียดเบียน แต่อาจปลูกได้ในช่วงแรก ๆ ที่ไม้ยืนต้นยังไม่โต ไม่แย่งร่มเงามากนัก บางชนิดอาจเก็บเกี่ยวเมื่อผลผลิตที่ยังสดอยู่และรับประทาน หรือจำหน่ายเป็นพืชผัก ซึ่งจะมีราคาดีกว่าเมื่อเก็บผลผลิตแก่ พืชไร่เหล่านี้ ได้แก่ ข้าวโพด ถั่วเหลือง ถั่วลิสง ถั่วพุ่ม ปอกระเจา อ้อยคั้นน้ำ และมันสำปะหลัง เป็นต้น บางชนิดเป็นพืชยืนต้น อาจปลูกตามริมแปลงหัวไร่ปลายนาได้ เช่น นุ่น ละหุ่ง และฝ้ายสำลี เป็นต้น ส่วนดีของพืชไร่ คือ ผลผลิตเก็บไว้ได้นาน ต่างกับพืชสวนที่ผลิตผลเก็บไว้ไม่ได้นาน จะต้องรีบจำหน่ายบริโภค หรือแปรรูปทันที

พืชบำรุงดิน และพืชคลุมดิน ชนิดที่เป็นพืชล้มลุก ควรปลูกแซมผลไม้ หรือไม้ยืนต้น ขณะที่ต้นยังเล็กอยู่หรือปลูกตามหลังข้าว เช่น ถั่วมะแฮะ ถั่วฮามาต้า โสนอัฟริกัน โสนพื้นเมือง ปอเทือง ถั่วพรีรา รวมทั้งถั่วเหลือง ถั่วเขียว ถั่วลิสง และถั่วพุ่ม เป็นต้น

แต่บางชนิดเป็นพืชยืนต้น อาจปลูกผสมกับพืชอื่น หรือปลูกตามหัวไร่ปลายนาได้ บางอย่างอยู่ในกลุ่มพืชสวนที่บริโภคได้บางอย่างอยู่ในกลุ่มไม้ใช้สอยและเชื้อเพลิง เช่น ชีเหล็ก กระถิน ชะอม ถั่วมะแฮะ สะตอ หางไหล มะขาม มะขามเทศ มะขามแขก ประดู่บ้าน ประดู่ไทย ทองหลวง และสะเดาช้าง เป็นต้น สำหรับพื้นที่ที่มีความลาดเท หรือริมบ่อ ริมคันดิน ควรปลูกแฝกเป็นแถวขวางแนวลาดเอียง เพื่อป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน

แนวทางประกอบการพิจารณาเลือกปลูกพืชผสม พืชหลายชนิดใช้ทำประโยชน์ได้มากกว่าหนึ่งอย่าง หรืออเนกประสงค์ การเลือกปลูกพืชผสมหลายอย่างในพื้นที่เดียวกัน ต้องอาศัยคำแนะนำทางวิชาการ และประสบการณ์หรือภูมิปัญญาชาวบ้าน เพราะพืชบางชนิดจะปลูกร่วมกันได้ บางชนิดไม่ได้

หลักการพิจารณาทั่ว ๆ ไป เลือกปลูกพืชที่มีความสูงของเรือนยอดต่าง ๆ อยู่ในบริเวณใกล้เคียงกัน โดยแบ่งความสูงออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้คือ

พืชที่มีเรือนยอดสูง เช่น มะพร้าว มะขาม ประดู่ ไม้ ขนุน เหลียง สะตอ เนียง มะตูม เป็นต้น

พืชที่มีเรือนยอดปานกลาง เช่น มะม่วง ส้ม มะนาว มะรุม ผักหวาน ชีเหล็ก มะดัน กระท้อน น้อยหน่า กล้วย มะละกอ อ้อย สะเดา มะกรูด ชะมวง หมุย ชะอม มะยม ทองหลวง มะกอกป่า มะเฟือง มะอึก ยอก เป็นต้น

พืชที่มีเรือนยอดต่ำ เช่น ชิง ช่า ตะไคร้ สะระแหน่ บัวบก บอน กระชาย ขมิ้น ชะพลู สับประต บุก มันต่าง ๆ มะเขือต่าง ๆ พริก กระเจี๊ยบมอญ กระเจี๊ยบแดง ผักโขม เป็นต้น

กลยุทธ์ในการปลูกพืชผสมหลายอย่าง ปัจจุบันหน่วยงานต่าง ๆ มีแนวทางส่งเสริมการปลูกพืชอาหาร ด้วยวิธีการแบ่งเป็นกลุ่มต่าง ๆ เช่น

พืชสวนครัว เช่น พริก กระเพรา โหระพา แมงลัก ตะไคร้ มะกรูด พริกไทย มะอึก มะนาว เป็นต้น

รั้วกินได้ เช่น ตำลึง ขจร โสน ถั่วพู มันปู กระถิน มะขามเทศ บวบ ฟักเขียว มะระ มะเขือเครือ ใผ่ น้ำเต้า ฟักข้าว ผักแปม เป็นต้น

ผักล้มลุก เช่น มะละกอ ถั่วฝักยาว ถั่วพุ่ม มะนาว พริก

ผักข้าวยา เช่น กระถิน ส้มโอ มะดัน มะขาม สะตอ ถั่วฝักยาว ตะไคร้ มะม่วง ข่า มะกรูด มะพร้าว

ผักแกงแค เช่น ชะอม ชะพลู กระเพราขาว ตำลึง ผักชีฝรั่ง ผักชีหูด มะเขือเปราะ หน่อไม้ ผักเผ็ด ถั่วฝักยาว มะเขือพวง ตะไคร้

(4) พื้นที่ร้อยละ 10 เป็นที่อยู่อาศัย ถนน คันดิน และสิ่งก่อสร้างอื่น ๆ รวมประมาณ 1.5 ไร่ พื้นที่ส่วนนี้จะรวมคอกสัตว์เลี้ยง เรือนเพาะชำ ฉางเก็บผลิตผลเกษตร ปัจจัยการผลิต และเครื่องมือเครื่องทุ่นแรง ฯลฯ และอาจรวมสวนรอบบ้านด้วย

(5) การเลี้ยงสัตว์ ควรเลือกเลี้ยงสัตว์บก เช่น โคเนื้อ หมู ไก่ เป็ด และสัตว์น้ำ เช่น ปลาตะเพียน ปลาสลิด ปลานิล ปลาทับทิม กุ้งก้ามกราม หอยขม ฯลฯ ให้เหมาะสมกับแรงงาน เงินทุน และพื้นที่ที่เหลือ ตลอดจนอาหารบางส่วนที่ได้จากในแปลงพืช โดยไม่เน้นเป็นรายได้หลัก แต่เพื่อเป็นรายได้เสริม และอาหารประจำวัน โดยเฉพาะปลาซึ่งเป็นอาหารประจำวันของคนไทยที่บริโภคร่วมกับข้าวและผักมาตั้งแต่โบราณกาล

สำหรับเทคนิคของการเลี้ยง คงจะต้องเป็นไปตามคำแนะนำของนักวิชาการ เช่นเดียวกับการปลูกพืช เช่น การสร้างคอก หรือเล้าสัตว์คล่อมริมบ่อปลา เพื่อใช้มูลสัตว์เป็นอาหารปลา หรือการขุดบ่อปลาให้มีระดับความลึกต่าง ๆ กัน เป็นต้น

การเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามหลักการที่ได้กล่าวมานี้ จะมุ่งเน้นในเขตเกษตรน้ำฝนไม่มีน้ำชลประทาน ส่วนใหญ่จะเป็นชาวนา และชาวไร่ ปัจจุบันเขตดังกล่าวมีพื้นที่รวมกันประมาณ 102.60 ล้านไร่ หรือร้อยละ 69.00 ของพื้นที่การเกษตรทั้งหมด แบ่งเป็นนาในเขตเกษตร น้ำฝนประมาณ 48.50 ไร่ หรือร้อยละ 32.60 ข้าวและพืชในที่ดิน ประมาณ 35.70 ล้านไร่ หรือร้อยละ 24.00 ที่เหลือเป็นทุ่งหญ้าและที่รกร้าง อีกประมาณ 18.40 ล้านไร่ หรือร้อยละ 12.40

เขตเหล่านี้เป็นเขตที่ผลิตผลการเกษตรค่อนข้างปรวนแปรไม่แน่นอน มีความเสี่ยงจากความเสียหาย เนื่องจากศัตรูพืช และฝนฟ้าอากาศแปรปรวนอยู่เสมอ อาจมีฝนแล้งและน้ำท่วมภายในปีเดียวกันห่างไกลชุมชนการคมนาคมไม่ค่อยสะดวกหลายรายยังไม่ได้รับเอกสารกรรมสิทธิ์ที่ดิน และมักจะได้รับความสนใจจากเจ้าหน้าที่ทางราชการ ธนาคาร และธุรกิจเอกชนค่อนข้างน้อย ดังนั้นควรจะเป็นเขตเป้าหมายอันดับแรกของโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ และควร

ได้รับการสนับสนุนจากทางราชการ และธนาคารในระยะเริ่มแรก โดยเฉพาะการขุดสระน้ำ สำหรับเก็บน้ำฝนตามธรรมชาติ

การเกษตรทฤษฎีใหม่ ในเขตใช้น้ำฝน ถึงแม้จะหวังพึ่งน้ำจากการเก็บกักน้ำฝนตาม ธรรมชาติ แต่ถ้ามีแหล่งน้ำชลประทานของรัฐเสริมให้บ้างบางครั้งบางคราว ถึงแม้จะปริมาณ น้อย แต่ก็ทำให้เป็นระบบการเกษตรทฤษฎีใหม่ ที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

สำหรับเขตชลประทาน และเขตพืชอุตสาหกรรม ซึ่งปัจจุบันมีพื้นที่รวมกันประมาณ 46.10 ล้านไร่ หรือร้อยละ 31.00 คือมีน้ำชลประทานประมาณ 25.70 ล้านไร่ หรือร้อยละ 17.30 และเขตปลูกพืชอุตสาหกรรม เช่น ยางพารา ปาล์มน้ำมัน สวนผลไม้ สวนกาแฟ ผัก และไร่ สับปะรด ส่งโรงงาน เป็นต้น ประมาณ 20.40 ล้านไร่ หรือร้อยละ 13.70 เป็นเขตที่มีผลผลิต การเกษตรที่ค่อนข้างจะไม่แปรปรวน มีความเสี่ยงจากสภาพฝนฟ้า อากาศน้อย การคมนาคม ค่อนข้างสะดวก ใกล้ชุมชน และได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ ธนาคาร และธุรกิจ ภาคเอกชน ค่อนข้างมาก มีกรรมสิทธิ์ที่ดินหรือเอกสารการถือครองที่ดินค่อนข้างแน่นอน จึงเป็นเขตที่ไม่ ค่อยเดือดร้อน ช่วยตัวเองได้อยู่แล้ว

เกษตรกรในเขตดังกล่าวนี้ จึงอาจจะทำการเกษตรแบบก้าวหน้าเช่นนี้ต่อไปอีกระยะ หนึ่ง แต่ควรจะต้องปรับใช้วิธีการที่พึ่งตนเองให้มากขึ้น ลดการนำเข้าเทคโนโลยีจากต่าง ประเทศให้น้อยลง เช่น พันธุ์พืช และวัสดุการเกษตร เป็นต้น นอกจากนี้ ควรพยายามปลูกพืช ผสมผสานให้มากกว่าหนึ่งชนิด และอย่าเสี่ยงการเพิ่มทุนหรือเพิ่มหนี้สินที่เกินกำลัง

สำหรับพื้นที่ที่อยู่ในเขตชลประทาน หรือมีแหล่งน้ำธรรมชาติสมบูรณ์ หรือมีปริมาณ ฝนตกชุก เช่น ภาคใต้หรือภาคตะวันออก โดยทั่วไปจะมีการเกษตรกรรมแบบผสมผสาน คล้ายคลึงกับการเกษตรทฤษฎีใหม่อยู่บ้างแล้ว และเกษตรกรรู้จักกันมาช้านานอย่างดี แต่สมมุติ ฐานเบื้องต้นยังมิได้ตรงกับการเกษตร ทฤษฎีใหม่ นัก เช่น มีน้ำชลประทานสมบูรณ์ ใช้น้ำอย่าง เต็มที่มีพื้นที่มากบางแห่งใช้เครื่องมือทุ่นแรง จ้างแรงงานทำงานแทน ข้อสำคัญคือไม่เดือดร้อน และไม่ยากจนนัก หากจะทำการเกษตรทฤษฎีใหม่ก็ทำได้ แต่เป็นการทำแบบประยุกต์ โดยจะ ต้องยึดหลักการปฏิบัติที่สำคัญ 2 ประการ คือ

ประการแรก แบ่งพื้นที่ทำกิจกรรมออกเป็นสัดส่วน 30 ต่อ 30 ต่อ 30 ต่อ 10 โดย ประมาณ และอาจจะแบ่งเป็นแปลงย่อย ๆ หลายแปลงหรือแปลงใหญ่หน่อยแปลงก็ได้

ประการที่สอง จะต้องใช้น้ำอย่างประหยัด น้ำที่เคยได้จากธรรมชาติหรือจาก โครงการชลประทานของรัฐบาลอย่างสมบูรณ์ จะต้องเปลี่ยนไปสร้างสระเก็บไว้ใช้ส่วนตัวแล้ว บริหารจัดการน้ำด้วยตัวเอง โดยไม่หวังพึ่งน้ำจากรัฐบาลมากนัก ตลอดจนการช่วยเหลือด้าน ปัจจัยการผลิตอื่น ๆ ทั้งนี้เพื่อเปิดโอกาสให้เกษตรกรรายอื่น ๆ ที่อยู่ห่างคลองส่งน้ำของรัฐบาล ได้มีโอกาสได้รับประโยชน์จากน้ำชลประทานเพิ่มมากขึ้น

ดังนั้น การเกษตรทฤษฎีใหม่ ไม่ว่าจะอยู่ในเขตใช้น้ำฝน หรือเขตใช้น้ำชลประทาน ถ้าหากอาศัยน้ำชลประทานของรัฐบาลมาเสริม ก็ต้องยึดหลักการใช้น้ำ และจัดการน้ำโดยประหยัดดังกล่าวมาแล้วและหลักการเช่นนี้ จะทำให้ประโยชน์ของน้ำชลประทานมีคุณค่าแก่ประชาชนมากขึ้น และทำให้เขตพื้นที่ชลประทาน ขยายเพิ่มขึ้นกว่าการใช้น้ำชลประทานแบบดั้งเดิม ตั้งแต่ 3-6 เท่า จึงเป็นการขยายความชุ่มชื้น ความสุข และความสมบูรณ์พูนสุข ให้แก่ประชาชนเพิ่มมากขึ้น และเป็นการก่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่เกษตรกร และสังคมในเขตชลประทาน และในเขตชนบทมากขึ้นกว่าเดิมอย่างน่าพอใจยิ่งขึ้นได้

ทฤษฎีใหม่ ขั้นที่สอง เมื่อการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ขั้นที่หนึ่ง มีมารายขึ้น และผ่านไปหลาย ๆ ปีแล้ว ผลผลิตและรายได้จะมีเพิ่มขึ้น เกษตรกรจำเป็นจะต้องปรับปรุงตัวเองรวมกลุ่มกันในรูปกลุ่ม หรือสหกรณ์ และรวมแรงกันในเรื่องต่าง ๆ เช่น

- การผลิต พันธุ์พืช เตรียมดิน ชลประทาน ฯลฯ
- การตลาด ลานตากข้าว ยุ้ง เครื่องสีข้าว การจำหน่ายผลผลิต
- การเป็นอยู่ อาหารพวกกะปิ - น้ำปลา อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ฯลฯ ที่ผลิตไม่ได้เอง
- สวัสดิการ สาธารณสุข ยารักษาโรค เงินกู้ ฯลฯ
- การศึกษา โรงเรียน ศูนย์การศึกษา และ ฯลฯ
- สังคม และศาสนา เป็นต้น

ซึ่งปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นความจำเป็นของชีวิตประจำวัน แต่ไม่อาจลงทุนลงแรงเพียงลำพังได้ จะต้องอาศัยความร่วมมือกันระหว่างเพื่อนบ้าน และของหน่วยราชการ มูลนิธิ และเอกชน

ทฤษฎีใหม่ ขั้นที่สาม เมื่อกิจกรรมขั้นที่หนึ่ง และขั้นที่สองเจริญเติบโตขึ้น จำเป็นจะต้องพัฒนากิจกรรมต่าง ๆ เพิ่มขึ้นอีก โดยติดต่อร่วมมือกับแหล่งเงินทุน เช่น ธนาคาร และแหล่งพลังงาน เช่น บริษัทน้ำมันหรือเอกชน เพื่อดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ตั้งและบริหารโรงสี ตั้งและบริหารร้านสหกรณ์ ช่วยการลงทุน ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตเหล่านี้ เป็นต้น

ทั้งนี้ทั้งฝ่ายเกษตรกร และฝ่ายธนาคารกับบริษัทจะได้รับประโยชน์ เกษตรกรขายข้าวในราคาสูงโดยไม่กดราคา ธนาคารกับบริษัทซื้อข้าวในราคาต่ำ โดยซื้อข้าวเปลือกตรงจากเกษตรกรมาสีเอง เกษตรกรซื้อเครื่องอุปโภคบริโภคในราคาต่ำ ในระบบสหกรณ์ จะช่วยให้ซื้อได้ในราคาขายส่ง ธนาคารกับบริษัท (เอกชน) จะสามารถช่วยขยายบุคลากรได้

ปัจจุบันการเกษตรผสมผสาน หรือเกษตรทฤษฎีใหม่แบบประยุกต์ หลายพื้นที่ได้ประสบความสำเร็จเลยขั้นที่หนึ่งไปมากแล้ว จึงได้เริ่มทำการเกษตรทฤษฎีใหม่ ขั้นที่ 2 และขั้นที่ 3 ไปบ้าง และได้รับความสำเร็จพอสมควร จึงทำให้กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเกษตรทฤษฎีใหม่

ได้พัฒนาและขยายผลไปอย่างรวดเร็ว ซึ่งเป็นไปตามพระราชปณิธาน และพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จะมีผลให้เกษตรกรได้มีการรวมตัวกันได้ดีขึ้น และร่วมกันดำเนินงานในแนวของเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองได้ดีขึ้นด้วย

อำพล เสนาณรงค์ ได้กล่าวสรุปการบรรยายรายละเอียดของทฤษฎีใหม่ดังกล่าวข้างต้น โดยอัญเชิญกระแสพระราชดำรัสบางส่วนดังนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงมีกระแสพระราชดำรัส เนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษา เมื่อวันที่ 5 ธันวาคม 2540 ทรงแนะทางรอดของคนไทยว่า “ต้องช่วยกันกินใช้ของที่ผลิตขึ้นเอง” อย่าคิดแต่ทุ่มทำเพื่อส่งออกอย่างเดียว และทรงเตือนสติ อย่าทำอะไรเกินตัว ให้อยู่อย่างสมถะและสามัคคี จะช่วยให้ชาติรอดพ้นวิกฤติ

“ความจริงเคยพูดเสมอในที่ประชุมอย่างนี้ว่า การจะเป็นเสือนั้นมันไม่สำคัญ สำคัญอยู่ที่เราพออยู่พอกิน และมีเศรษฐกิจการเป็นอยู่แบบพอมีพอกิน แบบพอมีพอกิน หมายความว่า อุ้มชูตัวเองได้ให้มีพอเพียงกับตัวเอง”

“อันนี้เคยบอกว่า ความพอเพียงนี้ไม่ได้หมายความว่า ทุกครอบครัวจะต้องผลิตอาหารของตัว จะต้องทอผ้าใส่ให้ตัวเองสำหรับครอบครัว อย่างนั้นมันเกินไป แต่ว่าในหมู่บ้านหรือในอำเภอ จะต้องมีความพอเพียงพอสมควร บางสิ่งบางอย่างที่ผลิตได้มากกว่าความต้องการก็ขายได้ แต่ขายในที่ไม่ห่างไกลเท่าไร ไม่ต้องเสียค่าขนส่งมากนัก”

“อย่างนี้นักเศรษฐกิจต่าง ๆ ก็มาบอกว่าล้าสมัยจริงอาจจะล้าสมัย เพราะว่าคนอื่นเขาก็ต้องมีการเศรษฐกิจที่ต้องมีการแลกเปลี่ยน เรียกว่าเป็นเศรษฐกิจการค้า ไม่ใช่เศรษฐกิจความพอเพียง รู้สึกไม่หรูหราแต่เมืองไทยเป็นประเทศที่มีบุญอยู่ว่าการผลิตที่พอเพียงทำได้”

ผลของการปฏิบัติตามทฤษฎีใหม่

ทฤษฎีใหม่เป็นแนวพระราชดำริใหม่ที่มีบัดนี้ได้รับการพิสูจน์และยอมรับกันอย่างกว้างขวางในหมู่เกษตรกรไทยแล้วว่า พระราชดำริของพระองค์เกิดขึ้นด้วยพระอัจฉริยภาพสูงส่งที่สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างแท้จริง ความสมบูรณ์พูนสุขแห่งราชอาณาจักรไทย อุบัติขึ้นในครั้งนี้ด้วยพระปรีชาสามารถอันเฉียบแหลมของพระมหากษัตริย์ไทยผู้มีเคยทรงหยุดนิ่งที่จะระดมสรรพกำลังทั้งปวงเพื่อความผาสุกของชาวไทย (ทฤษฎีใหม่ : การบริหารจัดการที่ดินเพื่อการเกษตรตามพระราชดำริ. ม.ม.ป)

ปัจจุบันการนำทฤษฎีใหม่ไปปฏิบัติได้กระจายไปทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ โดยผู้ปฏิบัติมีภูมิหลังของอาชีพต่าง ๆ กัน เช่น ชาวนา ชาวไร่ พ่อค้าและธุรกิจรายย่อย และการฝึกปฏิบัติในโรงเรียน ดังรายละเอียดที่สำคัญ ๆ ดังนี้

ชาวนากับการรับทฤษฎีใหม่ ตัวอย่างผลการปฏิบัติตามทฤษฎีใหม่ในระยะแรก ซึ่งเป็นจุดกำเนิดแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่ คือที่บ้านกุดตอแก่น ตำบลกุดสิน อำเภอ

เขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ (ราตี บุรุษรัตนพันธุ์. 2542) โดยการเสด็จพระราชดำเนินทรงเยี่ยมพื้นที่ดังกล่าว ซึ่งทรงพบว่าข้าวของชาวบ้านที่ปลูกไว้นั้นมีรวงจริง แต่ไม่มีเม็ดหรือรวงหนึ่งมีสักสองสามเม็ด ที่เป็นเช่นนี้ ชาวบ้านกราบทูลว่าเพราะไม่มีฝน ทรงตรัสว่า “ฝนก็ดีพอสมควร แต่ลงมาไม่ถูกระยะเวลา เมื่อลงมาไม่ถูกระยะเวลา ฝนก็ทิ้งช่วง ข้าวก็ไม่ดี วิธีแก้ไขก็ต้องรับน้ำฝนที่ลงมา ก็เกิดความคิดว่าอยากทดลองดูสักสิบไร่ในท้องถิ่นนั้น สามไร่จะทำเป็นบ่อน้ำคือเก็บน้ำฝน แล้วถ้าจะต้องใช้บุญด้วยพลาสติกก็บุญด้วยพลาสติก ทดลองดู แล้วอีกหกไร่ทำเป็นที่นา ส่วนไร่ที่เหลือนั้นก็เป็นที่บริการ หมายถึง เป็นทางเดินหรือกระดอบ หรืออะไรก็ได้แล้วแต่ หมายความว่าน้ำสามสิบเปอร์เซ็นต์ ที่ทำนาหกสิบเปอร์เซ็นต์ก็เชื่อว่าถ้าเก็บน้ำไว้ได้ หากเดินเก็บเกี่ยวได้ไร่ละหนึ่งถึงสองถึง ถ้ามีน้ำเล็กน้อยอย่างนั้น ก็ควรจะเก็บเกี่ยวข้าวได้ไร่ละประมาณสิบยี่สิบถึง...”

หลักการแบ่งที่ดินเพื่อขุดบ่อน้ำ ที่ดินปลูกข้าว และที่ดินส่วนเป็นบ้านพักอาศัยอย่างเป็นสัดส่วน ซึ่งเป็นเบื้องต้นของแนวคิดทฤษฎีใหม่ ก็เริ่มจากการได้เสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมชาวกาฬสินธุ์ในวันนั้น

บัดนี้ ชาวบ้านหลายหมู่บ้านในอำเภอกาฬสินธุ์ กำลังพัฒนาเกษตร แนวทฤษฎีใหม่ที่ขยายผลต่อไปหลายร้อยแปลง ชาวบ้านมีชีวิตพอเพียงในแต่ละรอบปีเพราะปลูกข้าวได้พอกิน มีรายได้เสริมจากการเลี้ยงปลาในสระน้ำ การเลี้ยงสัตว์ และพืชไร่อื่น ๆ ขณะเดียวกันวิถีชีวิตวัฒนธรรมอันดีงามแบบเดิมก็ค่อยกลับคืนมา สมาชิกหนุ่มสาวในครอบครัวก็ลดจำนวนที่จะต้องออกไปทำงานในเมืองใหญ่ ๆ ขณะนี้เกษตรทฤษฎีใหม่ได้ขยายผลไปอย่างกว้างขวางในทุกภูมิภาคของประเทศไทย

การทำทฤษฎีใหม่ในชาวนารายอื่นๆที่น่าสนใจ คือ ทองสุข พิมพสาร (อัมพร จิรัฐติกร. 2542) ซึ่งมีที่นา 19 ไร่ อยู่ใกล้วัดมงคลชัยพัฒนา อำเภอมะนัง จังหวัดสระบุรี ทองสุข พิมพสาร ได้ใช้ที่ดินผืนนี้ทำนาเป็นอาชีพพอให้อยู่รอด แต่บางครั้งก็อยู่ไม่รอด เพราะฝนไม่ตกตามฤดูกาล ทำให้ข้าวที่เก็บเกี่ยวได้พอสำหรับเก็บไว้ทำพันธุ์ในปีถัดไปเท่านั้น บ่อยครั้งที่เขาต้องไปรับจ้างทำงานในเมือง ทั้งให้กรรยา และลูกอยู่บ้านตามลำพัง จนช่วงหนึ่งได้ตัดสินใจหันไปเสี่ยงลงทุนทำธุรกิจเล็ก ๆ ของตนเอง ซื้อเครื่องจักรมาผลิตไอศกรีม และน้ำแข็งส่งตามงานเลี้ยง แต่ประสบความล้มเหลว กล่าวได้ว่าทั้งการทำนา รับจ้าง และทำธุรกิจเล็ก ๆ น้อยไม่ทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้นเลย กระทั่งวันหนึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเลือกพื้นที่บริเวณวัดชัยมงคล เพื่อใช้เป็นแปลงทดลองการเกษตรในแนวทฤษฎีใหม่ ทองสุข พิมพสาร จึงสมัครเป็นลูกจ้างในโครงการนี้ ในเวลาสองปีที่เข้าร่วมโครงการ เขาได้เรียนรู้การปลูกและดูแลต้นไม้ ได้เห็นการทดลองปลูกข้าวหลาย ๆ วิธีของในหลวง ปกติชาวนาแถบนี้ในจังหวัดสระบุรีจะทำนาหว่านสำรวย คือไถในขณะที่ดินยังแห้งฝนยังไม่มา ไถเสร็จ ก็จะหว่านข้าวไว้รอฝน เพราะปัญหาที่ว่าพื้นที่บริเวณนี้ไม่มีการชลประทาน ชาวบ้านไม่มีการขุดสระไว้ในนา ทำให้ไม่

สามารถจะตึงน้ำมาใช้ปลูกข้าวแบบปักดำได้ เมื่อในหลวงมีพระราชดำริให้ทดลองทำนาทั้ง 3 แบบ คือ นาแบบหว่านสำรวย นาหว่านน้ำตม และนาแบบปักดำ ในแปลงทดลองของพระองค์ ผลผลิตที่ออกมาก็พิสูจน์ให้เห็นว่า เมื่อมีน้ำในสระไว้ใช้ การทำนาแบบปักดำก็จะให้ผลผลิตได้อย่างเต็มที่

การได้รู้และได้เห็นสิ่งต่าง ๆ ดังกล่าวทำให้ทองสุข พิมพ์สาร ตั้งความหวังที่จะหันมาทำเกษตรกรรมตามแนวทฤษฎีใหม่บนที่ดินของตน แต่การตัดสินใจที่จะเปลี่ยนแปลงชีวิตจากชาวนามาเป็นเกษตรกรตามแนวทฤษฎีใหม่นั้นเป็นเรื่องใหญ่สำหรับเขาและภรรยา ทั้งความไม่มั่นใจว่าในช่วงสองสามปีแรกที่ยังไม่ได้ผลผลิต เขาและครอบครัวจะดำรงชีวิตอย่างไร ทั้งการจะพลิกพื้นที่นาให้กลายเป็นร่องสวน เปลี่ยนที่ดินที่เคยทำนาไปปลูกต้นไม้ ก็ต้องใช้เงินลงทุนเป็นจำนวนไม่น้อย มีเหตุการณ์ที่ดีคือได้มีบุคคลจากธนาคารแห่งหนึ่งมาขอซื้อที่ดินผืนนี้ เพื่อทำแปลงทฤษฎีใหม่ ซึ่งทองสุข พิมพ์สาร ตอบว่าไม่ขายจะเก็บไว้ทำเกษตรทฤษฎีใหม่ บุคคลนั้นเห็นทองสุข พิมพ์สาร ตั้งใจในเรื่องนี้จริง ธนาคารนั้นจึงช่วยสนับสนุนด้านพันธุ์ไม้ รวมทั้งชุดบ่อและขยายบ่อน้ำให้

จากนั้นราวกลางปี 2538 ที่ดินทั้ง 19 ไร่ ที่เคยเป็นที่นาของทองสุข พิมพ์สาร จึงได้รับการพลิกฟื้นขึ้นมาใหม่อีกครั้ง พื้นที่นาลดลงเหลือเพียง 6 ไร่ โดยยึดหลักแนวทางที่ว่าทำนาเพื่อพอกินในครอบครัว ส่วนที่ดินที่เหลือก็จัดสรรไปเป็นแปลงปลูกไม้ผล ที่มีทั้งมะม่วง ชมพู ฝรั่ง และกล้วยบน เนื้อที่ราว 7 ไร่ และชุดบ่อน้ำขยายออกไปจนได้สระเก็บน้ำขนาด 3 ไร่

ทองสุข พิมพ์สาร กลายเป็นเกษตรกรตามแนวทฤษฎีใหม่เต็มตัว เขาต้องขยันเพิ่มขึ้นอีกหลายเท่า เพราะที่ดินที่ได้รับการจัดสรรใหม่นั้น ทำให้เขามีอะไรทำตลอดเวลา ทำนาเสร็จแล้ว ยามหน้าแล้ง ดินก็จะไม่ถูกทิ้งให้ว่างเปล่า สิ่งที่เขาเรียนรู้จากแปลงทดลองก็คือการปลูกพืชตระกูลถั่ว สลับลงในแปลงนาเพื่อปรับปรุงดินให้ดีขึ้น ทองสุข พิมพ์สาร จึงได้ทดลองนำถั่วฝักยาวไว้ค้างมาปลูก และเขาก็พบว่าเมล็ดพันธุ์ถั่วฝักยาวไว้ค้ำนั้นขายได้ราคาดี ถ้ามีมากพอก็ยังขายเป็นผักสดได้ถึงกิโลกรัมละ 12-13 บาท เมื่อปลูกติดต่อกันได้ 3 รุ่นแล้ว พอถึงรุ่นสุดท้ายเขาก็จะทำการไถกลบเพื่อให้กลายเป็นปุ๋ยต่อไป

นอกจากนี้ทองสุข พิมพ์สาร ยังมีงานประจำที่ต้องทำทุกเช้า คือการเก็บมะลิจากแปลงที่เขาปลูกไว้ แทนพืชผักสวนครัว แปลงมะลิบนเนื้อที่ 1.20 ไร่ นี้ ความจริงจะต้องเป็นแปลงผักสวนครัวตามแนวทฤษฎีใหม่ แต่เขารู้ว่าทฤษฎีใหม่นั้นยืดหยุ่นได้เหมือนที่ในหลวงเคยตรัสไว้ประกอบด้วยตัวเขาเองรู้จักกับคนร้อยมาลัยที่ตลาด จึงตกลงกันว่าเขาจะปลูกมะลิขายให้

ระหว่างการทดลองปลูกมะลิ ทองสุขก็ยังได้เรียนรู้ที่จะผสมสารไล่แมลงขึ้นมาเป็นสูตรเฉพาะของตนอีกด้วย คือหมักตะไคร้หอมผสมสะเดาฉีดแทนการใช้สารเคมี ซึ่งทำให้ได้มะลิที่ปลอดสารพิษ การปลูกมะลิบนพื้นที่ประมาณไร่กว่าทำรายได้ให้ถึงวันละ 500 – 600 บาท

ส่วนแปลงผลไม้ เช่น มะม่วง ส้มโอ และมะขามเทศ ก็สามารถนำออกตลาดได้แล้ว ข้าวที่ลงไป 5-6 ไร่ ได้ผลผลิต 2 เกวียน จึงเก็บไว้กิน 1 เกวียน เทียบกับเมื่อก่อนทำนา 19 ไร่ ได้ข้าวเพียง 5-6 เกวียน ทำให้เห็นว่าเมื่อมีน้ำเราทำอะไรได้ทุกอย่าง เขาได้พูดถึงการปลูกพืชต่าง ๆ สรุปได้ว่าการปลูกพืชบางอย่างก็ไม่ได้ผล เช่น กระท้อน ซึ่งพอฝนตกหนัก ๆ ใบจะเหลือง เพราะกระท้อนเป็นพืชที่ชอบดินที่กระจายน้ำเร็ว ๆ จึงทดลองเอามะนาวมาปลูกก็ไม่ได้ผลอีก ก็ลองผิกลงปลูกไปเพราะถือว่าทำพอได้กินก็พอแล้ว ไม่ได้ไปเร่งให้ออกผลผลิตมาก ๆ

คำกล่าวของทองสุข พิมพ์สาร ข้างต้นนั้น สะท้อนแนวคิดอันเป็นหัวใจของเกษตรกรแบบทฤษฎีใหม่อย่างแท้จริง นั่นคือการคิดจากจุดเริ่มต้นที่ว่าไม่ได้ทำเพื่อหวังรวย แต่การทำเกษตรตามแบบทฤษฎีใหม่นั้นทำให้พออยู่พอกินสมดังพระราชดำรัสที่ว่าทฤษฎีใหม่นั้น จะทำประชาชนมีกินแบบอึดภาพ คืออาจไม่รวยมาก แต่ก็พอกินไม่ออดอยาก

ปัจจุบันมีผู้มาเยี่ยมชมแปลงสวนและนาของทองสุข พิมพ์สาร ในฐานะเกษตรกรผู้นำทฤษฎีใหม่ไปปฏิบัติให้เห็นเป็นตัวอย่าง ภาพที่นา 19 ไร่ ที่พลิกฟื้นขึ้นมาใหม่ จัดวางรูปแบบตามทฤษฎีใหม่ในเวลาเพียง 3-4 ปี ก็ให้ดอกออกผล วันนี้เขาคิดว่าตนเองโชคดีที่มีบ้านอยู่ติดกันกับวัดมงคลชัยพัฒนา จึงได้เรียนรู้เกี่ยวกับทฤษฎีใหม่ และทำให้ชีวิตพออยู่พอกินได้อย่างแท้จริง

ตัวอย่างของชาวนาคนอื่น ๆ ที่ปรับเปลี่ยนที่นาของตนมาทำการเกษตรแบบทฤษฎีใหม่ คือชิน วรรณทองศรี อายุ 57 ปี (ธนสิทธิ์ เหล่าประเสริฐ, 2543) มีพื้นที่ 10 ไร่ อยู่เลขที่ 26 หมู่ 3 ตำบลดอนรัก อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี เป็นบุคคลหนึ่งที่ประสบความสำเร็จในการปรับเปลี่ยนพื้นที่มาทำทฤษฎีใหม่ เขากล่าวว่าการเริ่มต้นของเขานั้นมาจากการส่งเสริมของสำนักงานเกษตรอำเภอหนองจิก ที่ได้ดำเนินการส่งเสริมให้เกษตรกรที่ทำนา ปรับเปลี่ยนมาสู่การทำไร่นาสวนผสมเพื่อลดความเสี่ยงในการประกอบอาชีพนับตั้งแต่ปี 2538 ซึ่งในช่วงนั้นเขาเป็นเกษตรกรรายเดียวที่ตัดสินใจเข้าร่วมโครงการ ทั้งที่ในความคิดอีกส่วนหนึ่งยังไม่แน่ใจว่าผลที่ออกมาเมื่อทำไร่นาสวนผสมแล้วผลจะออกมาดังเช่นที่ได้รับทราบข้อมูลหรือไม่

แต่ด้วยความตั้งใจ เมื่อทำแล้วต้องทำให้เต็มความสามารถผนวกกับการเข้ามาดูแลอย่างจริงจังของเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอหนองจิก ทั้งด้านความรู้ การพาไปศึกษาดูงาน และช่วยระบบการจัดสรรพื้นที่เพื่อแบ่งปลูกพืชแต่ละชนิด ในระยะเวลาไม่นานผลงานเริ่มออกมาเป็นรูปเป็นร่าง ชิน วรรณทองศรี กล่าวว่า “ผมจะเลือกว่าควรปลูกอะไรดี โดยดูจากตลาดและความเหมาะสมในพื้นที่ แต่ที่ไม่ปลูกทุเรียน ลองกอง เหมือนกับเกษตรกรทั่วไปในภาคใต้ แม้จะเป็นพืชที่ดี แต่ความเหมาะสมของพื้นที่เราไม่มี ปลูกไปกลัวว่าจะไม่ให้ผลดีเท่าที่หวัง”

ในการแบ่งพื้นที่นั้น ชิน วรรณทองศรี เลือกใช้พื้นที่ส่วนหนึ่งประมาณ 4 ไร่ เพื่อขุดยกร่องปลูกมะพร้าวน้ำหอม พร้อมกับใช้พื้นที่อีกส่วนหนึ่งปลูกผลไม้มานาชนิด พร้อมขุดบ่อเพื่อปลูกบัวตัดดอกจำหน่าย และเหลือพื้นที่นาไว้ส่วนหนึ่งเพื่อปลูกข้าวไว้กิน

สภาพปัจจุบัน เขากล่าวว่า “เดี๋ยวนี้ผมสบายแล้ว มีของให้เก็บขายได้ทุกวันแม้ว่าจะเหนื่อยกว่าทำนาก็ตาม”

โดยผลผลิตหลัก ๆ ที่สามารถเก็บจำหน่ายทำรายได้ให้มาก เวลานี้คือมะพร้าวน้ำหอม และบัวตัดดอกโดยมะพร้าวน้ำหอม จำหน่ายในราคาผลละ 5 บาท ส่วนบัวตัดดอกจำหน่ายดอกละ 1 บาท เขากล่าวถึงผลผลิตนี้ว่า “มะพร้าวทยอยออกมาเรื่อย ๆ พอได้ที่เรา ก็ตัดขายครั้งหนึ่ง ส่วนบัวตัดดอกจะเก็บขายทุก ๆ วัน โดยรุ่นหนึ่งได้เงินประมาณ 1,000–2,000 บาท พร้อมกันนี้ในแปลงปลูกมะพร้าวยังปลูกมะนาวและมะกอกน้ำแซมด้วย” นอกจากนี้ยังมีไม้ผลอื่น ๆ พืชผัก และไม้ตัดดอก เช่น ดาวเรือง จำหน่ายเป็นรายได้เสริม โดยเฉพาะไม้ผล พืชผัก ที่ขึ้นต้นด้วย “มะ” ในสวนของเขาปลูกถึง 21 ชนิด และทุกชนิดสามารถจำหน่ายได้

ช่วงหน้าแล้งประมาณเดือนกุมภาพันธ์ หลังจากที่เกี่ยวข้าวในนาหมดแล้ว เขาจะใช้พื้นที่ปลูกผักแทน ผักที่ปลูกส่วนใหญ่จะดูที่ตลาดต้องการ โดยจะใช้เวลาส่วนหนึ่งออกไปตลาดเพื่อสำรวจราคาและนำมาเป็นข้อมูล พืชหลายชนิดที่เขาปลูกตลาดมีความต้องการมาก เช่น ผักบุ้งน้ำ และดอกดาวเรือง เป็นที่ต้องการมาก ตลาดรับซื้อไม่จำกัดจำนวน

ด้านการตลาดจำหน่ายผลผลิตมีแม่ค้าขาประจำเข้ามาซื้อผลผลิตถึงที่สวน และนำไปจำหน่ายยังตลาดในจังหวัดปัตตานี เรื่องตลาดเขาจึงย้ำว่าไม่มีปัญหา

ปัจจุบันคงไม่ขยายหรือปลูกพืชอื่น ๆ เพิ่มอีกแล้ว เพราะแรงงานมีเพียงเขาและภรรยา โดยพิจารณาว่างานใดสำคัญหรือต้องทำก่อนเพื่อให้ทันเวลาก็ก่อนแล้วจึงไปทำงานอื่นที่รองลงมา

ด้านอาหารการกินในครอบครัว การปลูกพืชผักหลายอย่างทำให้เขาไม่ต้องไปซื้อจากที่อื่น สามารถเก็บผัก กินปลาจากในสวน ข้าวปลูกเอง โดยเลือกปลูกข้าวพื้นเมืองพันธุ์ช่อรุ่ง ซึ่งเป็นที่นิยมบริโภคในจังหวัดนี้ และให้ผลผลิตดี เช่น ได้ข้าวถึง 60 ถังต่อไร่ เขาไม่ได้ขายเลย แต่จะเก็บไว้กิน หากเพื่อนบ้านต้องการซื้อก็จะนำไปสีแล้วขายถังละ 200 บาท

นี่คือเส้นทางที่เลือกเดินของชิน วรรณทองศรี ที่คิดว่าเป็นหนทางที่เหมาะสม แล้วสำหรับเขาและครอบครัว

ชาวนาอื่น ๆ ที่เปลี่ยนแปลงอาชีพจากการทำนามาทำทฤษฎีใหม่ยังมีอีกจำนวนมาก เช่น บุญทอง ทวีรัตน์ (บานเย็น. (นามแฝง) 2543) อายุ 62 ปี อยู่บ้านเลขที่ 5 หมู่ 3 ตำบลงไกรกลาง อำเภองาวไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย ซึ่งพื้นที่ส่วนใหญ่ของอำเภอนี้เป็นที่ลุ่ม ส่วนใหญ่เกษตรกรจึงทำนา บางปีน้ำมาก นาปีไม่ได้ผลเพราะน้ำท่วม เกษตรกรจึงทำนาปรัง บุญทอง ทวีรัตน์ เล่าว่ามีอาชีพทำนา ไม่ถึงกับยากจนขั้นแค้น แต่ก็ไม่ได้ร่ำรวย ทั้งนี้เพราะยังชีพอยู่ได้ด้วยการช่วยเหลือตนเอง เช่น รับประทานข้าวจากที่ปลูกไว้ที่เหลือจึงขาย และจับปูปลาในนาเป็นอาหาร เป็นต้น

ต่อมาหลานชาย ซึ่งเป็นพนักงานเกษตรตำบล นำข่าวมาบอกว่าทางการมีโครงการปรับปรุงโครงสร้างและระบบผลิตทางการเกษตร พร้อมให้รายละเอียดต่าง ๆ จึงตกลงซึ่งอยู่ช่วงปลายปี 2538 โดยได้กู้ยืมเงินจากรัฐบาล 220,000 บาท เพื่อทำกิจกรรมในที่นา 12 ไร่ เช่น จ้างรถขุด ยกร่องในที่นาเมื่อยกร่องแล้ว ฝนตก น้ำจึงขังอยู่ระหว่างร่อง พื้นที่ส่วนหนึ่งยกร่องสูงมาก จึงเกิดเป็นเว้งเป็นวังใหญ่ เหมาะสำหรับนำลูกปลาลงปล่อย

ฝนตก น้ำขังในร่องไม่มีเหือดแห้ง จึงซื้อพันธุ์ไม้ม้าปลุก อันดับแรกเป็นฝรั่งพันธุ์แป้นสีทอง เย็นสองและกลมสาลี่ รวม 800 ต้น พันธุ์ไม้อื่นๆมี ชมพูทูลเกล้า เพชรน้ำผึ้ง กระท้อน ส้มโอ ส้มเขียวหวาน ฝรั่งสามารถเก็บผลผลิตได้ก่อนผลไม้อื่น ๆ คือเมื่ออายุของต้น 1 ปีไปแล้ว ผลฝรั่งได้นำไปขายได้กิโลกรัมละ 8-10 บาท ต่อมาเมื่อมีผู้มาซื้อถึงสวนในราคาประมาณกิโลกรัมละ 5 บาท แม้ราคาไม่แพงนักแต่เจ้าของก็พอใจ บางครั้งหลานได้นำไปขายที่จังหวัดพิษณุโลก ซึ่งอยู่ไม่ไกล และได้ราคาสูงขึ้น

ผลพลอยได้อีกอย่างหนึ่งคือ ปลาที่ปล่อยลงจับไปขายแล้วครั้งหนึ่งได้เงินประมาณ 20,000 บาท เดิมที่มีการเลี้ยงปลาด้วยอาหารเม็ด ต่อมาผลฝรั่งส่วนหนึ่งมีตำหนิ จึงนำไปเป็นอาหารของปลานิล ปลาสวาย และปลาดตะเพียน บ่ปรากฏว่าปลาเริ่มอดิกว่าที่กินอาหารเม็ด นอกจากปลายังมีการเลี้ยงหมูอีกด้วย

บุญทอง ทวีรัตน์ กล่าวว่าการทำสวนเหนื่อย แต่ก็ทำไ้ โดยต้นไม้ที่มีอยู่ปลูกเพียงครั้งเดียวเท่านั้น นับว่าเป็นระบบไร่นาสวนผสมที่น่าสนใจ ผลไม้ที่ส่งขายเมื่อนำส่งในท้องถิ่นจึงมีความสด ผู้ซื้อไม่จำเป็นต้องซื้อจากที่ไกล ๆ เช่น จากจังหวัดนครปฐม แม้ไม่ได้ลดการซื้อทั้งหมดภายในท้องถิ่น แต่ก็เป็นการลดค่าขนส่งและยังได้เปรียบในเรื่องความสดของผลผลิตเป็นต้น

ชาวไร่กับการรับทฤษฎีใหม่ การทำเกษตรกรรมตามทฤษฎีใหม่จัดเป็นนวัตกรรมทางการเกษตรที่สำคัญ จึงได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานของรัฐบาลหลายฝ่าย เพื่อช่วยเหลือเกษตรกร เช่น การขุดสระ และการสนับสนุนพันธุ์พืช พันธุ์ปลา เป็นต้น ตัวอย่างเช่น หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา (หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา. ม.ป.ป) ได้รับสนองพระราชดำริในเรื่องทฤษฎีใหม่ มาดำเนินการตั้งแต่ปี 2537 เป็นต้นมา ปัจจุบันได้จัดทำพื้นที่สาธิตเพื่อเป็นแนวทางสำหรับเกษตรกรและผู้สนใจทั่วไปเข้าศึกษาดูงานทุกภาค

ตัวอย่างราษฎรที่เข้าร่วมโครงการทฤษฎีใหม่ ซึ่งอยู่ในพื้นที่รับผิดชอบของหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ 25 สำนักงานพัฒนาภาค 2 คือ ไสว มูลวงศ์ศรี ราษฎรบ้านโคกชวกร ตำบลพระพุทธรบาท อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดหนองคาย ไสว มูลวงศ์ศรี กล่าวว่า “การทำอาชีพเกษตรกรรมแต่เดิมลำบากมาก ต้องประสบกับความแห้งแล้งขาดแคลนน้ำ ทำให้พืชไร่เสียหายผลผลิตตกต่ำ ขายไม่ได้ราคา ประกอบกับทราบเรื่องที่ทางหน่วยบัญชาการทหาร

พัฒนา จัดทำพื้นที่สาธิตเพื่อเป็นแนวทางสำหรับเกษตรกร และผู้สนใจศึกษาดูงานเกี่ยวกับโครงการทฤษฎีใหม่ เมื่อไปดูงานมาแล้วเกิดความสนใจจึงประสงค์ทดลองทำบ้าง โดยประสานกับหน่วยฯ เมื่อเดือนตุลาคม 2540 จนได้รับการช่วยเหลือในการสร้างถนนเข้าพื้นที่ ขุดสระเก็บน้ำ สร้างบ้านพักเกษตรกร 1 หลัง เรือนเพาะชำเห็ด 1 หลัง โรงเลี้ยงไก่ 1 หลัง รวมทั้งสนับสนุนพันธุ์พืช พันธุ์ปลา และปุ๋ย และประสานเกษตรอำเภอส่งเจ้าหน้าที่มาให้คำแนะนำด้วย พื้นที่ดำเนินการทั้งหมด 17 ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่พักอาศัย 2 ไร่ ขุดสระเก็บน้ำ 3 ไร่ พร้อมเลี้ยงปลาตะเพียน ปลานวลจันทร์ และปลานิล ปลูกพืชไร่ พืชสวน เช่น มะม่วง ลำไย กัลยัมชะมด มะละกอ ถั่วฝักยาว กระหล่ำปลี และพืชตามฤดูกาล จำนวน 7 ไร่ และทำนา 5 ไร่ ผลผลิตเป็นที่น่าสนใจ มีรายได้ต่อเนื่องทั้งปี ขณะนี้มีเพื่อนบ้านให้ความสนใจมาดูเป็นประจำ" เขากล่าวเสริมในตอนท้ายว่า "โชคดีที่เข้าร่วมโครงการทฤษฎีใหม่ ทำให้ครอบครัวมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการเลี้ยงสัตว์และปลูกพืช รวมทั้งมีน้ำใช้ตลอดปี จึงแน่ใจว่าการเกษตรแบบทฤษฎีใหม่ ดีกว่าแบบที่เคยทำมาแต่เดิมอย่างแน่นอน (หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา. ม.ป.ป.)

พ่อค้ากับการรับทฤษฎีใหม่ บุคคลอื่น ๆ ที่ผันตัวเองจากอาชีพเดิมมาทำทฤษฎีใหม่ วัฒน์ สมบัติ (สมโรจน์ สำราญชลาลักษณ์. 2545) วัฒน์ สมบัติ อายุ 48 ปี อยู่บ้านเลขที่ 198 หมู่ 7 บ้านดอนแท่น ตำบลดอนมูล อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่ มีตำแหน่งเป็นผู้ใหญ่บ้าน อาชีพเดิมคือการค้าไม้ทำเฟอร์นิเจอร์ ซึ่งจังหวัดแพร่เฟื่องฟูอย่างมาก ต่อมาเมื่อมีการกระจายอำนาจ มีการปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น เทศบาลตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) จึงเปลี่ยนอาชีพมารับเหมางานก่อสร้างจากราชการ และมีความมุ่งหวังมากจึงตัดสินใจลาออกจากผู้ใหญ่นบ้าน แต่ในการรับเหมางานดังกล่าวพบว่ามีปัญหา เช่น งานก่อสร้างเพียง 1 แสนบาท มีบริษัทแย่งกันประมูลไม่น้อยกว่า 70 ราย จึงคิดถึงที่ดินที่มีอยู่สองแปลงเล็ก ๆ จึงได้คิดมาพลิกพื้นที่ทำการเกษตร และได้ไปดูงาน โครงการพระราชดำริ ศูนย์ศึกษาเขาหินซ้อน อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา จึงได้แนวคิดพัฒนาสวนตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและทฤษฎีใหม่ในการทำเกษตรแบบเศรษฐกิจพอเพียง

เมื่อกลับมาจากการดูงานดังกล่าว เขาจึงเริ่มงานทฤษฎีใหม่ทันทีโดยพลิกพื้นที่ซึ่งไม่สามารถทำรายได้มาสู่ทฤษฎีใหม่คือการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ให้เกิดรายได้ทุกวัน โดยใช้เงินที่มีอยู่ขุดบ่อปรับพื้นดิน ส่วนหนึ่งทำนาเป็นพื้นที่ร้อยละ 30 พื้นที่กักเก็บน้ำร้อยละ 30 ปลูกพืชทำรายได้หมุนเวียนร้อยละ 30 และเป็นที่อยู่อาศัยร้อยละ 10

พื้นที่ส่วนต่าง ๆ ที่แบ่งออก มีการเลี้ยงสัตว์ผสมไปด้วย เช่นบริเวณที่เป็นน้ำสามารถเลี้ยงปลาและเป็ดได้ พื้นที่ทำนาเมื่อหมดหนานาก็เลี้ยงวัวที่มีอยู่ 5 ตัว ส่วนหมูและไก่เลี้ยงบริเวณใกล้บ้าน มีแม่หมูผลิตลูกหมูขาย พื้นที่ที่สามารถทำรายได้ทุกวันก็คือพื้นที่ปลูกพืชหมุนเวียน มีทั้งเห็ด ผักพื้นเมือง เช่น ชะอม ผลไม้จำพวก มะม่วง กระท้อน และพืชที่ทำรายได้ให้ทุกวันคือ "ไผ่ตง" เนื่องจากชาวบ้านเมืองแพร่ชอบรับประทานหน่อไผ่ตง จึงคิดว่าจะทำอย่างไรให้

มีหน่อไม้ขายได้ตลอดทั้งปี ซึ่งได้รับคำแนะนำเมื่อไปดูงานที่ศูนย์ศึกษาหาหินซ้อนว่าควรไปซื้อ ไม้ตรงพันธุ์เขียวศรี จากจังหวัดปราจีนบุรี เป็นพันธุ์ไม้ตรงที่มาจากการเพาะเนื้อเยื่อมีอายุอยู่ได้นานถึง 70 ปี จึงซื้อมาปลูก 500 กิ่งพันธุ์ ปลูกหลุมละ 1-2 ต้น รวม 245 หลุม ระยะแถวห่างกัน 3 เมตร ต่อสายระบบน้ำหยดไปทุกต้น ปลูกไปเพียง 1 ปี ก็เห็นผลสามารถเก็บหน่อไม้จำหน่ายได้แล้ว ราคา กิโลกรัมละ 50 บาท แรก ๆ มีรายได้รวมวันละ 500 บาท แล้วมากขึ้นเรื่อย ๆ เฉลี่ยเดือนหนึ่ง ๆ จะมีรายได้จากการเก็บหน่อไม้ไม่ต่ำกว่า 30,000 บาท นอกจากนี้ยังมีรายได้พิเศษจากการขยายพันธุ์หน่อไม้จำหน่ายกิ่งละ 25 บาท ซึ่งต้องสั่งจองเพราะผลิตไม่ทัน

ทุกวันนี้เขาไม่ต้องออกไปทำงานรับเหมาต่างจังหวัด แต่มีความสุขกับการทำการเกษตรตามทฤษฎีใหม่ของในหลวง ไม่เหน็ดเหนื่อยเกินไป แต่ข้อสำคัญต้องมีวิธีการจัดการในสวนและการค้าขาย ทุกวันมีอาหารรับประทาน เช่น เห็ดที่ได้จากการหมักต้นถั่วเหลืองแห้ง มีปลา เป็ด ไก่ ไข่ไก่ เป็นต้น หน่อไม้สดที่นำออกจำหน่ายเมื่อเหลือจะนำมาสับแล้วดองไว้ 1 คืน ก็ออกไปจำหน่ายเป็นหน่อไม้ดองอีกครั้ง ทำรายได้อย่างต่อเนื่อง

ณ วันที่ ๖ ธันวาคม ๒๕๖๓ และครอบครัวมองเห็นอนาคตข้างหน้า มองเห็นความมั่นคงในชีวิตอย่างพออยู่พอกิน

นักเรียนกับการรับทฤษฎีใหม่ การเกษตรแบบทฤษฎีใหม่นอกจากบุคคลที่มีอาชีพต่าง ๆ ได้นำไปปฏิบัติดังตัวอย่างที่กล่าวข้างต้นแล้ว ปรากฏว่ามีการนำไปฝึกปฏิบัติในโรงเรียนอีกด้วย เช่น โรงเรียนเขलगันคร (อริชัย ดันกันยา. 2543) โรงเรียนนี้เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ได้มีการส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ เพื่อหารายได้ระหว่างเรียนมานานมากกว่า 10 ปี แต่ยังไม่เป็นระบบ เพราะแต่เดิมทำเพื่อการเรียนการสอนในโรงเรียนเท่านั้น ปัจจุบันได้จัดทำโครงการเกษตรครบวงจรตามแนวทฤษฎีใหม่ เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับเด็กนักเรียนและชุมชน เป็นการสนองแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนรู้และการปฏิบัติจริง

กิจกรรมที่กระทำคือ ในเนื้อที่ 17 ไร่ ด้านหลังโรงเรียนแบ่งดำเนินกิจกรรมดังนี้ ทำนาข้าว 2 ไร่ เลี้ยงไก่ 30 ตัว เลี้ยงปลาดุก 600 ตัว ปลาสร้อย ตะเพียน ยี่สก 15,000 ตัว ปลูกพืชผักในพื้นที่ 1 ไร่ เพาะเห็ด 2,000 ก้อน การทำกิจกรรมดังกล่าวทำให้นักเรียนได้ทำงานร่วมกันอย่างมีระเบียบแบบแผน ทำให้รู้จักคิดแก้ปัญหาอย่างมีระบบ กล้าแสดงออก ผลผลิตที่ได้ก็ช่วยกันนำออกจำหน่ายมีรายได้แบ่งเบาภาระทางครอบครัวได้มาก

กิจกรรมในโครงการเกษตรครบวงจรตามแนวทฤษฎีใหม่ของโรงเรียนเขलगันคร จึงเป็นจุดเริ่มต้นและความหวังของการพัฒนาเกษตรยั่งยืน เพื่อประกอบตัวเองให้รอดพ้นจากความผันผวนทางสังคม เศรษฐกิจของประเทศ ที่มีผลกระทบต่อประชาชน

สุเมธ ดันดิเวชกุล (พงษ์พรรณ บุญเลิศ. 2544) ซึ่งเป็นเลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนา แสดงทรรศนะถึงการเดินตามรอยเบื้องพระยุคลบาทในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง และทฤษฎีใหม่

ไว้ว่า ตลอดระยะเวลาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงครองสิริราชสมบัติ พระองค์ทรงมีพระราชดำรัสแนะแนวทางการดำรงชีพอย่างพอเพียงแก่พสกนิกรมาโดยตลอด ซึ่งปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงข้อนี้ได้ชี้ให้เห็นถึงแนวทางการดำรงชีพและการปฏิบัติตนให้ดำเนินไปทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันโลกยุคโลกาภิวัตน์

ความพอเพียงจึงมีความหมายถึงความพอประมาณ มีเหตุผลรวมไปถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการควบคุมกันตัวเองที่ดีพอไม่ว่าผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายในต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบและความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนดำเนินการ

“ทฤษฎีในหลวงจึงทำให้คนไทยทุกคนมีจุดยืนในสังคม ได้รับการยอมรับโดยเฉพาะการย้อนกลับไปนำเอาความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาของท้องถิ่นมาใช้ ความพอเพียงสามารถเริ่มจากภาคการเกษตรที่ต้องมุ่งแก้ไขปัญหาคความยากจนของเกษตรกรขนาดเล็กให้พึ่งพาตนเองได้ก่อน ปลูกพืชผล เลี้ยงสัตว์หลายชนิด สร้างแหล่งน้ำของตนเอง ลดต้นทุนการผลิตให้มีกินมีใช้ก่อน จากนั้นเมื่อเหลือพอจึงค่อยเอาออกมาขาย แนวคิดเรื่องนี้พระองค์ทรงมีพระราชดำรัสไว้หากปฏิบัติได้เพียงครึ่งเดียวหรือเปลี่ยนแปลงได้ 1 ใน 4 ของการกระทำความพอเพียงก็เกิด”

นอกจากนี้เศรษฐกิจพอเพียงยังไม่ได้จำกัดเฉพาะเกษตรกรชาวไร่ชาวนาเท่านั้น ในวงกว้างสามารถนำมาปรับใช้ได้ตั้งแต่ระดับครอบครัวคือ รู้จักพอเพียงในเรื่องการกินอยู่เรียกได้ว่าหาได้เท่าไรก็พยายามใช้จ่ายให้ได้เท่านั้น ที่สำคัญควรลดความฟุ้งเฟ้อซึ่งเป็นเหตุทำให้ต้องดิ้นรนกู้เงินมาใช้มากมายจ่ายเกินฐานะกลายเป็นภาระรัดตัวและสุดท้ายเป็นหนี้สินล้นพ้น

ในระดับนโยบายของประเทศควรที่จะนำแนวทางการพอเพียงมาพิจารณาเป็นนโยบายหลักเช่นกัน เพราะจากการพัฒนาประเทศที่ผ่านมาทำให้สังคมไทยอ่อนแอเหตุเพราะสังคมขาดการสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้กับคนส่วนใหญ่ ประกอบกับผู้มีโอกาสทางสังคมขาดคุณธรรม จริยธรรมจึงทำให้เกิดปัญหา

“การพัฒนาเศรษฐกิจแบบแยกส่วนโดยใช้เงินเป็นเป้าหมาย ไม่คำนึงถึงผลเสียที่ตามมา และนำเอาทุนซึ่งเป็นทรัพยากรธรรมชาติไม่ว่าจะเป็นดิน น้ำ ป่าไม้หรือแม้แต่ภูมิปัญญาวัฒนธรรมสุดท้ายส่งผลให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น เกษตรกรพึ่งตนเองได้น้อยลง การยึดเอาแนวคิดเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้จึงเปรียบเสมือนการปักเสาเข็มก่อนจะลงมือสร้างบ้าน เป็นการวางรากฐานมั่นคงและยั่งยืนให้กับชีวิตได้อย่างสมบูรณ์”

หลายคนอาจลืมความพอเพียงไปชั่วขณะ เพราะยังคงยึดติดกับวัตถุ หลงไปกับกระแสวัฒนธรรมตะวันตกและยังมีความโลภอยากมี อยากได้ทำให้ละทิ้งลักษณะนิสัยและวิถีชีวิตดั้งเดิมของตนเองไป

เมื่อมีปัญหาต่างๆ เกิดขึ้นจึงต้องเริ่มกลับไปแก้ไขที่ตนเองก่อน ควรยึดหลักธรรมในการดำเนินชีวิต หันกลับมายึดทางสายกลางในการดำรงชีพ ใช้หลักการพึ่งตนเองโดยเริ่มที่ใจ

ก่อน เพราะคนที่สมบูรณ์พร้อมต้องมีจิตใจเข้มแข็ง สำคัญว่าตนเองสามารถพึ่งตนเองได้จึงจะสามารถสร้างพลังผลักดันให้ต่อสู้ชีวิตด้วยความสุจริต แม้อาจจะไม่ประสบความสำเร็จก็ไม่ควรท้อถอย

เมื่อไม่ได้อยู่คนเดียวในสังคมก็ควรมีน้ำใจไม่ตรีแก่กัน ช่วยเหลือร่วมมือกันดัง พระบรมราโชวาทที่ว่า “.....เพื่อให้งานรุดหน้าไปพร้อมเพียงกัน ไม่ลดหลั่น จึงขอให้ทุกคนพยายามที่จะทำงานในหน้าที่อย่างเต็มที่และให้มีประชาสัมพันธ์กันให้ดี เพื่อให้งานทั้งหมดเป็นงานที่เกื้อหนุนสนับสนุนกัน.....”

กลับมามองที่ความพอเพียงในเรื่องเศรษฐกิจคงไม่มีใครตอบความพอในเรื่องนี้ได้ นอกจากตัวคนของเราเองเพราะความพอขึ้นอยู่กับความต้องการของคนแต่ละคน สำคัญต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานที่ไม่ทำให้ใครเดือดร้อน โดยเฉพาะสังคมและประเทศชาติ การใช้จ่ายจึงควรยึดความพอดีและการเกิดประโยชน์สูงสุดสอดคล้องกับรายได้ของตัวเอง

ปัจจุบันขณะที่โลกพัฒนาไปข้างหน้าเกิดมีเทคโนโลยีใหม่ ๆ ขึ้นมากมาย ความพอดีความพอเพียงในเรื่องนี้จึงควรเริ่มที่การส่งเสริมให้มีการศึกษาทดลองเพื่อให้ได้มาซึ่งเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่สอดคล้องกับสภาพภูมิประเทศและสังคมไทย สิ่งสำคัญที่ไม่ควรมองข้ามคือการนำมาใช้ได้เหมาะสมสอดคล้องกับสังคมไทย

จากความสำคัญของทฤษฎีใหม่ และผลการปฏิบัติตามทฤษฎีใหม่ของเกษตรกร และบุคคลในอาชีพอื่น ๆ ที่ปรากฏผลว่าประสบความสำเร็จคือ นอกจากทำให้ชีวิตพออยู่พอกินแล้วยังเกิดผลกำไร คือมีผลผลิตที่เหลือกินภายในครอบครัวและนำออกขายเป็นรายได้ ซึ่งพบว่าบางครอบครัวมีเงินรายได้ต่อเดือนมากในระดับที่น่าพึงพอใจ แต่อย่างไรก็ตามพบว่ามีเกษตรกรชาวนาจำนวนหนึ่งที่ยังไม่ได้นำทฤษฎีใหม่มาปฏิบัติ ฉะนั้นในการวิจัยครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์สำคัญคือ การเผยแพร่คุณประโยชน์ของทฤษฎีใหม่ให้กับเกษตรกรชาวนากลุ่มนี้ในด้านข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีใหม่เพื่อให้เกษตรกรชาวนาเหล่านี้ได้มีความพร้อมในการรับทฤษฎีใหม่ไปปฏิบัติในพื้นที่นาของตน โดยการวิจัยจะได้สร้างสารชักจูงให้เปลี่ยนทัศนคติ เพื่อรับทฤษฎีใหม่และนำสารดังกล่าวไปเผยแพร่กับเกษตรกรชาวนาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เป็นการวิจัยเชิงทดลองกับกลุ่มตัวอย่างโดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง ซึ่งได้รับสารชักจูงเปรียบเทียบกับกลุ่มควบคุมซึ่งได้รับสารควบคุมเพื่อพิจารณาผลการทดลองทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มแยกย่อยตามจิตลักษณะและลักษณะทางชีวสังคม รายละเอียดเกี่ยวกับทฤษฎีใหม่และผลการปฏิบัติตามทฤษฎีใหม่ของเกษตรกรชาวนา ชาวไร่ และบุคคลในอาชีพอื่น ๆ ได้นำเสนอมมาแล้ว ต่อไปนี้จะได้กล่าวถึงสารชักจูงในประเด็นต่าง ๆ รวมทั้งการใช้สารชักจูงให้เปลี่ยนทัศนคติ โดยมีเนื้อหาตามลำดับดังนี้

การใช้สารชักจูงให้เปลี่ยนทัศนคติเพื่อรับทฤษฎีใหม่

การใช้สารชักจูงให้เปลี่ยนทัศนคติ ดวงเดือน พันธมนาวิน (2531) เป็นนักจิตวิทยาคนสำคัญที่นำเรื่องการใช้สารชักจูงมาศึกษาและสนับสนุนให้เกิดการวิจัยโดยใช้สารชักจูงเพื่อประโยชน์หลายประการ และได้กล่าวถึงการใช้สารชักจูง ให้เปลี่ยนทัศนคติ มีใจความสำคัญสรุปได้ดังนี้ การใช้สารชักจูงให้เปลี่ยนทัศนคติเป็นวิธีการที่ได้มีการค้นคว้าทดลอง ที่มหาวิทยาลัยเยล เป็นจุดเริ่มต้น โดยมีทฤษฎีการเรียนรู้เป็นหลัก วิธีเปลี่ยนทัศนคติแบบนี้มีข้อตกลงเบื้องต้นว่าผู้รับเป็นผู้ที่มีเหตุผล และยอมรับข้อความจริงต่าง ๆ ผู้รับเป็นผู้ที่อาจจะถูกกระตุ้นให้สนใจที่จะรับสาร เรียนรู้เนื้อหาในสารนั้นแล้วนำข้อความจริงที่เรียนรู้มาไปรวมเข้ากับการตอบสนองเดิมที่มีอยู่เมื่อได้รับรางวัลจากการเรียนรู้นั้น ฉะนั้นจึงอาจก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติได้ด้วยการให้สารที่เขียนขึ้นอย่างมีระบบ ส่วนการเปลี่ยนทัศนคตินั้นเกิดจากการได้รับหรือคาดหวังว่าจะได้รับรางวัลเพื่อแสดงความเห็นด้วยกับผู้ชักจูงหรือตระหนักในเหตุผลความจำเป็นที่ควรจะเห็นด้วยกับข้อความนั้น

จะเห็นได้ว่าข้อตกลงเบื้องต้นของวิธีการนี้เหมาะสมและสามารถนำมาใช้ในการเปลี่ยนทัศนคติของเกษตรกรเพื่อรับทฤษฎีใหม่

สารชักจูง (Persuasive Message) หมายถึงข้อสนเทศที่ผ่านกระบวนการสื่อสารที่ผู้ส่งสารมีความตั้งใจที่จะเข้าไปมีอิทธิพลเหนือผู้อื่น เพื่อเปลี่ยนความเชื่อ ค่านิยม หรือทัศนคติ โดยวิธีโน้มน้าวจิตใจที่อาศัยการเร้าจากภายนอก ทำให้เกิดการเรียนรู้ และตอบสนองตามการชักจูง

สารควบคุม (Control Message) หมายถึงข้อสนเทศที่ผ่านกระบวนการสื่อสารที่ผู้ส่งสารมีความตั้งใจที่จะให้ข้อมูลเรื่องหนึ่งเรื่องใด โดยไม่เกี่ยวข้องกับการเข้าไปมีอิทธิพลหรือไม่มี ความตั้งใจที่จะเปลี่ยนความเชื่อ ค่านิยม ทัศนคติ แต่จะเกิดการเรียนรู้ในเรื่องนั้น

ผู้ให้สารชักจูง ดวงเดือน พันธมนาวิน ได้กล่าวถึงผู้ให้สารชักจูงว่าควรมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้คือ

(1) เป็นผู้ที่มีความน่าเชื่อถือสูง (Credibility) คือผู้ที่ถูกยอมรับว่าเป็นผู้มีความรู้ความชำนาญ ในเรื่องนั้น และขณะเดียวกันก็เป็นผู้ที่มีความน่าไว้วางใจมากด้วย การที่ผู้ชักจูงให้เปลี่ยนทัศนคติมีลักษณะดังกล่าวย่อมทำให้เนื้อหาทุกประการที่ผู้ชักจูงกล่าวออกมาจะต้องเป็นความจริงที่น่าเชื่อถือทั้งสิ้น ผู้ฟังจะยอมรับทันทีว่าความเชื่อถือเดิมของตนนั้นผิดพลาดและยอมเปลี่ยนตามการชักจูงนี้โดยอัตโนมัติ เพื่อให้ตนเองมีความถูกต้องตรงกับสัจธรรมให้มากยิ่งขึ้น การเปลี่ยนทัศนคติเช่นนี้จึงเรียกว่าการยอมเปลี่ยนภายในตน

(2) เป็นผู้ที่น่าดึงดูดใจ (Attractiveness) ผู้ที่น่าดึงดูดใจคือผู้ที่เป็นที่รักใคร่ชอบพอ ซึ่งเกิดจากความคุ้นเคย และคล้ายคลึงกัน ความชอบพอกันของบุคคลจะเป็นพลังผลักดันให้ บุคคลเปลี่ยนทัศนคติไปตามคนที่ตนชอบพอ ผลนี้จะเกิดขึ้นโดยผู้รับการชักจูงไม่รู้ตัว

วิธีการนี้จะฟังความอ่อนไหวทางอารมณ์มากกว่าความเป็นเหตุเป็นผลที่สมควร แต่ อาจใช้ผู้ให้สารที่น่าดึงดูดใจได้บ้างเป็นบางครั้งบางคราว แต่ควรเป็นการชักจูงแบบเป็นกันเอง ไม่มีรูปแบบที่เป็นทางการมากนัก บทบาทเช่นนี้ผู้ที่รับสารชื่นชมให้ความสนทสนมมากก็อาจ เป็นผู้ชักจูงได้ การเปลี่ยนทัศนคติแบบนี้เรียกว่าการเปลี่ยนแบบเทียบเคียง

(3) เป็นผู้ที่มีอำนาจ (Powerfulness) หมายถึงผู้ชักจูงที่สามารถออกคำสั่งให้ผู้อื่น ปฏิบัติตาม สามารถตรวจตราว่าใครทำตามคำสั่งหรือไม่ และสามารถจะให้รางวัลและลงโทษแก่ ผู้อื่นได้ ผู้ชักจูงเช่นนี้เหมาะที่จะใช้กับเด็ก กับผู้ขาดเหตุผล สติปัญญาเสื่อม ผู้ที่ยังต้องการการ ควบคุมบังคับให้เชื่อฟังจากผู้อื่น ไม่เหมาะที่จะใช้กับผู้เจริญแล้วและอยู่ในสังคมประชาธิปไตย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกใช้ผู้ให้สารที่มีความน่าเชื่อถือสูง คือผู้วิจัยและ ผู้ร่วมวิจัย ซึ่งมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทฤษฎีใหม่เป็นอย่างดี จึงเชื่อว่าจะทำให้เกิดการยอมรับ ในผู้รับสารคือมีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติโดยการรับทฤษฎีใหม่อีกด้วย

ลักษณะสำคัญของสารชักจูง ลักษณะที่สำคัญของสารชักจูงมี 3 ประการคือ สารปลอบ สารขู่ สารด้านเดียว สารสองด้าน และ ประโยชน์ของสาร แต่ละลักษณะมีสาระโดยสรุปดังนี้

สารปลอบ สารขู่ สารปลอบ คือสารที่กล่าวถึงแต่ทางด้านประโยชน์ในการที่บุคคล จะทำตามการชักจูง เช่น ถ้าเกษตรกรชาวนาเปลี่ยนแปลงจากการทำนาเพียงอย่างเดียวมาทำ การเกษตรแบบทฤษฎีใหม่จะได้ผลดีอย่างไรบ้าง เป็นต้น ส่วนสารขู่ คือสารที่กล่าวถึงแต่ทาง ด้านโทษของการที่บุคคลจะไม่ปฏิบัติตามการชักจูง เช่น ถ้าเกษตรกรชาวนายยังทำนาแบบ ดั้งเดิมก็จะประสบความยากจน ไม่พอกินไม่พอใช้ และมีหนี้สิน เป็นต้น

ในการวิจัยครั้งนี้ได้สร้างสารชักจูงในการรับทฤษฎีใหม่โดยมีทั้งสารปลอบและสารขู่ เพื่อให้เนื้อหาของสารครอบคลุมเรื่องราวต่าง ๆ เกี่ยวกับทฤษฎีใหม่ได้หลายแง่มุม เพื่อให้ ผู้รับสารมีข้อมูลมากพอที่จะตัดสินใจ

สารด้านเดียว สารสองด้าน สารด้านเดียว หมายถึงสารที่มีเนื้อหาสนับสนุนให้เกิด การยอมรับการชักจูงให้เปลี่ยนทัศนคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง สารด้านเดียวมักจะเป็นสารปลอบที่ กล่าวถึงประโยชน์ที่เกิดจากการยอมรับการชักจูงและปฏิบัติตามข้อเสนอแนะ สารสองด้าน หมายถึงสารที่มีเนื้อหาที่เกี่ยวกับประโยชน์และโทษของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งเป็นการให้ข้อมูลในเชิง สนับสนุนและขัดแย้งกับจุดมุ่งหมายในการชักจูงทั้งสองด้าน จึงเป็นการให้ข้อความจริงเกี่ยวกับ สิ่งนั้นอย่างครบถ้วนกว่าสารด้านเดียว

สำหรับการให้สารชักจูงเพื่อให้เปลี่ยนแปลงทัศนคติเพื่อการรับทฤษฎีใหม่นั้นได้ใช้สาร ด้านเดียวร่วมกับสารปลอบ และสารขู่ สาเหตุที่ใช้สารด้านเดียวก็น่าจะเป็นเพราะการปฏิบัติตามทฤษฎี

ใหม่ได้รับการพิสูจน์จากผู้นำทฤษฎีนี้ไปใช้แล้วว่าก่อให้เกิดประโยชน์และไม่เกิดโทษแต่อย่างใดเลย ประโยชน์ที่ได้รับจากการทำทฤษฎีใหม่จึงเป็นความจริงเชิงประจักษ์ ฉะนั้นการใช้สารด้านเดียวในเรื่องนี้จึงเหมาะสมกว่าการใช้สารสองด้าน

ประโยชน์ของสาร ในสารปลอม สารด้านเดียว สารสองด้าน เนื้อหาสำคัญของสารเหล่านี้ คือแสดงถึงประโยชน์ หรือผลดีที่บุคคลจะได้รับจากการยอมรับและปฏิบัติตามการชักจูงในสาร สำหรับการชักจูงให้เปลี่ยนทัศนคติโดยทั่วไป ผู้ชักจูงจะประสบความสำเร็จอย่างสูงถ้าสามารถทราบความต้องการที่สำคัญของผู้ที่ตนจะชักจูง และสามารถชี้ให้ผู้ชักจูงเห็นว่าถ้ายอมรับการชักจูงจะมีผลทำให้ได้ในสิ่งที่ตนกำลังต้องการเป็นอย่างมาก

ในการสร้างสารชักจูงให้เปลี่ยนทัศนคติเพื่อการรับทฤษฎีใหม่ในครั้งนี้นำเรื่องประโยชน์ของสารเข้ามาร่วมด้วย เนื้อหาของสารได้นำตัวอย่างของเกษตรกรที่ปฏิบัติตามทฤษฎีใหม่และประสบความสำเร็จในรูปแบบต่าง ๆ กันมาเสนอ โดยแสดงให้เห็นว่าสามารถตอบสนองความต้องการ 5 ประการของมนุษย์ คือ ด้านสรีระ คือความต้องการทางด้านร่างกาย ด้านความมั่นคงปลอดภัยด้านร่างกายและจิตใจ ด้านการได้รับการยอมรับจากสังคม ด้านความภาคภูมิใจในตนเอง และด้านแสดงความเป็นจริงแห่งตน จึงเป็นการแสดงประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับตนเองอย่างครบถ้วนทั้งด้านร่างกายและจิตใจ

ขั้นตอนของการเปลี่ยนทัศนคติ ในการใช้สารชักจูงให้เปลี่ยนทัศนคติ โดยการชี้แจงถึงข้อดี และข้อเสียของสิ่งหนึ่งหรือการกระทำหนึ่ง ๆ นั้น ก่อนที่ผู้รับสารจะเปลี่ยนทัศนคติได้นั้น ผู้รับจะต้องให้ความสนใจรับทราบเนื้อหาในสารว่ามีข้อความว่าอย่างไรบ้าง เมื่อรับทราบแล้วต้องเข้าใจข้อความว่าได้กล่าวชักจูงเกี่ยวกับเรื่องอะไรซึ่งประโยชน์หรือโทษอะไรบ้าง จากนั้นจึงจะพิจารณาต่อไปว่า ประโยชน์หรือโทษที่ว่าไว้นั้นน่าเชื่อถือ และมีความสำคัญเพียงใด ผู้รับจะเห็นด้วยหรือไม่ ถ้าผู้รับเห็นด้วยจึงจะเกิดการเปลี่ยนทัศนคติตามการชักจูงนั้น เมื่อเกิดการเปลี่ยนตามในผู้รับการชักจูงแล้ว จะต้องมีการจดจำการเปลี่ยนนี้ไว้เสมอ จนถึงโอกาสที่จะแสดงพฤติกรรมตามข้อเสนอแนะในสาร ฉะนั้นขั้นตอนของการเปลี่ยนแปลงทัศนคติในผู้รับสารชักจูงจึงมี 5 ขั้น ดังนี้ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน : 2531 ; อ้างอิงจาก McGuire. 1969)

ขั้น 1 ตั้งใจรับทราบเนื้อหาในสาร

ขั้น 2 เข้าใจเนื้อหาในสารชักจูง

ขั้น 3 เห็นด้วยตามการชักจูง

ขั้น 4 จดจำการเห็นด้วย

ขั้น 5 กระทำตามการชักจูง

แต่ละขั้นมีรายละเอียดโดยสรุปดังนี้

ขั้น 1 ตั้งใจรับทราบเนื้อความในสาร การใช้วิธีการส่งสารชักจูงให้เปลี่ยนทัศนคติ จะโดยการเขียนให้อ่าน หรือพูดให้ทำหรือแสดงให้ดูก็ตาม กิจกรรมเหล่านี้จะก่อให้เกิดผลได้จะต้อง จัดการให้ผู้รับสารสนใจกิจกรรมนี้ และตั้งใจที่จะรับทราบเนื้อความในสารด้วย เมื่อผู้รับตั้งใจอ่าน ตั้งใจฟัง หรือตั้งใจดู ก็จะต้องตรึงความสนใจไว้นานจนกว่าจะจบการสื่อสารนั้น

สำหรับการชักจูงเกษตรกรให้เปลี่ยนทัศนคติเพื่อรับทฤษฎีใหม่นั้น ได้นำเนื้อความใน สารชักจูงที่เขียนไว้มาพูดให้ฟัง อธิบาย และยกตัวอย่างเพื่อให้เข้าใจชัดเจนมากขึ้น นอกจากนี้ สารประกอบด้วยสื่อที่แสดงถึงรูปแบบการทำเกษตรกรรมตามทฤษฎีใหม่และภาพที่เป็นผลผลิต ที่แสดงถึงความสำเร็จในการทำตามทฤษฎีนี้ และเปิดโอกาสให้ผู้รับสารได้อภิปรายซักถาม และแสดงความคิดเห็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำทฤษฎีใหม่ และประสบการณ์การทำเกษตร กรรมของตนเพื่อเป็นการเปรียบเทียบข้อดีและข้อเสียของทฤษฎีใหม่กับการทำเกษตรกรรมตาม ที่กระทำอยู่เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่ชัดเจนเพื่อประกอบการตัดสินใจในการรับทฤษฎีใหม่

การใช้เนื้อความในสารหลายวิธีร่วมกันดังกล่าวข้างต้นย่อมทำให้ผู้รับสารมีความตั้งใจ รับทราบเนื้อความในสาร และทำให้เวลาของการวิจัยเชิงทดลองในครั้งนี้ไม่สูญเปล่า

ขั้น 2 เข้าใจเนื้อหาในสารชักจูง ผู้รับสารจะเข้าใจเนื้อความในสารนั้นได้ดีถ้าสาร นั้นได้มีการเรียบเรียงอย่างชัดเจน และมีข้อสรุปให้เข้าใจประเด็นที่ชักจูงด้วย ถ้าให้เวลาแก่ผู้รับได้ ทำความเข้าใจกับเนื้อความพอสมควร ไม่เร่งรัด อาจให้โอกาสได้สอบถามข้อข้องใจด้วยหรือให้ผู้รับ มีโอกาสได้พูดโต้ตอบกับผู้ชักจูงจะขจัดปัญหาความไม่เข้าใจได้มาก

ในส่วนความเข้าใจในสารชักจูง ได้นำหลักการข้อนี้มาใช้อย่างครบถ้วน คือมีการใช้ สารที่เรียบเรียงเข้าใจง่าย มีการอธิบายและสรุปให้เห็นผลสำคัญ ๆ ของการปฏิบัติตามทฤษฎี ใหม่ และเปิดโอกาสให้ผู้รับสารซักถามในปัญหา และข้อข้องใจต่าง ๆ จึงคาดว่าผู้รับสารจะมี ความเข้าใจเนื้อความในสารชักจูงอย่างชัดเจน

ขั้น 3 เห็นด้วยตามการชักจูง ขั้นนี้เป็นขั้นที่มีความสำคัญ และเป็นจุดมุ่งหมายของ การพัฒนาทัศนคติ การจะให้ผู้รับสารเห็นด้วยกับการชักจูง นอกจากต้องเข้าใจเนื้อความในสาร ตามขั้นที่ 2 แล้ว ยังต้องมีปัจจัยอื่น ๆ ประกอบด้วย คือ ลักษณะของผู้ชักจูง ปริมาณการจูงใจของ เนื้อหาในสาร ช่องทางการสื่อสาร และลักษณะของผู้รับสาร ถ้าปัจจัยทั้ง 4 ประการนี้เหมาะสมจะ ทำให้ผู้รับสารไม่สามารถปฏิเสธเนื้อความในสาร สำหรับลักษณะของผู้ชักจูง และปริมาณการจูงใจ ของเนื้อหาในสารหรือรูปแบบของสารชักจูง ได้กล่าวมาแล้ว ส่วนช่องทางการสื่อสาร หมายถึงสภาพ ในการชักจูง เช่นการประชุมกลุ่ม มีผู้มาบรรยาย หรือมีการอภิปรายกันระหว่างสมาชิกของกลุ่ม อาจ ใช้สิ่งเหล่านี้เป็นประโยชน์ต่อการผลักดันให้เกิดการเห็นด้วย เช่น จัดให้สมาชิกผู้เห็นด้วยกับการชัก จูงเป็นรายแรก ๆ ได้พูดแสดงทัศนคติของตนต่อที่ประชุม จะเป็นตัวอย่างให้สมาชิกอื่นๆ เปลี่ยนทัศน คติตามการชักจูงได้เร็วและมากยิ่งขึ้น ในด้านลักษณะของผู้รับสาร ถ้าผู้รับสารแสดงความเห็นด้วย อย่างพร้อมเพรียงกันภายในกลุ่ม หรือต่อสาธารณะชน จะช่วยบุคคลให้จดจำการเปลี่ยนทัศนคติและ

ผลักดันให้เกิดพฤติกรรมตามทัศนคติที่เปลี่ยนด้วย นอกจากนี้การแสดงทัศนคติใหม่ของบุคคลต่อหน้าคนอื่นจะช่วยผูกมัดทัศนคติกับวาจา และการกระทำของบุคคลนั้น อันจะเป็นเครื่องช่วยด้านทานการเปลี่ยนทัศนคตินั้นด้วย

การวิจัยครั้งนี้ได้ช่องทางการสื่อสารหลายประการร่วมกัน คือการบรรยาย ประชุมกลุ่มย่อย เพื่ออภิปรายระหว่างสมาชิกในกลุ่มและกับผู้บรรยาย เป็นต้น ส่วนลักษณะของผู้รับสาร ได้เปิดโอกาสให้ผู้เห็นด้วยกับการชักจูงได้พูดแสดงความคิดเห็นในประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีใหม่เพื่อให้เกิดความคล้อยตามในหมู่สมาชิกมากขึ้น

ขั้น 4 จดจำการเห็นด้วย หรือจดจำการเปลี่ยนทัศนคติ ถ้าต้องการให้ทัศนคติที่เปลี่ยนไปมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลในโอกาสต่อไป จะต้องให้ทัศนคติที่เปลี่ยนไปนี้มีความคงทนอยู่เป็นระยะเวลานาน ฉะนั้นแม้การชักจูงจะประสบความสำเร็จ แต่เพื่อป้องกันการเสื่อมของเรื่องที่ชักจูง จะต้องมีการชักจูงซ้ำเป็นระยะเรื่อยไป โดยใช้วิธีการชักจูงต่าง ๆ กันเพื่อป้องกันมิให้ผู้รับเกิดความเบื่อหน่ายในเรื่องของการจดจำโดยมีความคงทนของการชักจูงอยู่เป็นเวลานาน ได้มีผลการวิจัยเชิงทดลองใช้สารชักจูงประเภทต่าง ๆ กับกลุ่มตัวอย่างหลายประเภท โดยมีการวัดผลความคงทนในระยะเวลาดังต่าง ๆ กัน เช่น วัดผลเมื่อการให้สารชักจูงเสร็จทันที วัดโดยทิ้งระยะเวลาดังแต่ 2 สัปดาห์ เป็นต้นไป ปรากฏผลเหมือนกันว่าสารนั้นยังมีความคงทนอยู่ในตัวผู้รับสาร จึงคาดว่าการศึกษาครั้งนี้จะมีความคงทนของสารอยู่เป็นเวลานานพอสมควร

ขั้น 5 กระทำตามการชักจูง นอกจากการที่บุคคลจะมีทัศนคติที่เหมาะสมแล้ว ปัจจัยอื่นๆ อาจมีบทบาทที่จะสนับสนุนหรือขัดขวางการกระทำตามทัศนคติของบุคคลนั้น โดยเฉพาะในผู้ที่มีลักษณะทางจิตยังไม่พัฒนาอย่างเต็มที่ การกระทำตามการชักจูงของบุคคลดังกล่าว ยังจะต้องพึ่งการผลักดันของสถานการณ์ การทำตามตัวแบบ เป็นต้น

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ในเรื่องของการคาดคะเนว่าเกษตรกรที่ได้รับสารชักจูงไปแล้ว จะไปปฏิบัติตามแนวทฤษฎีใหม่หรือไม่นั้น สามารถพิจารณาได้จากผลการวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติกับพฤติกรรม ซึ่งจากการประมวลผลการวิจัยพบว่าตัวแปรทั้งสองตัวนี้มีความสัมพันธ์เชิงบวก คือการมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งใดก็จะมีพฤติกรรมหรือมีการกระทำในสิ่งนั้น ฉะนั้นถ้าเกษตรกรในการวิจัยนี้มีทัศนคติที่ดีต่อทฤษฎีใหม่ก็น่าจะปฏิบัติตามทฤษฎีใหม่คือการกระทำตามการชักจูงนั่นเอง

จิตลักษณะของบุคคลกับการยอมรับสารชักจูง

จุดมุ่งหมายสำคัญของการวิจัยเชิงทดลองครั้งนี้ คือศึกษาประสิทธิผลของสารชักจูงที่สร้างขึ้นกับการรับทฤษฎีใหม่ โดยเปรียบเทียบเกษตรกรกลุ่มทดลองที่ได้รับสารชักจูงกับกลุ่มควบคุมที่ได้รับสารควบคุม การที่ผู้รับสารจะรับสารได้มากเพียงใดนั้นนอกจากประสิทธิภาพของสารด้านต่าง ๆ ดังกล่าวมาแล้ว ยังขึ้นอยู่กับตัวผู้รับสารอีกด้วย นั่นคือต้องพิจารณาจิตลักษณะ

ของผู้รับร่วมด้วย โดยเฉพาะผลการวิจัยของดวงเดือน พันธุมนาวิน (2531) และสนาน คุณประเสริฐ (2535) พบว่าจิตลักษณะที่สำคัญซึ่งเกี่ยวข้องต่อการรับสารชักจูงมี 4 ประการ คือ ทศนคติต่อสิ่งนั้น การรับรู้การสนับสนุนทางสังคม ความเชื่ออำนาจในตน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ โดยลักษณะทั้ง 4 นี้แสดงถึงความพร้อมทางจิตใจ คือบุคคลที่มีจิตลักษณะสูงร่วมกันมาก จะเป็นผู้ที่มีความพร้อมทางจิตใจมาก ส่วนผู้ที่มีจิตลักษณะสูงร่วมกันน้อยจะเป็นผู้ที่มีความพร้อมทางจิตใจน้อย

ฉะนั้นในการวิจัยครั้งนี้จึงนำจิตลักษณะมาศึกษาาร่วมด้วย โดยเป็นตัวแปรอิสระ คือการรับรู้การสนับสนุนทางสังคม ความเชื่ออำนาจในตน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ส่วนทศนคติต่อสิ่งนั้นซึ่งหมายถึงทศนคติต่อทฤษฎีใหม่ได้ศึกษาร่วมอยู่ในตัวแปรตามคือ การรับทฤษฎีใหม่ นอกจากนี้ได้นำความพร้อมทางจิตใจมาศึกษาเป็นตัวแปรอิสระร่วมด้วย โดยใช้เกณฑ์ว่าเกษตรกรที่มีความพร้อมทางจิตใจสูง คือผู้ที่มีการรับรู้การสนับสนุนทางสังคม ความเชื่ออำนาจในตน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ทั้ง 3 ประการนี้ร่วมกันสูงกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มรวม และมีค่าเฉลี่ยแต่ละด้านสูงกว่าค่าเฉลี่ยแต่ละด้านในกลุ่มรวมด้วย ส่วนเกษตรกรที่มีความพร้อมทางจิตใจต่ำ คือ ผู้ที่มีจิตลักษณะทั้ง 3 ประการดังกล่าวร่วมกันต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มรวม และมีค่าเฉลี่ยแต่ละด้านอย่างน้อย 2 ด้านต่ำกว่าค่าเฉลี่ยแต่ละด้านในกลุ่มรวม

การนำจิตลักษณะ 4 ประการมาศึกษาร่วมด้วยมีประโยชน์คือ ได้พิจารณาว่าการให้สารชักจูงเพื่อรับทฤษฎีใหม่ให้ผลดีมากในเกษตรกรที่มีจิตลักษณะอย่างไร และให้ผลดีน้อยในเกษตรกรที่มีลักษณะทางจิตใจอย่างไร เพื่อว่าการนำสารชักจูงไปใช้ในครั้งต่อไป จะได้เลือกใช้กับเกษตรกรที่ปรากฏว่าได้ผลดีมากที่สุดจะทำให้ประหยัดเวลาและงบประมาณ ส่วนเกษตรกรที่ได้ผลดีน้อยก็ควรสร้างสารชักจูงอื่นๆ ที่เหมาะสมกับจิตลักษณะของเขา สำหรับจิตลักษณะต่างๆ ดังกล่าวมีพื้นฐานทางทฤษฎีและผลการวิจัยบางประการที่เกี่ยวข้องดังนี้

การรับรู้การสนับสนุนทางสังคมกับการรับทฤษฎีใหม่ การสนับสนุนทางสังคม (Social Support) หมายถึงความรู้สึกของบุคคลว่าตนเองได้รับความช่วยเหลือหรือสนับสนุนในด้านต่างๆ เช่น ด้านจิตใจ ด้านสังคม โดยแสดงความเห็นด้วย สนับสนุน ให้กำลังใจ และช่วยเหลือ ในการทำกิจกรรม การทำงาน การประกอบอาชีพ การเปลี่ยนพฤติกรรม ฯลฯ การได้รับการสนับสนุนทางสังคมทำให้รู้สึกในคุณค่าด้านต่างๆ เช่น ด้านตนเอง ด้านการทำงาน ด้านพฤติกรรม ก่อให้เกิดความมั่นใจ และลดภาวะกดดันทางจิตใจ บุคคลมักได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลใกล้ชิด เช่น สามี ภรรยา บิดา มารดา บุตร สมาชิกอื่นๆ ในครอบครัว เพื่อนสนิท เพื่อนบ้าน เป็นต้น

ความสำคัญของการสนับสนุนทางสังคม ในเรื่องนี้ ศักดิ์ชัย นิรัญทวี ได้อ้างถึงงานวิจัยของแกนส์เตอร์ และคณะ ที่พบว่า ปัญหาการประกอบอาชีพของครูระดับมัธยมศึกษาที่สร้าง

ภาวะกดดันในจิตใจ คือ ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน เพื่อให้การเรียนรู้ของนักเรียนประสบความสำเร็จ แต่ถ้าได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากผู้บริหาร เพื่อนร่วมงาน บุคคลอื่นๆ จะทำให้ภาวะกดดันลดลงและสร้างความสมดุลทางจิตได้ แต่ถ้าขาดการสนับสนุนทางสังคมครูอาจจะทิ้งอาชีพครูไปสู่อาชีพอื่นๆ ส่วนผู้ที่ไม่สามารถเปลี่ยนอาชีพก็อาจสุขภาพจิตเสื่อม (ศักดิ์ชัย นิรัญทวี. 2532 ; อ้างอิงจาก Ganster and others. 1986) สำหรับงานวิจัยของศักดิ์ชัย นิรัญทวี (2532) พบว่าการสนับสนุนทางสังคมและจิตลักษณะอื่นๆ สามารถทำนายพฤติกรรมการทำงานได้ แม้กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยได้แก่ครู แต่ก็ยังเป็นแนวทางแสดงความเกี่ยวข้องระหว่างการสนับสนุนทางสังคมกับพฤติกรรมการทำงานของอาชีพอื่นๆ ได้พอสมควร

सनान कुณप्रसेरिฐ ได้ศึกษางานวิจัยต่างประเทศพบว่า ความสำคัญอีกประการหนึ่งของ การสนับสนุนทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการรับนวัตกรรม เช่น การรับนวัตกรรมทางการศึกษานวัตกรรมทางการแพทย์ โดยกล่าวว่าการให้บุคคลรับนวัตกรรม นอกจากให้ความรู้เกี่ยวกับนวัตกรรมนั้นแล้ว การสนับสนุนทางสังคมของผู้บริหารหรือองค์กรมีความสำคัญต่อการรับนวัตกรรมเหล่านั้นด้วย (सनान कुณप्रसेरिฐ. 2535 ; อ้างอิงจาก Vance 1978; Isselmann. 1983, Malayery. 1986) สำหรับงานวิจัยของसनान कुณप्रसेरिฐ (2535) พบว่าการรับรู้การสนับสนุนทางสังคมและพฤติกรรมการใช้นวัตกรรมมาแต่เดิมร่วมกันทำนายความตั้งใจที่จะใช้นวัตกรรมในครูที่ได้รับสารชักจูงได้มากกว่าครูที่ไม่ได้รับสารชักจูง

ความเชื่ออำนาจในตนกับการรับทฤษฎีใหม่ ความเชื่ออำนาจในตน (Internal Control) เป็นจิตลักษณะซึ่งเป็นบุคลิกภาพประเภทหนึ่งที่เรียกว่า การควบคุมตน (Locus of Control) บุคลิกภาพนี้มี 2 ด้านที่ตรงข้ามกัน ด้านหนึ่งเชื่ออำนาจในตน บุคคลที่มีบุคลิกภาพด้านนี้เชื่อว่าการกระทำของตนกับผลที่เกิดขึ้นมีความสัมพันธ์กัน เช่น ทำดีได้ดี เป็นต้น ส่วนอีกด้านหนึ่งเชื่ออำนาจภายนอกตน (External Control) บุคคลที่มีบุคลิกภาพด้านนี้เชื่อว่าส่วนใหญ่ของสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเกิดจากสาเหตุภายนอก ซึ่งอยู่นอกเหนือจากการควบคุมโดยตรงจากตน (Baron and Greenberg. 1990)

ความเชื่ออำนาจในตน – นอกตนกับพฤติกรรมการทำงาน ได้มีการศึกษาความเกี่ยวข้องระหว่างบุคคลที่มีความเชื่ออำนาจในตน – นอกตนกับพฤติกรรมการทำงานพบว่า ผู้ที่เชื่ออำนาจในตนมีความเชื่อว่าตนเองสามารถควบคุมผลงานที่เกิดขึ้นกับตนได้ และรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างผลของความพยายามกับการทำงาน และการทำงานกับรางวัลคือผลงานที่ตนได้รับ ซึ่งทำให้เกิดแรงจูงใจในการทำงานสูงและมีผลงานดี ส่วนผู้ที่มีความเชื่ออำนาจนอกตนมีความเชื่อว่าตนเองไม่สามารถควบคุมผลงานที่เกิดขึ้นกับตนได้ และรับรู้ว่ามีสัมพันธ์กันน้อยระหว่างผลของความพยายามกับการทำงานและการทำงานกับรางวัลคือผลงานที่ตนได้รับ ทำให้มีแรงจูงใจในการทำงานต่ำ และมีผลงานไม่ดีนัก (Baron and Greenberg. 1990)

มีการวิจัยอื่นๆ ที่แสดงว่าความเชื่ออำนาจในตน – นอกตน เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการทำงาน ดังที่ สนาน คุณประเสริฐ (2535) ได้รวบรวมไว้สรุปได้ว่า ผู้ที่มีความเชื่ออำนาจในตนมีพฤติกรรมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ ในข้าราชการมีพฤติกรรมที่พึงปรารถนาและในครูมีพฤติกรรมการสอนดี เป็นต้น ส่วนนพนธ์ สัมมา (2523) พบว่าเกษตรกรที่มีความเชื่ออำนาจในตนสูงมีพฤติกรรมการยอมรับนวัตกรรมทางการเกษตรสูงด้วย

แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์กับการรับทฤษฎีใหม่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement Motive)
คำว่าแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์บางครั้งเรียกว่าความต้องการสัมฤทธิ์ผล หมายถึง พลังความต้องการของบุคคลในสิ่งที่ดีเยี่ยม มีความมุ่งมั่นบากบั่นฟันฝ่าอุปสรรคในการทำงาน ต้องการความสำเร็จในการทำงานที่ยากและทำได้ดีกว่าคนอื่น ๆ รู้วิธีแก้ปัญหาจนประสบความสำเร็จอย่างถาวร ผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงจึงเป็นผู้ที่ตั้งใจทำงานเพื่อให้ได้ผลงานที่มีคุณภาพสูง เห็นความสำคัญของงานและคุณภาพของงานมากกว่าลาภ ยศ สรรเสริญ (นวลละอ อสุภาผล. 2535)

ลักษณะของผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงจะมีพลังในจิตใจที่ผลักดันพฤติกรรมของเขาไปในทิศทางของการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพสูง และจะแสดงลักษณะคงที่หลายๆ ประการดังนี้ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2531, นวลละอ อสุภาผล. 2536)

ประการแรก เป็นคนมุ่งมั่น ความสนใจที่สำคัญของผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงคือ ทำงานต่างๆ ให้เป็นผลสำเร็จอย่างเห็นได้ชัดเจน การทำงานดังกล่าวใช้เวลาน้อย คือสำเร็จอย่างรวดเร็ว เป็นงานที่มีประโยชน์มาก งานนั้นมีคุณสมบัติพิเศษ และสามารถนำไปใช้ได้ในระยะยาว

ประการที่สอง เป็นผู้ที่เห็นวามรางวัลที่ตนได้จากการทำงานนั้น คือความชื่นใจในความสำเร็จอย่างดีของผลงานมากกว่าที่จะเห็นความสำคัญของรางวัลที่เป็นเงินทอง ลาภยศ หรือการชมเชยจากบุคคลอื่น เป็นผู้ทำงานเพื่องานเป็นหลัก และเพื่อประโยชน์อื่นๆ เป็นรอง แต่ถ้าบุคคลเห็นว่าเงินทองหรือคำชมเชยเป็นเครื่องมือแสดงถึงมาตรฐานของผลงานของตนบุคคลเช่นนี้ก็จะทำงานเพื่อรางวัลเหล่านั้นด้วยก็ได้

ประการที่สาม ผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง เป็นผู้ที่รับรู้เหตุการณ์ต่างๆ ด้านที่เกี่ยวกับการทำงานเพื่อให้เกิดความสำเร็จมากกว่าที่จะรับรู้เหตุการณ์นั้นในด้านอื่นๆ และเมื่อรับรู้เหตุการณ์เกี่ยวกับการทำงานก็就会有ความไวในการคำนึงถึงเป้าหมายในการทำงาน และอุปสรรคที่จะเอื้ออำนวยและ/หรือขัดขวางในการทำงานนั้น ตลอดจนคำนึงถึงการลงมือดำเนินการนั้น และความรู้สึกที่เกิดจากผลของการทำงานนั้น โดยอาจจะคิดว่างานนั้นสำเร็จหรือล้มเหลวก็ตาม ความไวในการรับรู้เหตุการณ์ดังกล่าวนี้เป็นลักษณะสำคัญของผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง

ประการที่สี่ เป็นผู้ที่ยอมรับปัญหาและดำเนินการแก้ไขปัญหาดังๆ ที่เกิดขึ้น เพราะถือว่า การแก้ปัญหาก็คือ งานที่จะต้องทำให้สำเร็จด้วยดีและให้ผลถาวร โดยจะมองสถานการณ์ที่เป็น

ปัญหาในแง่มุมที่ตนจะเข้าไปรับผิดชอบดำเนินการแก้ไขได้ด้วยความรู้ ความสามารถ และความพยายามของตน

ประการที่ห้า ผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงจะเป็นผู้ที่เพียรพยายามสร้างสภาพแวดล้อมให้สามารถทำงานเป็นผลสำเร็จอย่างงดงาม เช่น เลือกทำงานที่ยากหรือมีความเสี่ยงปานกลางเพราะเป็นสถานการณ์ซึ่งได้เปรียบต่อความสำเร็จมากกว่า และยังเป็นสถานการณ์ที่ท้าทายเพียงพอต่อความพยายาม งานที่ง่ายแม้ทำสำเร็จก็ไม่น่าภูมิใจ ส่วนงานที่ยากก็อาจล้มเหลวง่าย จึงตั้งเป้าประสงค์ในการทำงานให้เหมาะสมกับขีดความสามารถของตนและเหมาะสมกับสถานการณ์ด้วย

ส่วนบุคคลที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ ชอบงานที่ยากมากๆ ทั้งนี้เนื่องจากบุคคลเหล่านี้มีประสบการณ์ที่ล้มเหลวในงานต่างๆ จนไม่แน่ใจในความสำเร็จของตนเอง จึงให้เหตุผลในความล้มเหลวว่าเกิดจากสาเหตุภายนอกตน เช่น งานที่ทำนั้นยากมากเกินไป เป็นต้น

ประการที่หก มีการดำเนินงานหรือแก้ปัญหาอย่างมีระเบียบขั้นตอน มีความบากบั่นอดทน ทำงานอย่างວ່ວมีประสิทธิภาพสูง ผลงานมีคุณภาพสูงดังกล่าวมาแล้ว ไม่รังเกียจการปฏิบัติงานใดๆ ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในการทำงาน

ประการสุดท้าย ผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงเมื่อทำงานเสร็จก็เกิดความพึงพอใจ ชื่นใจ มีความสุข แต่เมื่อทำงานล้มเหลวก็ไม่ย่อท้อ และมีความต้องการผลย้อนกลับจากการทำงานของเขา หรือต้องการผลการประเมินที่จะชี้ข้อดีข้อเสียของผลงานของตน เพื่อที่จะนำไปปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้นในโอกาสต่อไป และผลย้อนกลับจะทำให้เขาปรับเป้าหมายของตนใหม่ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน และยังทำให้ทราบว่าจะประสบความสำเร็จเมื่อไรและมากน้อยเพียงไรอีกด้วย

จากลักษณะสำคัญของผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงว่ามีความต้องการสิ่งที่ดีเยี่ยม จึงเป็นเหตุผลที่จะทำนายได้ว่าบุคคลที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงจะประสบความสำเร็จในอาชีพมากกว่า ผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ

ความสำคัญของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ จากการวิจัยในประเทศไทยและต่างประเทศสามารถยืนยันได้อย่างมั่นใจว่าแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของบุคคลมีความเกี่ยวข้องกับความสำเร็จส่วนตัวและความสำเร็จของกลุ่ม รวมทั้งความเจริญทางเศรษฐกิจ ทางด้านความสำเร็จส่วนตัว คือ การประสบความสำเร็จทางการเรียนในเยาวชน และความสำเร็จในงานอาชีพของผู้ใหญ่ ซึ่งแสดงว่าผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงเป็นผู้ที่มีผลการเรียนด้านต่างๆ และผลการเรียนรวมสูงกว่า และเป็นผู้ที่ได้รับยกย่องในอาชีพและสังคมมากกว่า ส่วนการวิจัยในต่างประเทศมีผู้รวบรวมไว้ก็ได้ข้อสรุปว่า ผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงมักจะมีลักษณะการทำงานสูงใน 3 ด้าน คือ คุณภาพของงาน ความอดทนในการทำงาน และการคาดหวังความสำเร็จของงานอย่างเหมาะสมด้วย (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2531)

ได้มีการศึกษาความเกี่ยวข้องระหว่างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์กับการรับนวัตกรรม ปรากฏว่าผู้ที่รับนวัตกรรมก่อนผู้อื่นมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงกว่าผู้ที่รับนวัตกรรมภายหลังผู้อื่น การวิจัยในเกษตรกรพบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของเกษตรกรสัมพันธ์เชิงบวกกับความรู้เกี่ยวกับการปลูกข้าว

โผด และการยอมรับวิทยาการสมัยใหม่ และการรับรู้ว่าจะประสบความสำเร็จ นอกจากนั้นแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สามารถทำนายการรับนวัตกรรมในเกษตรกรกลุ่มต่างๆ ได้ด้วย (สนาน คุณประเสริฐ. 2535 อ้างอิงมาจาก โรเจอร์. 1983, นาท พันธุนาวัน. 2522, นพณ์ สัมมา. 2523)

ผลจากการศึกษาข้างต้นกล่าวได้ว่าแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีความเกี่ยวข้องเชิงบวกกับพฤติกรรมการทำงานและการรับนวัตกรรมโดยเฉพาะนวัตกรรมทางการเกษตร

ความพร้อมทางจิตใจกับการรับทฤษฎีใหม่ ความพร้อมทางจิตใจ (Psychological Readiness) หมายถึงองค์ประกอบทางจิตใจที่พร้อมจะกระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง จากแนวคิดทางจิตวิทยาที่ว่าพฤติกรรมหนึ่งๆ นั้นเป็นผลรวมขององค์ประกอบทางจิตใจหลายประการมาด้วยกัน บุคคลที่มีองค์ประกอบต่างๆ ทางจิตใจหลายประการร่วมกันจะแสดงพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องมากกว่าบุคคลที่มีองค์ประกอบต่างๆ ทางจิตใจร่วมกันน้อยกว่า

จิตลักษณะ 4 ประการ ดังกล่าวข้างต้นคือ การรับรู้การสนับสนุนทางสังคม ความเชื่ออำนาจในตน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และความพร้อมทางจิตใจ ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ได้จัดเป็นกลุ่มย่อยในกลุ่มรวมทั้งในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม แต่ละกลุ่มย่อยแบ่งเป็น 2 ระดับ คือ ระดับสูงกับต่ำ

ในการวิจัยได้นำกลุ่มย่อยที่อยู่ในระดับเดียวกันของเกษตรกรกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมาเปรียบเทียบการรับทฤษฎีใหม่ภายหลังการให้สารชักจูงในกลุ่มทดลองและสารควบคุมในกลุ่มควบคุม และเนื่องจากสารชักจูงที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้สร้างโดยวิธีการทางจิตวิทยาขั้นสูง ซึ่งวิธีการนี้ได้นำมาใช้และมีผลดีดังกล่าวมาแล้วในตอนต้นของบทนี้ ฉะนั้นจึงเชื่อว่าการวิจัยครั้งนี้สารชักจูงในการรับทฤษฎีใหม่ที่สร้างขึ้นจะมีประสิทธิภาพต่อการชักจูงบุคคลที่ได้รับสารที่มีลักษณะทางจิตใจ 4 ประการดังกล่าวมาแล้วทั้งในระดับสูงและต่ำ

ดังนั้น สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1 ที่กล่าวว่า “เกษตรกรกลุ่มทดลองซึ่งได้รับสารชักจูงมีการรับทฤษฎีใหม่สูงกว่าเกษตรกรกลุ่มควบคุมซึ่งได้รับสารควบคุมทั้งกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย” กลุ่มย่อยหมายถึง กลุ่มที่แยกตามจิตลักษณะ 4 ประการข้างต้น คือ กลุ่มย่อยในกลุ่มทดลองที่มีการรับรู้การสนับสนุนทางสังคมสูง ต่ำ ความเชื่ออำนาจในตนสูง ต่ำ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง ต่ำ ความพร้อมทางจิตใจสูง ต่ำ แต่ละกลุ่มเมื่อได้รับสารชักจูงมีการรับทฤษฎีใหม่สูงกว่ากลุ่มย่อยแต่ละกลุ่มที่อยู่ในระดับเดียวกันในกลุ่มควบคุม

ลักษณะทางชีวสังคมกับการรับทฤษฎีใหม่ การวิจัยเชิงทดลองครั้งนี้ได้นำลักษณะทางชีวสังคมของเกษตรกรกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมมาศึกษาไปด้วย โดยแบ่งเป็นกลุ่มย่อยดังนี้ เพศชาย หญิง อายุมาก น้อย การศึกษาสูง ต่ำ สถานภาพในครอบครัวเป็นหัวหน้า สมาชิก มีพื้นที่นามาก น้อย มีหนี้ ไม่มีหนี้ ทราบว่าทฤษฎีใหม่ ไม่ทราบว่ามีทฤษฎีใหม่ ในการวิจัยได้นำกลุ่มย่อยประเภทเดียวกันของเกษตรกรกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมมาเปรียบเทียบการรับทฤษฎีใหม่ ภายหลังที่กลุ่ม

ทดลองได้รับสารชักจูง และกลุ่มควบคุมได้รับสารควบคุม และคาดว่าสารชักจูงมีประสิทธิภาพต่อการรับทฤษฎีใหม่ในกลุ่มย่อยของเกษตรกรกลุ่มทดลองมากกว่ากลุ่มย่อยของเกษตรกรกลุ่มควบคุมที่ได้รับสารควบคุม การคาดผลเช่นนี้ได้รวมไว้ในสมมติฐานข้อที่ 1 โดยสมมติฐานส่วนนี้เป็นการเปรียบเทียบการรับทฤษฎีใหม่ของเกษตรกรกลุ่มย่อยที่มีลักษณะชีวสังคมเหมือนกันในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

และได้ตั้งสมมติฐานข้อ 2 ที่เกี่ยวข้องกับจิตลักษณะและลักษณะทางชีวสังคมว่า “จิตลักษณะและลักษณะทางชีวสังคม สามารถทำนายการรับทฤษฎีใหม่ของเกษตรกรกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม”

ส่วนด้านความสัมพันธ์ ได้คาดคะเนในการตั้งสมมติฐานข้อ 3 ว่า “ในกลุ่มทดลอง การรับทฤษฎีใหม่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความเชื่ออำนาจในตน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความพร้อมทางจิตใจ และมีความสัมพันธ์เชิงลบกับการรับรู้การสนับสนุนทางสังคม ส่วนกลุ่มควบคุม การรับทฤษฎีใหม่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการรับรู้การสนับสนุนทางสังคม ความเชื่ออำนาจในตน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และความพร้อมทางจิตใจ”

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์สำคัญ 2 ประการ ดังนี้

ประการแรก สร้างสารชักจูงในการรับทฤษฎีใหม่ เพื่อให้เกษตรกรทำเกษตรกรรมตามทฤษฎีใหม่ เศรษฐกิจพอเพียง

ประการที่สอง ทำการวิจัยเชิงทดลองใช้สารชักจูงในการรับทฤษฎีใหม่ที่สร้างขึ้นกับเกษตรกร โดยพิจารณาผลการใช้สารชักจูงนี้ว่าได้ผลดีกับเกษตรกรที่มีจิตลักษณะและลักษณะส่วนตัวทางชีวสังคมอย่างไรบ้าง

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ให้ประโยชน์ทางวิชาการและปฏิบัติ 3 ประการ ดังนี้

ประการแรก ได้ต้นแบบของสารชักจูงในการรับทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาเกษตรกรที่ยังไม่ได้เข้าโครงการทฤษฎีใหม่ ให้มีพฤติกรรมการยอมรับและเข้าโครงการทฤษฎีใหม่มากขึ้น ซึ่งจะช่วยให้เกษตรกรมีชีวิตอยู่อย่างพออยู่พอกิน และพ้นวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจไปได้ด้วยดี

ประการที่สอง ผลการวิจัยทำให้ทราบว่าเกษตรกรที่จิตลักษณะและลักษณะทางชีวสังคมประเภทใด ได้รับผลดีมากจากสารชักจูงที่สร้างขึ้น ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการปรับใช้สารชักจูงนี้กับบุคคลประเภทดังกล่าวต่อไป

ประการที่สาม สารชักจูงและการประเมินได้สร้างขึ้นตามหลักวิชาการทางจิตวิทยาขั้นสูง จึงมีประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการทำเกษตรกรรมตามทฤษฎีใหม่ที่จะนำผลการวิจัยนี้ไปใช้

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองประเมินผล เพื่อให้สารชักจูงในการรับทฤษฎีใหม่กับเกษตรกรตำบลหนองแสง อำเภอบางพลี จังหวัดนครนายก โดยเป็นเกษตรกรที่ยังไม่ได้เข้าโครงการทฤษฎีใหม่ เพื่อให้มีทัศนคติที่ดีต่อการทำเกษตรกรรมตามทฤษฎีใหม่และมีความพร้อมทางจิตใจที่จะเข้าโครงการทฤษฎีใหม่

นิยามปฏิบัติการของตัวแปร

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง โดยมีตัวแปรอิสระ 2 ประเภท ประเภทแรก คือ ตัวแปรอิสระที่จัดกระทำ ได้แก่ การให้สารชักจูงในการรับทฤษฎีใหม่ ตัวแปรอิสระประเภทที่สองเป็นตัวแปรเกี่ยวกับลักษณะทางชีวสังคมและจิตลักษณะ ส่วนตัวแปรตาม คือ การรับทฤษฎีใหม่ ตัวแปรสองประเภทมีดังนี้

ตัวแปรอิสระ มี 2 ประเภทที่สำคัญ คือ ตัวแปรอิสระที่จัดกระทำ และตัวแปรจิตลักษณะ

ตัวแปรอิสระที่จัดกระทำ ได้แก่ การให้สารชักจูงในการรับทฤษฎีใหม่ หมายถึง การให้สารชักจูงที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อให้ผู้รับสารมีทัศนคติที่ดีและมีความพร้อมทางจิตใจในการทำเกษตรกรรมตามทฤษฎีใหม่ เนื้อสารชักจูงประกอบด้วยกระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับการเรียนนวัตกรรม 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นความรู้ ขั้นการเปลี่ยนทัศนคติ และขั้นการตัดสินใจ ผสมผสานกับวิจัยเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรม ที่เน้นถึงการให้ความรู้เชิงประเมินค่า ความรู้สึก และความพร้อมกระทำ เนื้อหาในสารชักจูงต่างๆ เหล่านี้จะทำให้ผู้รับสารมีทัศนคติที่ดีและมีความพร้อมในการรับทฤษฎีใหม่ คือ การทำเกษตรกรรมตามทฤษฎีใหม่

ตัวแปรนี้มี 2 ระดับ คือ การให้สารชักจูงและการไม่ให้สารชักจูง การให้สารชักจูงคือ สารชักจูงในการรับทฤษฎีใหม่ดังกล่าวข้างต้น ส่วนการไม่ให้สารชักจูงได้ให้สารควบคุมคือ สารเกี่ยวกับการประกอบอาชีพเกษตรกรทั่วไป การให้สารทั้ง 2 ระดับนี้ใช้เวลาเท่ากันและในช่วงเวลาเดียวกัน

ตัวแปรอิสระที่เป็นจิตลักษณะ ได้แก่ จิตลักษณะ 3 ประการต่อไปนี้

การรับรู้การสนับสนุนทางสังคม หมายถึงการรับรู้ว่าตนเองได้รับการสนับสนุนทางด้านจิตใจ และเห็นด้วยว่าควรทำเกษตรกรรมตามทฤษฎีใหม่จากบุคคลในครอบครัว ญาติพี่น้อง เพื่อนบ้าน กำนัน และผู้นำชุมชน ตัวแปรนี้วัดโดยแบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 5 ข้อ และมีคำตอบให้เลือกตอบ 2 คำตอบ เกษตรกรที่ตอบได้คะแนนรวมทั้งหมดสูง แสดงว่ารับรู้ว่าตนเองได้รับการสนับสนุนทางสังคมสูง ไม่โดดเด่นจากสังคม แต่ถ้าได้คะแนนรวมทั้งหมดต่ำ แสดงว่ารับรู้ว่าตนเอง

ได้รับการสนับสนุนทางสังคมน้อย และโดดเด่นจากสังคม ในกรณีแบ่งผู้ตอบออกเป็น 2 กลุ่ม ใช้คะแนนของกลุ่มรวมเป็นเกณฑ์ ผู้ที่ได้คะแนนมากกว่าคะแนนเฉลี่ย แสดงว่ามีการรับรู้การสนับสนุนทางสังคมสูง ส่วนผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ย แสดงว่ามีการรับรู้การสนับสนุนทางสังคมต่ำ

ความเชื่ออำนาจในตน หมายถึง ความเชื่อว่าการกระทำของตนกับผลที่เกิดขึ้นมีความสัมพันธ์กัน เช่น เชื่อว่าโชคร้ายตา ระดับเศรษฐกิจ การเกิดสิ่งที่ดีและไม่ดีในชีวิต เป็นต้น เกิดจากการกระทำของตนที่ก่อให้เกิดผลตามมา และมีความตั้งใจอย่างจริงจังที่จะทำให้ประสบความสำเร็จในการทำงานและการกระทำพฤติกรรมต่างๆ ตัวแปรนี้วัดโดยแบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 8 ข้อ และมีคำตอบให้เลือก 2 คำตอบ เกษตรกรที่ตอบได้คะแนนรวมทั้งหมดสูง แสดงว่ามีความเชื่ออำนาจในตน คือเชื่อในการกระทำของตนกับผลที่เกิดขึ้นหรือผลที่ได้รับ แต่ถ้าได้คะแนนรวมทั้งหมดต่ำ แสดงว่ามีความเชื่ออำนาจนอกตน คือเชื่อว่าสิ่งต่างๆ ที่ตนได้รับ หรือเกิดขึ้นกับตนนั้นเกิดจากสิ่งภายนอกที่ตนไม่สามารถควบคุมได้ ในกรณีแบ่งผู้ตอบเป็น 2 กลุ่ม ใช้คะแนนกลุ่มรวมเป็นเกณฑ์ ผู้ที่ได้คะแนนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ย แสดงว่ามีความเชื่ออำนาจในตน ส่วนผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ย แสดงว่ามีความเชื่ออำนาจนอกตน

แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึง ผู้ที่มีพลังในจิตใจที่จะผลักดันพฤติกรรมการทำงานของตนไปในทิศทางที่มีประสิทธิภาพสูง ผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงมีลักษณะมุ่งมั่น มีความขยันขันแข็ง และมุ่งมั่นบากบั่นในการทำงาน มีความพยายามที่จะทำงานยากๆ ให้ประสบความสำเร็จ รับผิดชอบในงาน และเมื่อได้เริ่มต้นทำงานใดจะเพียรพยายามจนงานนั้นเสร็จสิ้น ตัวแปรนี้วัดโดยแบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยปรับปรุงมาจากแบบวัดของ วิสุทธิ ราตรี (2532) จำนวน 10 ข้อ และมีคำตอบให้เลือก 2 คำตอบ เกษตรกรที่ตอบได้คะแนนรวมทั้งหมดสูง แสดงว่ามีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง แต่ถ้าได้คะแนนรวมทั้งหมดต่ำ แสดงว่ามีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ ในกรณีแบ่งผู้ตอบเป็น 2 กลุ่ม ใช้คะแนนกลุ่มรวมเป็นเกณฑ์ ผู้ที่ได้คะแนนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยแสดงว่ามีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง ส่วนผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ย แสดงว่ามีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ

ความพร้อมทางจิตใจ หมายถึง การมีจิตลักษณะ 3 ประการร่วมกัน คือ การรับรู้การสนับสนุนทางสังคม ความเชื่ออำนาจในตน และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ตัวแปรนี้วัดโดยพิจารณาคะแนนรวมทั้ง 3 ตัวแปรดังกล่าวร่วมกับคะแนนเฉลี่ยของแต่ละตัวแปรในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ผู้ที่มีความพร้อมทางจิตใจสูง คือผู้ที่มีคะแนนรวม 3 ตัวแปรสูงสุดและรองลงมา และมีคะแนนเฉลี่ยแต่ละตัวแปรสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยที่เป็นตัวแปรเดียวกันในกลุ่มรวม ส่วนผู้ที่มีความพร้อมทางจิตใจต่ำ คือผู้ที่มีคะแนนรวม 3 ตัวแปรต่ำสุดและสูงขึ้นมา และมีคะแนนเฉลี่ยแต่ละตัวแปรอย่างน้อย 2 ตัวแปร ต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยที่เป็นตัวแปรเดียวกันในกลุ่มรวม

ตัวแปรตาม ได้แก่ การรับทฤษฎีใหม่ หมายถึง การมีทัศนคติต่อการทำเกษตรกรรมตามทฤษฎีใหม่ โดยแสดงความคิดเห็นเชิงประเมินค่าด้านประโยชน์ ความรู้สึกเชิงชอบใจ พอใจ และความพร้อมหรือพฤติกรรมมุ่งกระทำเกษตรกรรมตามทฤษฎีใหม่ ตัวแปรนี้วัดโดยแบบวัดที่ผู้วิจัย

แปลและปรับปรุงให้เหมาะสมกับการวิจัยครั้งนี้จากแบบวัดของ ชอร์และไรท์ (Shaw and Wright. 1968) จำนวน 12 ข้อ มีคำตอบให้เลือกตอบ 2 คำตอบ คำตอบแต่ละข้อได้กำหนดคะแนนประจำข้อไว้แล้ว เกษตรกรที่ตอบได้คะแนนรวมทั้งหมดสูง แสดงว่ามีการรับทฤษฎีใหม่เพื่อทำเกษตรกรรมระดับสูง ส่วนเกษตรกรที่ตอบได้คะแนนรวมทั้งหมดน้อย แสดงว่ามีการรับทฤษฎีใหม่เพื่อทำเกษตรกรรมระดับต่ำ

สมมติฐานการวิจัย

จากการประมวลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้นำมาตั้งสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

สมมติฐานข้อหนึ่ง เกษตรกรกลุ่มทดลองซึ่งได้รับสารชักจูงมีการรับทฤษฎีใหม่สูงกว่าเกษตรกรกลุ่มควบคุมซึ่งได้รับสารควบคุม ทั้งกลุ่มรวม และกลุ่มย่อย

สมมติฐานข้อสอง จิตลักษณะและลักษณะทางชีวสังคม สามารถทำนายการรับทฤษฎีใหม่ของเกษตรกรกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

สมมติฐานข้อสาม ในกลุ่มทดลอง การรับทฤษฎีใหม่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความเชื่ออำนาจในตน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความพร้อมทางจิตใจ และมีความสัมพันธ์เชิงลบกับการรับรู้การสนับสนุนทางสังคม ส่วนกลุ่มควบคุม การรับทฤษฎีใหม่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการรับรู้การสนับสนุนทางสังคม ความเชื่ออำนาจในตน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และความพร้อมทางจิตใจ

บทที่ 2

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ผลของการใช้สารชักจูงในการยอมรับทฤษฎีใหม่ เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นการวิจัยเชิงทดลองประเมินผล โดยได้สร้างสารชักจูงในการรับทฤษฎีใหม่และแบบวัดต่างๆ เพื่อใช้กับเกษตรกรซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ในตำบลหนองแสง อำเภopakพลี จังหวัดนครนายก มีการวัดตัวแปรต่างๆ ก่อนและหลังการให้สารแล้วนำมาวิเคราะห์ทางสถิติ เปรียบเทียบการรับทฤษฎีใหม่ระหว่างเกษตรกรกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมทั้งกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยตามจิตลักษณะและลักษณะทางชีวสังคม ต่อไปนี้จะกล่าวถึงกลุ่มตัวอย่าง รูปแบบการทดลอง ลักษณะสารชักจูงแบบวัดต่างๆ วิธีดำเนินการ และการวิเคราะห์ข้อมูล เป็นต้น

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เกษตรกรที่มีภูมิลำเนาอยู่ในตำบลหนองแสง อำเภopakพลี จังหวัดนครนายก จำนวน 62 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Random) คือ เกษตรกรที่มีนาเป็นของตนเองและยังไม่ได้ทำเกษตรกรรมตามทฤษฎีใหม่ จากนั้นได้สุ่มเข้ากลุ่ม (Random Assignment) เป็นกลุ่มทดลองที่ได้รับสารชักจูงในการรับทฤษฎีใหม่ และกลุ่มควบคุมซึ่งได้รับสารควบคุมซึ่งมีเนื้อหาไม่เกี่ยวข้องกับสารชักจูง และถือว่าทั้ง 2 กลุ่มนี้เป็นตัวแทนของประชากรเกษตรกรตำบลหนองแสง อำเภopakพลี จังหวัดนครนายก

รูปแบบการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการทดลองประเมินผลสารชักจูงในการรับทฤษฎีใหม่ ตัวแปรอิสระที่จัดกระทำคือการให้สารชักจูง ซึ่งมี 2 ระดับคือ ให้และไม่ให้ เกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง (ให้สารชักจูง) และกลุ่มควบคุม (ไม่ให้สารชักจูง) โดยการจับสลาก ขั้นตอนการวิจัยแสดงไว้ดังนี้

ขั้นตอนการวิจัย

กลุ่ม	ขั้นตอนการวิจัย		
	วัดจิตลักษณะและลักษณะทางชีวสังคม	การให้สารชักจูง	วัดผลการให้สารชักจูง
ทดลอง	√	สารชักจูง	√
ควบคุม	√	สารควบคุม	√

การวัดจิตลักษณะและลักษณะทางชีวสังคม มีการวัดจิตลักษณะและสอบถามลักษณะทางชีวสังคมซึ่งเป็นตัวแปรอิสระของการวิจัยครั้งนี้ก่อนให้สาร จิตลักษณะ ได้แก่ การรับรู้การสนับสนุนทางสังคม ความเชื่ออำนาจในตน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และความพร้อมทางจิตใจ ส่วนลักษณะทางชีวสังคม ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพในครอบครัว จำนวนพื้นที่นา การมีหนี้ การทราบว่ามีทฤษฎีใหม่

วัดผลการให้สาร ภายหลังให้สารมีการวัดผลการให้สารซ้ำกับเกษตรกรกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมคือ วัดการรับทฤษฎีใหม่ ซึ่งเป็นตัวแปรตามของการวิจัย

แบบแผนการวิจัย

แบบแผนที่ใช้ในการวิจัยเชิงทดลองครั้งนี้คือรูปแบบกลุ่มควบคุมที่แท้จริง มีเพียงวัดหลัง (The True Control Group, Post-test Only Design) (นวลระ อ สุภาพล. 2539) ก่อนการทดลองได้มีการวัดตัวแปรอิสระ คือ จิตลักษณะและลักษณะทางชีวสังคมของเกษตรกรในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ภายหลังการทดลอง ได้มีการวัดตัวแปรตาม คือ การรับทฤษฎีใหม่

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้มีการวัดตัวแปรอิสระหลายตัวแปร คือตัวแปรอิสระที่เป็นหลักของการวิจัย ได้แก่ การรับรู้การสนับสนุนทางสังคม ความเชื่ออำนาจในตน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และความพร้อมทางจิตใจ และตัวแปรอิสระที่เป็นตัวแปรรอง ได้แก่ ลักษณะทางชีวสังคม คือ เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพในครอบครัว จำนวนพื้นที่นา การมีหนี้ การทราบว่ามีทฤษฎีใหม่ สำหรับตัวแปรตาม คือการรับทฤษฎีใหม่ ตัวแปรต่างๆ เหล่านี้ บางตัวแปรมีเครื่องมือที่น่าเชื่อถืออยู่แล้ว ผู้วิจัยจึงได้นำเครื่องมือเหล่านั้นมาใช้โดยแปลหรือปรับปรุงให้เหมาะสมกับการวิจัยครั้งนี้ บางตัวแปรได้สร้างเครื่องมือขึ้นมาใหม่ โดยใช้หลักจากทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรนั้น รายละเอียดเกี่ยวกับการวัดตัวแปรมีดังนี้

(1) แบบวัดการรับรู้การสนับสนุนทางสังคม มีลักษณะเป็นแบบสอบถามให้ชี้คำตอบ 5 ข้อ แต่ละข้อประกอบด้วยประโยคบอกเล่า 1 ประโยค และให้เลือกตอบ 1 คำตอบจากคำตอบที่ให้ไว้คือ “ควรทำ” “ไม่ควรทำ” ผู้ตอบจะได้คะแนน 2 เมื่อเลือกคำตอบ “ควรทำ” ได้คะแนน 1 เมื่อเลือกคำตอบ “ไม่ควรทำ” และผู้ที่ได้คะแนนสูง แสดงว่าการรับรู้การสนับสนุนทางสังคมสูง ส่วนผู้ที่ได้คะแนนต่ำ แสดงว่าการรับรู้การสนับสนุนทางสังคมต่ำ

แบบวัดนี้ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากหลักการของการสนับสนุนทางสังคม และมีค่าความเชื่อมั่น .76

(2) แบบวัดความเชื่ออำนาจในตน มีลักษณะเป็นแบบสอบถามให้ชี้คำตอบ 8 ข้อ แต่ละข้อประกอบด้วยประโยคบอกเล่า 1 ประโยค และให้เลือกตอบ 1 คำตอบ จากคำตอบที่ให้ไว้คือ

“จริง” “ไม่จริง” ผู้ตอบได้คะแนน 2 เมื่อเลือกคำตอบ “จริง” หรือ “ไม่จริง” ในประโยคที่แสดงถึงความเชื่ออำนาจในตน และได้คะแนน 1 เมื่อเลือกคำตอบ “จริง” หรือ “ไม่จริง” ในประโยคที่แสดงถึงความเชื่ออำนาจนอกตน ผู้ที่ได้คะแนนสูง แสดงว่ามีความเชื่อมั่นในตนสูง ส่วนผู้ที่ได้คะแนนต่ำ แสดงว่ามีความเชื่ออำนาจนอกตนหรือมีความเชื่อในตนเองต่ำนั่นเอง

แบบวัดนี้ผู้วิจัยแปลมาจากแบบวัดความเชื่ออำนาจในตนของบารอนกับกรีนเบิร์ก (Baron and Greenberg. 1990) และมีค่าความเชื่อมั่น .91

(3) แบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีลักษณะเป็นแบบสอบถามให้ขีตตอบ 10 ข้อ แต่ละข้อประกอบด้วยประโยคบอกเล่า 1 ประโยค และให้เลือกตอบ 1 คำตอบ จากคำตอบที่ให้ไว้ คือ “จริง” “ไม่จริง” ผู้ตอบได้คะแนน 2 เมื่อเลือกคำตอบ “จริง” หรือ “ไม่จริง” ในประโยคที่แสดงว่ามีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง และได้คะแนน 1 เมื่อเลือกคำตอบ “จริง” หรือ “ไม่จริง” ในประโยคที่แสดงว่ามีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ ผู้ที่ได้คะแนนสูงแสดงว่ามีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง ส่วนผู้ที่ได้คะแนนต่ำแสดงว่ามีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ

แบบวัดนี้ผู้วิจัยนำแบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของ วิสุทธิ์ รัตธี. (2532) มาปรับปรุงประโยคให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง และมีค่าความเชื่อมั่น .79

(4) แบบวัดความพร้อมทางจิตใจ ความพร้อมทางจิตใจไม่ได้สร้างแบบวัดขึ้นมาใหม่ แต่วัดจากการนำคะแนนรวมของการรับรู้การสนับสนุนทางสังคม ความเชื่ออำนาจในตน และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มารวมกันโดยใช้เกณฑ์ว่าผู้ที่มีความพร้อมทางจิตใจสูง คือผู้ที่มีคะแนนรวมของ 3 ตัวแปรดังกล่าวนี้สูงสุดพละรองลงมา และมีคะแนนเฉลี่ยแต่ละตัวแปรสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยที่เป็นตัวแปรเดียวกันในกลุ่มรวมด้วย ส่วนผู้ที่มีความพร้อมทางจิตใจต่ำ คือผู้ที่มีคะแนนรวมของ 3 ตัวแปรดังกล่าวต่ำสุดและเหนือขึ้นมา และมีคะแนนเฉลี่ยแต่ละตัวแปรอย่างน้อย 2 ตัวแปร ต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยที่เป็นตัวแปรเดียวกันในกลุ่มรวม

(5) แบบวัดการรับทฤษฎีใหม่ เป็นแบบวัดตัวแปรตาม มีลักษณะเป็นแบบสอบถาม 12 ข้อ แต่ละข้อประกอบด้วยประโยคบอกเล่า 1 ประโยค เนื้อหาทั้ง 12 ประโยค กล่าวถึงทฤษฎีใหม่ว่ามีประโยชน์หรือไม่มีประโยชน์ ความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบ และสามารถนำไปใช้กับบุคคลทั่วไปหรือใช้ได้เฉพาะกลุ่ม เป็นต้น

การตอบแบบวัดนี้ให้ผู้ตอบแสดงความเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยในแต่ละประโยค จากนั้นนำเฉพาะประโยคที่แสดงความเห็นด้วยมาให้คะแนนประจำข้อ ซึ่งได้กำหนดไว้แล้ว และค่ามัชยฐานจะเป็นคะแนนรวมของแต่ละคน สำหรับค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดนี้ ชอร์และไรท์ ได้รายงานไว้ 2 ค่า คือ .71 และ .92 (Shaw and Wright. 1968)

แบบวัดนี้ผู้วิจัยได้แปลและปรับปรุงจากแบบวัดของชอร์และไรท์ (Shaw and Wright. 1968) โดยได้ปรับปรุงประโยคต่างๆ ให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

(6) แบบสอบถามลักษณะทางชีวสังคม เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพในครอบครัว จำนวนพื้นที่นา หนี้สิน การทราบว่ามีทฤษฎีใหม่ และแบ่งผู้ตอบออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มเพศชาย – หญิง

กลุ่มอายุมาก – น้อย

กลุ่มอายุมาก คือผู้ที่มีอายุมากกว่า 46.41 ปี

กลุ่มอายุน้อย คือผู้ที่มีอายุน้อยกว่า 46.61 ปี

กลุ่มการศึกษาสูง – ต่ำ

กลุ่มการศึกษาสูง คือผู้ที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายขึ้นไป

กลุ่มการศึกษาต่ำ คือผู้ที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและต่ำกว่านี้

กลุ่มสถานภาพในครอบครัวเป็นหัวหน้า – สมาชิก

กลุ่มมีจำนวนพื้นที่นามาก – น้อย

กลุ่มมีจำนวนพื้นที่นามาก มีนา 12.94 ไร่ขึ้นไป

กลุ่มมีจำนวนพื้นที่นาน้อย มีนา 12.94 ไร่ลงมา

กลุ่มมีหนี้ – ไม่มีหนี้

กลุ่มเคยทราบว่ามีทฤษฎีใหม่ – ไม่เคยทราบ

ตัวแปรด้านชีวสังคม เป็นตัวแปรที่นำมาศึกษาเพื่อแบ่งกลุ่มของเกษตรกรที่ได้รับสารชักจูงให้ละเอียดขึ้น ซึ่งจะให้เห็นผลของการให้สารชักจูงหลายแง่มุมอันจะเป็นประโยชน์ต่อการนำผลการวิจัยไปใช้

สารชักจูง

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้สร้างสารชักจูง โดยใช้หลักการ 3 ขั้นตอนของกระบวนการรับนวัตกรรม ได้แก่ ขั้นความรู้ ขั้นการเปลี่ยนทัศนคติ และขั้นตัดสินใจ นำมาผสมผสานกับวิธีเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรม เนื้อหาของสารประกอบด้วย การแสดงปัญหา ของเกษตรกรไทย โดยเฉพาะชาวนา ในเรื่องของความยากจนและการมีหนี้ แนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยเปลี่ยนจากเศรษฐกิจค้าขายเป็นเศรษฐกิจพอเพียง การให้ความรู้เกี่ยวกับการทำทฤษฎีใหม่ การแสดงโทษและผลเสียของการทำเกษตรกรรมแบบดั้งเดิม การแสดงผลดีและประโยชน์ของการทำเกษตรกรรมตามทฤษฎีใหม่ การสรุปคือข้อดีของทฤษฎีใหม่ เศรษฐกิจพอเพียง

เนื้อหาของสารแบ่งเป็น 10 เรื่อง ประกอบด้วย บทความทางวิชาการที่ง่ายต่อการเข้าใจที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น บทความประกอบภาพ และภาพประกอบอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการรับและไม่รับทฤษฎีใหม่ การให้สารแต่ละเรื่องมีการอภิปราย ชักถาม และแสดงความคิดเห็น การให้สาร

ได้แบ่งเกษตรกรกลุ่มทดลองเป็น 3 กลุ่มได้รับสารพร้อมๆ กัน โดยแต่ละกลุ่มใช้เวลาประมาณ 6 ชั่วโมง แบ่งเป็นช่วงเช้า 3 ชั่วโมง และช่วงบ่าย 3 ชั่วโมง

ส่วนเกษตรกรกลุ่มควบคุม ได้ให้สารควบคุม เป็นเรื่องเกี่ยวกับการประกอบอาชีพเกษตรกรกรรมทั่วๆ ไป โดยมีรูปแบบของสาร กิจกรรม การแบ่งกลุ่ม และเวลาในการให้สาร เช่นเดียวกับการให้ชักจูงในกลุ่มทดลอง

วิธีดำเนินการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองภาคสนามเพื่อให้สารชักจูงในการรับทฤษฎีใหม่ รายละเอียดของการดำเนินการทดลองมีดังนี้

ขั้นแรก วัดจิตลักษณะและลักษณะทางชีวสังคม

ขั้นที่สอง สุ่มกลุ่มตัวอย่าง เป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยวิธีจับสลากชื่อ

ขั้นที่สาม การทดลอง ให้สารชักจูงในการรับทฤษฎีใหม่กับเกษตรกรกลุ่มทดลองและสารควบคุมกับเกษตรกรกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 6 ชั่วโมง แบ่งเป็นช่วงเช้า 3 ชั่วโมง และช่วงบ่าย 3 ชั่วโมง โดยทำการทดลองที่ศาลาของวัดบึงเข้ ตำบลหนองแสง อำเภอบำกพลี จังหวัดนครนายก โดยกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมใช้ศาลาวัดที่ห่างจากกัน

ขั้นที่สี่ วัดผลการให้สารชักจูง ภายหลังให้สารมีการวัดการรับทฤษฎีใหม่ ทั้งในเกษตรกรกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS Y โดยดำเนินการดังนี้

- วิเคราะห์ค่าที (t - test) เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1
- วิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ โดยเพิ่มตัวแปรทีละตัว (Multiple Regression Analysis, step wise) เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 2
- หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามทีละคู่ โดยใช้สูตรของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 3

บทที่ 3

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง “ผลของการให้สารชักจูงในการยอมรับทฤษฎีใหม่ เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นการวิจัยเชิงทดลอง โดยมีจุดประสงค์สำคัญคือเพื่อชักจูงให้เกษตรกรเกิดความเปลี่ยนแปลงทางจิตใจเพื่อรับทฤษฎีใหม่ ด้วยวิธีการให้สารชักจูงซึ่งเป็นบทความทางวิชาการที่ง่ายต่อการเข้าใจ เนื้อหาของสารได้กล่าวถึงความจำเป็นของการรับทฤษฎีใหม่ โดยแสดงโทษหรือผลเสียของการทำเกษตรกรรมแบบดั้งเดิม และแสดงประโยชน์หรือผลดีของการเปลี่ยนแปลงมาทำเกษตรกรรมตามทฤษฎีใหม่ ฉะนั้นผู้รับสารจึงได้รับรู้ประโยชน์และโทษของการรับและไม่รับทฤษฎีใหม่จากบทความดังกล่าวร่วมกับการอภิปราย ซักถาม และแสดงความคิดเห็น

การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาว่าการให้สารชักจูง ช่วยให้เกษตรกรยอมรับทฤษฎีใหม่มากกว่าเกษตรกรที่ไม่ได้รับสารชักจูงหรือไม่ และเกษตรกรประเภทใดยอมรับการชักจูงมากกว่าเกษตรกรประเภทอื่นๆ รูปแบบการทดลองให้สารชักจูงได้แบ่งเกษตรกรออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลองได้รับสารชักจูงเพื่อรับทฤษฎีใหม่ กับกลุ่มควบคุมได้รับสารควบคุม คือสารเกี่ยวกับการประกอบอาชีพเกษตรกรรมทั่วไป โดยมีรูปแบบของสารและกิจกรรมเช่นเดียวกับสารชักจูงซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับการรับทฤษฎีใหม่ ภายหลังได้รับสารมีการวัดตัวแปรตามได้แก่ การรับทฤษฎีใหม่เพื่อนำผลมาวิเคราะห์

การศึกษาผลของการให้สารกับเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่มคือ สารชักจูงกับสารควบคุมว่ามีผลต่อการรับทฤษฎีใหม่แตกต่างกันหรือไม่ได้ศึกษาเกษตรกรในกลุ่มรวม และกลุ่มย่อยโดยแบ่งเกษตรกรกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมตามจิตลักษณะที่มีหลักฐานทางทฤษฎีและงานวิจัยว่ามีความสัมพันธ์ต่อการให้สารชักจูงกับผู้รับสารมาร่วมพิจารณาด้วย จิตลักษณะดังกล่าวมี 4 ประการ คือ การรับรู้การสนับสนุนทางสังคม ความเชื่ออำนาจในตน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และความพร้อมทางจิตใจ และศึกษาในกลุ่มที่แบ่งตามลักษณะชีวะสังคมบางด้าน คือ เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพในครอบครัว จำนวนพื้นที่นา การมีหนี้และได้เคยทราบว่ามีทฤษฎีใหม่ เพื่อเป็นตัวแปรอิสระร่วมด้วยเพื่อให้การวิเคราะห์ข้อมูลมีความละเอียดและครอบคลุมปัจจัยต่างๆ รอบด้าน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้กำหนดหัวข้อนำเสนอให้สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ดังนี้

(1) ผลของการใช้สารชักจูงในการรับทฤษฎีใหม่ของเกษตรกรกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม ทั้งกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยที่แยกตามจิตลักษณะและลักษณะทางชีวสังคม

(2) การหาเปอร์เซ็นต์ทำนายและตัวทำนายการรับทฤษฎีใหม่ของเกษตรกรกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้จิตลักษณะและลักษณะทางชีวสังคมเป็นตัวทำนาย

(3) การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม

สำหรับวิธีการทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลกระทำด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ด้วยวิธีต่อไปนี้ (1) การวิเคราะห์ค่าที (t-test) (2) การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) และ (3) การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficient)

ก่อนเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าว ขอแสดงลักษณะต่างๆ ไป เพื่อเป็นพื้นฐานในการเข้าใจขอบเขตของกลุ่มตัวอย่างและเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลในรายละเอียดต่างๆ

ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ในส่วนนี้ได้เสนอลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มรวม คือ กลุ่มทดลองรวมกับกลุ่มควบคุมจำนวน 62 คน และกลุ่มทดลองซึ่งได้รับสารชักจูงจำนวน 31 คน กลุ่มควบคุมซึ่งได้รับสารควบคุมจำนวน 31 คน ดังปรากฏในตาราง 1, 2 และ 3

ตาราง 1 ลักษณะทางชีวสังคมและจิตลักษณะของเกษตรกรกลุ่มรวม จำนวน 62 คน

ตัวแปร	จำนวน (คน)	ร้อยละ	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด	ค่าเฉลี่ย
ลักษณะทางชีวสังคม					
เพศชาย	24	38.70			
เพศหญิง	38	61.30			
อายุมาก	26	41.90	82 ปี	21 ปี	46.61 ปี
อายุน้อย	36	58.10			
การศึกษาสูง	26	41.90			
การศึกษาต่ำ	36	58.10			
สถานภาพในครอบครัวเป็น หัวหน้า	27	43.50			
สถานภาพในครอบครัวเป็น สมาชิก	35	56.50			
มีพื้นที่นามาก	25	40.30	45 ไร่	1 ไร่	12.94 ไร่
มีพื้นที่น้าน้อย	37	59.70			
ไม่มีหนี้	26	41.90			
มีหนี้	36	58.10			
ได้เคยทราบว่ามีทฤษฎีใหม่	28	45.20			
ไม่เคยทราบว่ามีทฤษฎีใหม่	34	54.80			
จิตลักษณะ					
การรับรู้การสนับสนุนทาง สังคมสูง	44	71.00	10 คะแนน	1 คะแนน	9.02 คะแนน
การรับรู้การสนับสนุนทาง สังคมต่ำ	18	29.00			
ความเชื่ออำนาจในตนสูง	25	40.30	16 คะแนน	6 คะแนน	10.52คะแนน
ความเชื่ออำนาจในตนต่ำ	37	59.70			
แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง	27	43.50	20 คะแนน	8 คะแนน	16.16 คะแนน
แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ	35	56.50			
ความพร้อมทางจิตใจสูง	17	36.47	46 คะแนน	40 คะแนน	41.18 คะแนน
ความพร้อมทางจิตใจต่ำ	15	41.33	32 คะแนน	21 คะแนน	27.93คะแนน

ตาราง 2 ลักษณะทางชีวสังคมและจิตลักษณะของเกษตรกรกลุ่มทดลอง จำนวน 31 คน

ตัวแปร	จำนวน (คน)	ร้อยละ	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด	ค่าเฉลี่ย
ลักษณะทางชีวสังคม					
เพศชาย	9	29.00			
เพศหญิง	22	71.00			
อายุมาก	17	54.80	70 ปี	27 ปี	46.61 ปี
อายุน้อย	14	45.20			
การศึกษาสูง	12	38.70			
การศึกษาต่ำ	19	61.30			
สถานภาพในครอบครัวเป็นหัวหน้า	17	54.80			
สถานภาพในครอบครัวเป็นสมาชิก	14	45.20			
มีพื้นที่นามาก	15	48.40	30 ไร่	1 ไร่	12.94 ไร่
มีพื้นที่น้าน้อย	16	51.60			
ไม่มีพื้นที่	13	41.90			
มีพื้นที่	18	58.10			
ได้เคยทราบว่ามีทฤษฎีใหม่	8	25.80			
ไม่เคยทราบว่ามีทฤษฎีใหม่	23	74.20			
จิตลักษณะ					
การรับรู้การสนับสนุนทางสังคมสูง	24	77.40	10 คะแนน	1 คะแนน	9.26 คะแนน
การรับรู้การสนับสนุนทางสังคมต่ำ	7	22.60			
ความเชื่ออำนาจในตนสูง	15	48.40	16 คะแนน	6 คะแนน	11.10คะแนน
ความเชื่ออำนาจในตนต่ำ	16	51.60			
แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง	20	41.90	20 คะแนน	8 คะแนน	15.74 คะแนน
แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ	11	58.10			
ความพร้อมทางจิตใจสูง	9	29.03	46 คะแนน	40 คะแนน	42.00 คะแนน
ความพร้อมทางจิตใจต่ำ	6	19.35	32 คะแนน	21 คะแนน	26.83 คะแนน

ตาราง 3 ลักษณะทางชีวสังคมและจิตลักษณะของเกษตรกรกลุ่มควบคุม จำนวน 31 คน

ตัวแปร	จำนวน (คน)	ร้อยละ	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด	ค่าเฉลี่ย
ลักษณะทางชีวสังคม					
เพศชาย	15	48.40			
เพศหญิง	16	51.60			
อายุมาก	9	29.00	82 ปี	21 ปี	43.16 ปี
อายุน้อย	22	71.00			
การศึกษาสูง	14	45.20			
การศึกษาต่ำ	17	54.80			
สถานภาพในครอบครัวเป็นหัวหน้า	10	32.30			
สถานภาพในครอบครัวเป็นสมาชิก	21	67.70			
มีพื้นที่นามาก	10	32.30	45 ไร่	1 ไร่	11.16 ไร่
มีพื้นที่นาน้อย	21	67.70			
ไม่มีพื้นที่	13	41.90			
มีพื้นที่	18	58.10			
ได้เคยทราบว่ามีทฤษฎีใหม่	20	64.50			
ไม่เคยทราบว่ามีทฤษฎีใหม่	11	35.50			
จิตลักษณะ					
การรับรู้การสนับสนุนทางสังคมสูง	20	64.50	10 คะแนน	4 คะแนน	8.77 คะแนน
การรับรู้การสนับสนุนทางสังคมต่ำ	11	35.50			
ความเชื่ออำนาจในตนสูง	10	32.30	16 คะแนน	6 คะแนน	9.94 คะแนน
ความเชื่ออำนาจในตนต่ำ	21	67.70			
แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง	14	45.20	20 คะแนน	12 คะแนน	16.58 คะแนน
แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ	17	54.80			
ความพร้อมทางจิตใจสูง	8		46 คะแนน	40 คะแนน	41.75 คะแนน
ความพร้อมทางจิตใจต่ำ	9		30 คะแนน	26 คะแนน	28.67 คะแนน

ผลการให้สารชักจูงที่มีต่อการรับทฤษฎีใหม่

การวิจัยครั้งนี้ได้ให้สารชักจูงกับเกษตรกรกลุ่มทดลองและสารควบคุมกับเกษตรกรกลุ่มควบคุม โดยสุ่มกลุ่มตัวอย่างเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ด้วยวิธีสุ่มอย่างง่าย(Simple Random Assignment) จำนวนกลุ่มละ 31 คนเท่าๆกัน มีการวัดลักษณะทางชีวสังคมและจิตลักษณะก่อนการให้สาร จากนั้นได้แยกเกษตรกรกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไว้ในสถานที่แยกจากกันเพื่อไม่ให้ทราบกิจกรรมของแต่ละกลุ่ม มีการให้สารชักจูงในเกษตรกรกลุ่มทดลอง และสารควบคุมในกลุ่มเกษตรกรกลุ่มควบคุม เมื่อให้สารทั้ง 2 ประเภทเสร็จแล้วได้วัดการรับทฤษฎีใหม่ จากนั้นจึงวิเคราะห์ข้อมูลตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ซึ่งปรากฏผลที่น่าสนใจดังนี้

ผลการให้สารชักจูงที่มีต่อการรับทฤษฎีใหม่ในกลุ่มรวม

การวิเคราะห์ในส่วนนี้เพื่อทดสอบสมมุติฐานที่ 1 ซึ่งกล่าวว่า "เกษตรกรในกลุ่มทดลองซึ่งได้รับสารชักจูง มีการรับทฤษฎีใหม่สูงกว่าเกษตรกรในกลุ่มควบคุมซึ่งได้รับสารควบคุมทั้งกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย" สมมุติฐานข้อนี้ได้คาดถึงอิทธิพลของสารชักจูงที่มีต่อการรับทฤษฎีใหม่โดยนำคะแนนการรับทฤษฎีใหม่ของกลุ่มทดลองที่ได้รับสารชักจูงและกลุ่มควบคุมที่ได้รับสารควบคุมมาวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อหาค่าที (t-test) ปรากฏผลดังนี้

ตาราง 4 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนการรับทฤษฎีใหม่ของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมในกลุ่มรวม

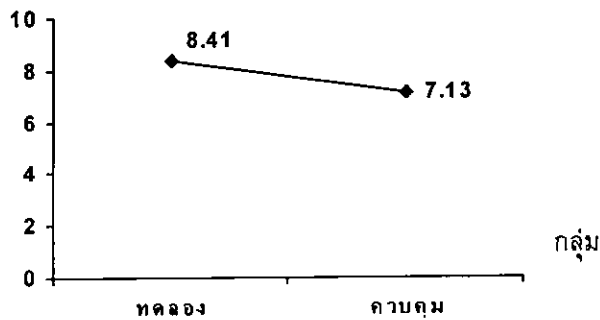
กลุ่ม	จำนวน (คน)	Mean	S.D.	t
ทดลอง	31	8.41	.86	4.91***
ควบคุม	31	7.13	1.17	

*** มีนัยสำคัญที่ระดับ .001

จากตาราง 4 ปรากฏว่าภายหลังการทดลอง เกษตรกรในกลุ่มทดลองและเกษตรกรในกลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยการรับทฤษฎีใหม่ 8.41 และ 7.13 ความแปรปรวน .86 และ 1.17 ตามลำดับ ซึ่งคะแนนนี้แตกต่างกันอย่างเชื่อมั่นได้

ผลนี้แสดงว่าเกษตรกรกลุ่มทดลองซึ่งได้รับสารชักจูงมีการรับทฤษฎีใหม่สูงกว่าเกษตรกรกลุ่มควบคุม ผลนี้จึงเป็นไปตามสมมุติฐานข้อ 1 (ดูภาพประกอบ 1)

การรับทฤษฎีใหม่



ภาพประกอบ 1 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการรับทฤษฎีใหม่ของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม

ผลการให้สารชักจูงที่มีต่อการรับทฤษฎีใหม่ในกลุ่มย่อยที่แยกตามจิตลักษณะ

ในส่วนนี้เป็นการวิเคราะห์ผลของสารชักจูงที่มีต่อการรับทฤษฎีใหม่ในเกษตรกรที่มีจิตลักษณะด้านการรับรู้การสนับสนุนทางสังคม ความเชื่ออำนาจในตน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และความพร้อมทางจิตใจ โดยทำการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมเพื่อให้ได้ผลการวิจัยหลาย ๆ ด้าน อันจะเกิดประโยชน์ต่อการนำสารชักจูงไปใช้ในโอกาสต่อไปและยังจะเป็นข้อมูลสำคัญที่แสดงว่าสารชักจูงที่สร้างขึ้นนี้ให้ผลดีมากกว่าเกษตรกรที่มีจิตลักษณะประเภทใดบ้างอีกด้วย ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามสมมุติฐานข้อ 1 ในกลุ่มย่อยด้านจิตลักษณะปรากฏดังนี้

ตาราง 5 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนการรับทฤษฎีใหม่ของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมที่มีการรับรู้การสนับสนุนทางสังคมสูง

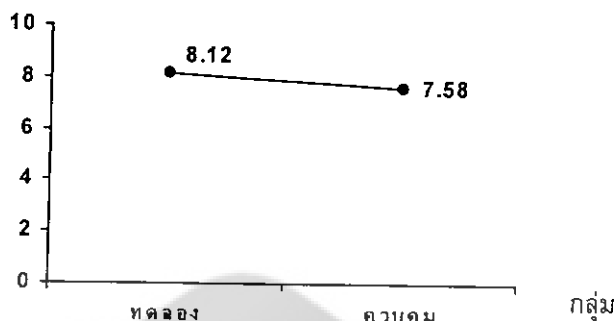
กลุ่ม	จำนวน (คน)	Mean	S.D.	t
ทดลอง	24	8.12	.62	2.24**
ควบคุม	20	7.58	.97	

** มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตาราง 5 ปรากฏว่าภายหลังการทดลอง เกษตรกรกลุ่มทดลองและเกษตรกรกลุ่มควบคุมที่มีการรับรู้การสนับสนุนทางสังคมสูง มีคะแนนเฉลี่ยการรับทฤษฎีใหม่ 8.12 และ 7.58 ความแปรปรวน .62 และ .97 ตามลำดับ

ผลนี้แสดงว่าเมื่อพิจารณาในกลุ่มย่อยที่มีการรับรู้การสนับสนุนทางสังคมสูงเหมือนกัน เกษตรกรกลุ่มทดลองซึ่งได้รับสารชักจูงมีการรับรู้ทฤษฎีใหม่สูงกว่าเกษตรกรกลุ่มควบคุมอย่างเชื่อมั่นได้ ผลนี้จึงเป็นไปตามสมมุติฐานข้อ 1 (ดูภาพประกอบ 2)

การรับรู้ทฤษฎีใหม่



ภาพประกอบ 2 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการรับรู้ทฤษฎีใหม่ของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมที่มีการรับรู้การสนับสนุนทางสังคมสูง

ตาราง 6 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนการรับรู้ทฤษฎีใหม่ของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมที่มีการรับรู้การสนับสนุนทางสังคมต่ำ

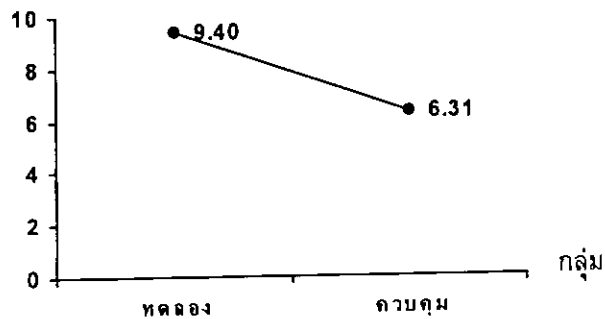
กลุ่ม	จำนวน (คน)	Mean	S.D.	t
ทดลอง	7	9.40	.87	6.36***
ควบคุม	11	6.31	1.08	

*** มีนัยสำคัญที่ระดับ .001

จากตาราง 6 ปรากฏว่าภายหลังการทดลอง เกษตรกรกลุ่มทดลองและเกษตรกรกลุ่มควบคุมที่มีการรับรู้การสนับสนุนทางสังคมต่ำ มีคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ทฤษฎีใหม่ 9.40 และ 6.31 ความแปรปรวน .87 และ 1.08 ตามลำดับ

ผลนี้แสดงว่า เมื่อพิจารณาในกลุ่มย่อยที่มีการรับรู้การสนับสนุนทางสังคมต่ำเหมือนกัน เกษตรกรกลุ่มทดลองซึ่งได้รับสารชักจูงมีการรับรู้ทฤษฎีใหม่สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างเชื่อมั่นได้ ผลนี้จึงเป็นไปตามสมมุติฐานข้อ 1 (ดูภาพประกอบ 3)

การรับทฤษฎีใหม่



ภาพประกอบ 3 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการรับทฤษฎีใหม่ของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมที่มีการรับรู้การสนับสนุนทางสังคมต่ำ

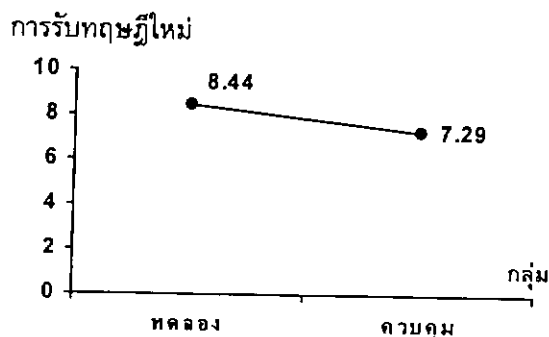
ตาราง 7 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนการรับทฤษฎีใหม่ของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมที่มีความเชื่ออำนาจในตนสูง

กลุ่ม	จำนวน (คน)	Mean	S.D.	t
ทดลอง	15	8.44	.76	3.26***
ควบคุม	10	7.29	1.01	

*** มีนัยสำคัญที่ระดับ .001

จากตาราง 7 ปรากฏว่าภายหลังการทดลองเกษตรกรกลุ่มทดลองและเกษตรกรกลุ่มควบคุมที่มีความเชื่ออำนาจในตนสูง มีคะแนนเฉลี่ย 8.44 และ 7.29 ความแปรปรวน .76 และ 1.01 ตามลำดับ

ผลนี้แสดงว่าเมื่อพิจารณาในกลุ่มย่อยที่มีความเชื่ออำนาจในตนสูงเหมือนกัน เกษตรกรกลุ่มทดลองซึ่งได้รับสารชักจูงมีการรับทฤษฎีใหม่สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างเชื่อมั่นได้ ผลนี้จึงเป็นไปตามสมมุติฐานข้อ 1 (ดูภาพประกอบ 4)



ภาพประกอบ 4 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการรับทฤษฎีใหม่ของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมที่มีความเชื่ออำนาจในตนสูง

ตาราง 8 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนการรับทฤษฎีใหม่ของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมที่มีความเชื่ออำนาจในตนต่ำ

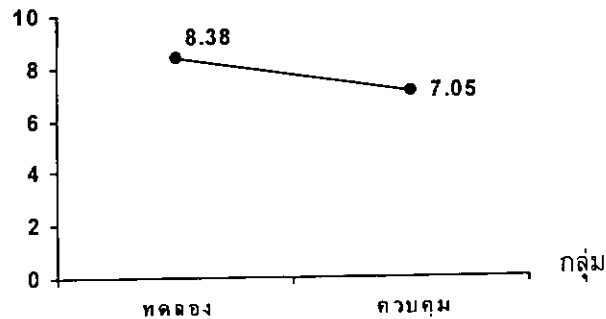
กลุ่ม	จำนวน (คน)	Mean	S.D.	t
ทดลอง	16	8.38	.97	3.51***
ควบคุม	21	7.05	1.25	

*** มีนัยสำคัญที่ระดับ .001

จากตาราง 8 ปรากฏว่าภายหลังการทดลอง เกษตรกรกลุ่มทดลองและเกษตรกรกลุ่มควบคุมที่มีความเชื่ออำนาจในตนต่ำ มีคะแนนเฉลี่ย 8.38 และ 7.05 ความแปรปรวน .97 และ 1.25 ตามลำดับ

ผลนี้แสดงว่าเมื่อพิจารณาในกลุ่มย่อยที่มีความเชื่ออำนาจในตนต่ำเหมือนกัน เกษตรกรกลุ่มทดลองซึ่งได้รับสารชักจูงมีการรับทฤษฎีใหม่สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างเชื่อมั่นได้ ผลนี้จึงเป็นไปตามสมมุติฐานข้อ 1 (ดูภาพประกอบ 5)

การรับทฤษฎีใหม่



ภาพประกอบ 5 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการรับทฤษฎีใหม่ของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมที่มีความเชื่ออำนาจในตนต่ำ

ตาราง 9 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนการรับทฤษฎีใหม่ของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง

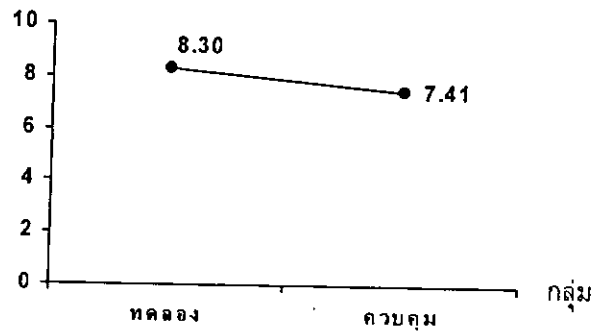
กลุ่ม	จำนวน (คน)	Mean	S.D.	t
ทดลอง	13	8.30	.92	2.25*
ควบคุม	14	7.41	1.11	

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตาราง 9 ปรากฏว่าภายหลังการทดลอง เกษตรกรกลุ่มทดลองและเกษตรกรกลุ่มควบคุมที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง มีคะแนนเฉลี่ย 8.30 และ 7.41 ความแปรปรวน .92 และ 1.11 ตามลำดับ

ผลนี้แสดงว่าเมื่อพิจารณาในกลุ่มย่อยที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงเหมือนกัน เกษตรกรกลุ่มทดลองซึ่งได้รับสารชักจูงมีการรับทฤษฎีใหม่สูงกว่าเกษตรกรกลุ่มควบคุมอย่างเชื่อมั่นได้ ผลนี้จึงเป็นไปตามสมมุติฐานข้อ 1 (ดูภาพประกอบ 6)

การรับทฤษฎีใหม่



ภาพประกอบ 6 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการรับทฤษฎีใหม่ของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง

ตาราง 10 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนการรับทฤษฎีใหม่ของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ

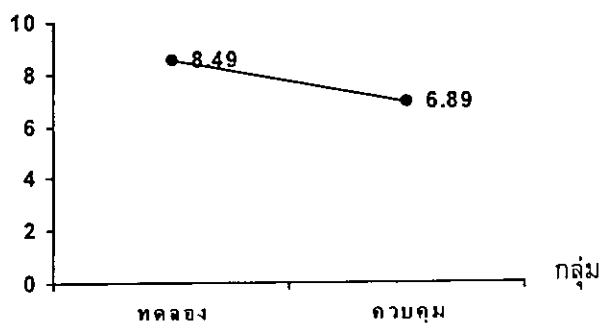
กลุ่ม	จำนวน (คน)	Mean	S.D.	t
ทดลอง	18	8.49	.83	4.59***
ควบคุม	17	6.89	1.20	

*** มีนัยสำคัญที่ระดับ .001

จากตาราง 10 ปรากฏว่าภายหลังการทดลอง เกษตรกรกลุ่มทดลองและเกษตรกรกลุ่มควบคุมที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำมีคะแนนเฉลี่ย 8.49 และ 6.89 ความแปรปรวน .83 และ 1.20 ตามลำดับ

ผลนี้แสดงว่าเมื่อพิจารณาในกลุ่มย่อยที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำเหมือนกัน เกษตรกรกลุ่มทดลองซึ่งได้รับสารชักจูงมีการรับทฤษฎีใหม่สูงกว่าเกษตรกรกลุ่มควบคุมอย่างเชื่อมั่นได้ ผลนี้จึงเป็นไปตามสมมุติฐานข้อ 1 (ดูภาพประกอบ 7)

การรับทฤษฎีใหม่



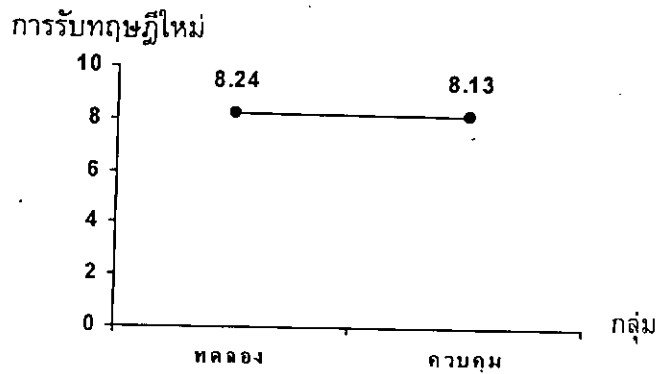
ภาพประกอบ 7 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการรับทฤษฎีใหม่ของเกษตรกรกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ

ตาราง 11 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนการรับทฤษฎีใหม่ของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมที่มีความพร้อมทางจิตใจสูง

กลุ่ม	จำนวน (คน)	Mean	S.D.	t
ทดลอง	9	8.24	.60	.32
ควบคุม	8	8.13	.87	

จากตาราง 11 ปรากฏว่าภายหลังการทดลอง เกษตรกรกลุ่มทดลองและเกษตรกรกลุ่มควบคุมที่มีความพร้อมทางจิตใจสูง มีคะแนนเฉลี่ย 8.24 และ 8.13 ความแปรปรวน .60 และ .87 ตามลำดับ

ผลนี้แสดงว่า เมื่อพิจารณาเกษตรกรกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมที่มีความพร้อมทางจิตใจสูงเหมือนกัน พบว่ามีการรับทฤษฎีใหม่ไม่แตกต่างกัน ผลนี้จึงไม่เป็นไปตามสมมุติฐานข้อ 1 (ดูภาพประกอบ 8)



ภาพประกอบ 8 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการรับทฤษฎีใหม่ของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมที่มีความพร้อมทางจิตใจสูง

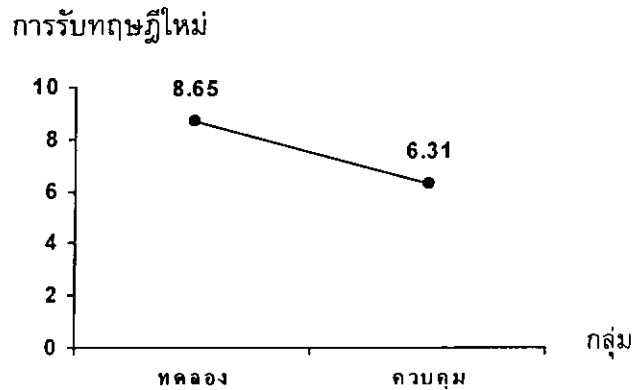
ตาราง 12 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนการรับทฤษฎีใหม่ของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมที่มีความพร้อมทางจิตใจต่ำ

กลุ่ม	จำนวน (คน)	Mean	S.D.	t
ทดลอง	6	8.65	.76	4.31**
ควบคุม	9	6.31	1.17	

** มีนัยสำคัญที่ระดับ .001

จากตาราง 12 ปรากฏว่าภายหลังการทดลอง กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมที่มีความพร้อมต่ำ มีคะแนนเฉลี่ย 8.65 และ 6.31 ความแปรปรวน .76 และ 1.17 ตามลำดับ

ผลนี้แสดงว่าเมื่อพิจารณาเกษตรกรกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมที่มีความพร้อมทางจิตใจต่ำเหมือนกัน พบว่าเกษตรกรกลุ่มทดลองซึ่งได้รับสารชักจูงมีการรับทฤษฎีใหม่สูงกว่าเกษตรกรกลุ่มควบคุมอย่างเชื่อมั่นได้ ผลนี้จึงเป็นไปตามสมมุติฐานข้อ 1 (ดูภาพประกอบ 9)



ภาพประกอบ 9 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการรับทฤษฎีใหม่ของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมที่มีความพร้อมทางจิตใจต่ำ

ตาราง 13 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนการรับทฤษฎีใหม่ของกลุ่มทดลองที่มี

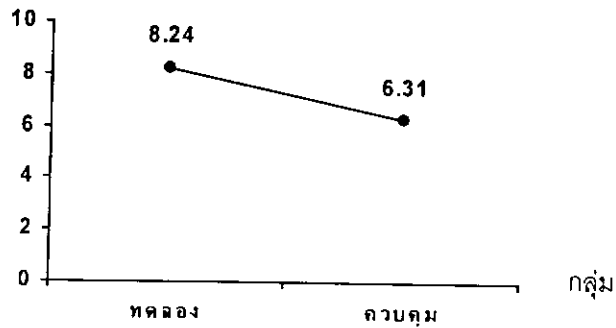
กลุ่ม	จำนวน (คน)	Mean	S.D.	t
ทดลอง	9	8.24	.60	4.42**
ควบคุม	9	6.31	1.17	

ความพร้อมทางจิตใจสูงกับกลุ่มควบคุมที่มีความพร้อมทางจิตใจต่ำ
มีนัยสำคัญที่ระดับ .001 **

จากตาราง 13 ปรากฏว่าภายหลังการทดลองกลุ่มทดลองที่มีความพร้อมทางจิตใจสูง กับกลุ่มควบคุมที่มีความพร้อมทางจิตใจต่ำ มีคะแนนเฉลี่ย 8.24 และ 6.31 ความแปรปรวน .60 และ 1.17 ตามลำดับ

ผลนี้แสดงว่าเมื่อพิจารณาเกษตรกรกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมที่มีความพร้อมทางจิตใจต่างกัน พบว่าเกษตรกรกลุ่มทดลองมีความพร้อมทางจิตใจสูงมีการรับทฤษฎีใหม่สูงกว่าเกษตรกรกลุ่มควบคุมที่มีความพร้อมทางจิตใจต่ำอย่างเชื่อมั่นได้ ผลนี้จึงเป็นไปตามสมมุติฐานข้อ 1 (ดูภาพประกอบ 10)

การรับทฤษฎีใหม่



ภาพประกอบ 10 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการรับทฤษฎีใหม่ของกลุ่มทดลองที่มีความพร้อมทางจิตใจสูงกับกลุ่มควบคุมที่มีความพร้อมทางจิตใจต่ำ

ผลการให้สารชักจูงที่มีต่อการรับทฤษฎีใหม่ในกลุ่มย่อยที่แยกตามลักษณะทางชีวสังคมต่อไปเป็นการวิเคราะห์ผลของสารชักจูงที่มีต่อการรับทฤษฎีใหม่ในเกษตรกรที่มีลักษณะทางชีวสังคมด้านเพศ อายุ การศึกษา สถานภาพในครอบครัว การมีพื้นที่นา การมีหนี้ และการเคยทราบว่ามีทฤษฎีใหม่ ซึ่งทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบตัวแปรเหล่านี้ ระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการนำไปพิจารณาใช้สารชักจูงในโอกาสต่อไป และทำให้ทราบว่าสารชักจูงที่สร้างขึ้นนี้ให้ผลดีมากกว่าเกษตรกรที่มีลักษณะชีวสังคมประเภทใดบ้าง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามสมมุติฐานข้อ 1 ในกลุ่มย่อยด้านลักษณะทางชีวสังคมปรากฏดังนี้

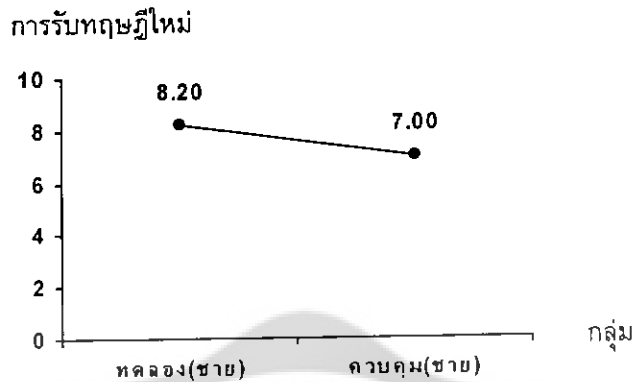
ตาราง 14 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนการรับทฤษฎีใหม่ของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมเพศชาย

กลุ่ม	จำนวน (คน)	Mean	S.D.	t
ทดลอง	9	8.20	.91	3.26**
ควบคุม	15	7.00	.91	

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 14 ปรากฏว่าภายหลังการทดลอง กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมที่เป็นเพศชาย มีคะแนนเฉลี่ย 8.20 และ 7.00 ความแปรปรวน .91 และ .91 ตามลำดับ

ผลนี้แสดงว่าเมื่อพิจารณาในกลุ่มย่อยที่เป็นเพศชายเหมือนกัน เกษตรกรกลุ่มทดลอง ซึ่งได้รับสารชักจูงมีการรับทฤษฎีใหม่สูงกว่าเกษตรกรกลุ่มควบคุมอย่างเชื่อมั่นได้ ผลนี้จึงเป็นไปตามสมมุติฐานข้อ 1 (ดูภาพประกอบ 11)



ภาพประกอบ 11 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการรับทฤษฎีใหม่ของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมเพศชาย

ตาราง 15 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนการรับทฤษฎีใหม่ของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมเพศหญิง

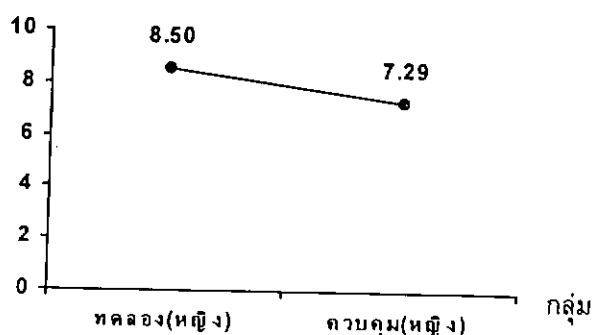
กลุ่ม	จำนวน (คน)	Mean	S.D.	t
ทดลอง	22	8.50	.85	3.32***
ควบคุม	16	7.29	1.38	

*** มีนัยสำคัญที่ระดับ .001

จากตาราง 15 ปรากฏว่าภายหลังการทดลอง กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมที่เป็นเพศหญิง มีคะแนนเฉลี่ย 8.50 และ 7.29 ความแปรปรวน .85 และ 1.38 ตามลำดับ

ผลนี้แสดงว่าเมื่อพิจารณาในกลุ่มย่อยที่เป็นเพศหญิงเหมือนกัน เกษตรกรกลุ่มทดลอง ซึ่งได้รับสารชักจูงมีการรับทฤษฎีใหม่สูงกว่าเกษตรกรกลุ่มควบคุมอย่างเชื่อมั่นได้ ผลนี้จึงเป็นไปตามสมมุติฐานข้อ 1 (ดูภาพประกอบ 12)

การรับทฤษฎีใหม่



ภาพประกอบ 12 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการรับทฤษฎีใหม่ของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมเพศหญิง

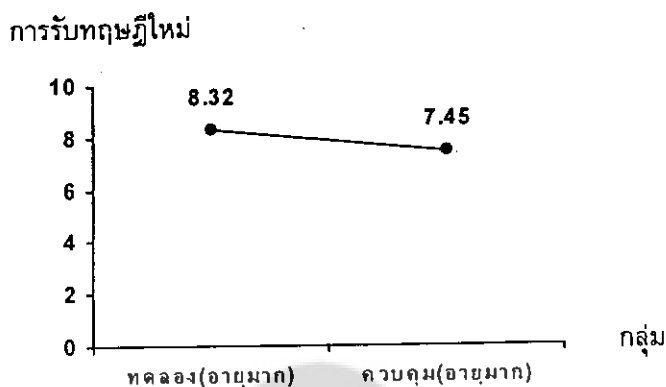
ตาราง 16 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนการรับทฤษฎีใหม่ของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมที่มีอายุมาก

กลุ่ม	จำนวน (คน)	Mean	S.D.	t
ทดลอง	17	8.32	.84	1.91*
ควบคุม	9	7.45	1.49	

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตาราง 16 ปรากฏว่าภายหลังการทดลอง กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมที่มีอายุมาก มีคะแนนเฉลี่ย 8.32 และ 7.45 ความแปรปรวน .84 และ 1.49 ตามลำดับ

ผลนี้แสดงว่าเมื่อพิจารณาในกลุ่มย่อยที่มีอายุมากเหมือนกัน เกษตรกรกลุ่มทดลองซึ่งได้รับสารชักจูงมีการรับทฤษฎีใหม่สูงกว่าเกษตรกรกลุ่มควบคุมอย่างเชื่อมั่นได้ ผลนี้จึงเป็นไปตามสมมุติฐานข้อ 1 (ดูภาพประกอบ 13)



ภาพประกอบ 13 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการรับทฤษฎีใหม่ของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมที่มีอายุมาก

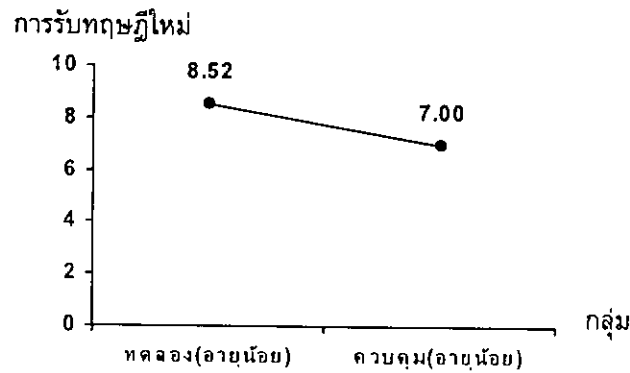
ตาราง 17 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนการรับทฤษฎีใหม่ของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมที่มีอายุน้อย

กลุ่ม	จำนวน (คน)	Mean	S.D.	t
ทดลอง	14	8.52	.91	4.55**
ควบคุม	22	7.00	1.02	

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

จากตารางที่ 17 ปรากฏว่าภายหลังการทดลอง กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมที่มีอายุน้อย มีคะแนนเฉลี่ย 8.52 และ 7.00 ความแปรปรวน .91 และ 1.02 ตามลำดับ

ผลนี้แสดงว่าเมื่อพิจารณาในกลุ่มย่อยที่มีอายุน้อยเหมือนกัน เกษตรกรกลุ่มทดลองซึ่งได้รับสารชักจูงมีการรับทฤษฎีใหม่สูงกว่าเกษตรกรกลุ่มควบคุมอย่างเชื่อมั่นได้ ผลนี้จึงเป็นไปตามสมมุติฐานข้อ 1 (ดูภาพประกอบ 14)



ภาพประกอบ 14 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการรับทฤษฎีใหม่ของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมที่มีอายุน้อย

ตาราง 18 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนการรับทฤษฎีใหม่ของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมที่มีการศึกษาสูง

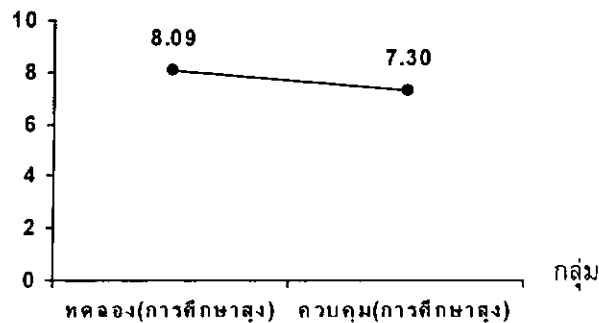
กลุ่ม	จำนวน (คน)	Mean	S.D.	t
ทดลอง	12	8.09	.86	2.31*
ควบคุม	14	7.30	.87	

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตาราง 18 ปรากฏว่าภายหลังการทดลอง กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมที่มีการศึกษาสูงมีคะแนนเฉลี่ย 8.09 และ 7.30 ความแปรปรวน .86 และ .87 ตามลำดับ

ผลนี้แสดงว่าเมื่อพิจารณาในกลุ่มย่อยที่มีการศึกษาสูงเหมือนกัน เกษตรกรกลุ่มทดลองซึ่งได้รับสารชักจูงมีการรับทฤษฎีใหม่สูงกว่าเกษตรกรกลุ่มควบคุมอย่างเชื่อมั่นได้ ผลนี้จึงเป็นไปตามสมมุติฐานข้อ 1 (ดูภาพประกอบ 15)

การรับทฤษฎีใหม่



ภาพประกอบ 15 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการรับทฤษฎีใหม่ของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมที่มีการศึกษาสูง

ตาราง 19 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนการรับทฤษฎีใหม่ของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมที่มีการศึกษาดำ

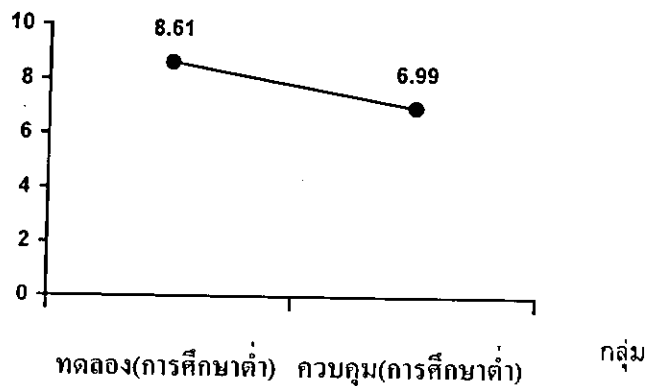
กลุ่ม	จำนวน (คน)	Mean	S.D.	t
ทดลอง	19	8.61	.82	4.36**
ควบคุม	17	6.99	1.38	

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 19 ปรากฏว่าภายหลังการทดลอง กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมที่มีการศึกษาดำ มีคะแนนเฉลี่ย 8.61 และ 6.99 ความแปรปรวน .82 และ 1.38 ตามลำดับ

ผลนี้แสดงว่าเมื่อพิจารณาในกลุ่มย่อยที่มีการศึกษาดำเหมือนกับเกษตรกรกลุ่มทดลอง ซึ่งได้รับสารชักจูงมีการรับทฤษฎีใหม่สูงกว่าเกษตรกรกลุ่มควบคุมอย่างเชื่อมั่นได้ ผลนี้จึงเป็นไปตามสมมุติฐานข้อ 1 (ดูภาพประกอบ 16)

การรับทฤษฎีใหม่



ภาพประกอบ 16 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการรับทฤษฎีใหม่ของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมที่มีการศึกษาคำ

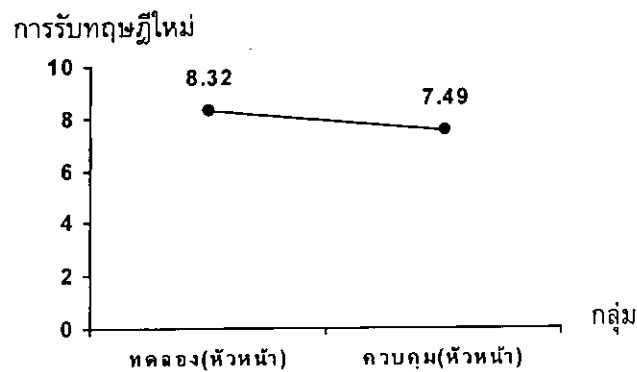
ตาราง 20 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนการรับทฤษฎีใหม่ของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมที่มีสถานภาพในครอบครัวเป็นหัวหน้า

กลุ่ม	จำนวน (คน)	Mean	S.D.	t
ทดลอง	17	8.32	.85	2.40*
ควบคุม	10	7.48	.95	

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตาราง 20 ปรากฏว่าภายหลังการทดลอง กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมที่มีสถานภาพในครอบครัวเป็นหัวหน้า มีคะแนนเฉลี่ย 8.32 และ 7.48 ความแปรปรวน .85 และ .95 ตามลำดับ

ผลนี้แสดงว่าเมื่อพิจารณาในกลุ่มย่อยที่มีสถานภาพในครอบครัวเป็นหัวหน้าเหมือนกัน เกษตรกรกลุ่มทดลองซึ่งได้รับสารชักจูงมีการรับทฤษฎีใหม่สูงกว่าเกษตรกรกลุ่มควบคุมอย่างเชื่อมั่นได้ ผลนี้จึงเป็นไปตามสมมุติฐานข้อ 1 (ดูภาพประกอบ 17)



ภาพประกอบ 17 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการรับทฤษฎีใหม่ของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมที่มีสถานภาพในครอบครัวเป็นหัวหน้า

ตาราง 21 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนการรับทฤษฎีใหม่ของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมที่มีสถานภาพในครอบครัวเป็นสมาชิก

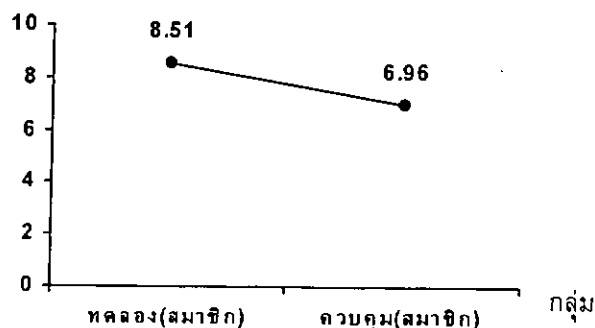
กลุ่ม	จำนวน (คน)	Mean	S.D.	t
ทดลอง	14	8.51	.89	4.01**
ควบคุม	21	6.96	1.25	

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 21 ปรากฏว่าภายหลังการทดลอง กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมที่มีสถานภาพในครอบครัวเป็นสมาชิก มีคะแนนเฉลี่ย 8.51 และ 6.96 ความแปรปรวน .89 และ 1.25 ตามลำดับ

ผลนี้แสดงว่าเมื่อพิจารณาในกลุ่มย่อยที่มีสถานภาพในครอบครัวเป็นสมาชิกเหมือนกัน เกษตรกรกลุ่มทดลองซึ่งได้รับสารชักจูงมีการรับทฤษฎีใหม่สูงกว่าเกษตรกรกลุ่มควบคุมอย่างเชื่อมั่นได้ ผลนี้จึงเป็นไปตามสมมุติฐานข้อ 1 (ดูภาพประกอบ 18)

การรับทฤษฎีใหม่



ภาพประกอบ 18 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการรับทฤษฎีใหม่ของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมที่มีสถานภาพในครอบครัวเป็นสมาชิก

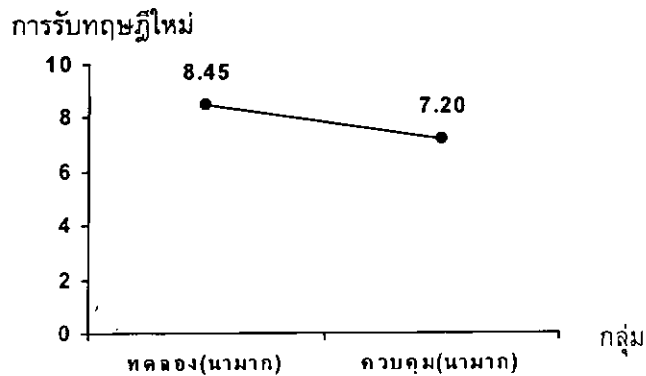
ตาราง 22 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนการรับทฤษฎีใหม่ของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมที่มีพื้นที่นามาก

กลุ่ม	จำนวน (คน)	Mean	S.D.	t
ทดลอง	15	8.45	.95	2.78**
ควบคุม	10	7.20	1.30	

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 22 ปรากฏว่าภายหลังการทดลอง กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมที่มีพื้นที่นามาก มีคะแนนเฉลี่ย 8.45 และ 7.20 ความแปรปรวน .95 และ 1.30 ตามลำดับ

ผลนี้แสดงว่าเมื่อพิจารณาในกลุ่มย่อยที่มีพื้นที่นามากเหมือนกัน เกษตรกรกลุ่มทดลองซึ่งได้รับสารชักจูงมีการรับทฤษฎีใหม่สูงกว่าเกษตรกรกลุ่มควบคุมอย่างเชื่อมั่นได้ ผลนี้จึงเป็นไปตามสมมุติฐานข้อ 1 (ดูภาพประกอบ 19)



ภาพประกอบ 19 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการรับทฤษฎีใหม่ของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมที่มีพื้นที่นามาก

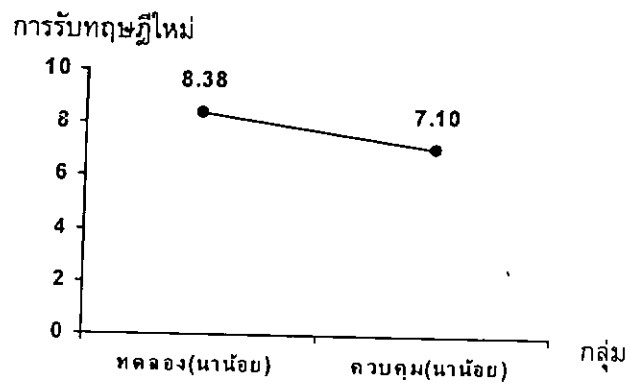
ตาราง 23 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนการรับทฤษฎีใหม่ของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมที่มีพื้นที่น้อย

กลุ่ม	จำนวน (คน)	Mean	S.D.	t
ทดลอง	16	8.38	.79	3.84**
ควบคุม	21	7.10	1.14	

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 23 ปรากฏว่าภายหลังการทดลอง กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมที่มีพื้นที่น้อย มีคะแนนเฉลี่ย 8.38 และ 7.10 ความแปรปรวน .79 และ 1.14 ตามลำดับ

ผลนี้แสดงว่าเมื่อพิจารณาในกลุ่มย่อยที่มีพื้นที่น้อยเหมือนกัน เกษตรกรกลุ่มทดลองซึ่งได้รับสารชักจูงมีการรับทฤษฎีใหม่สูงกว่าเกษตรกรกลุ่มควบคุมอย่างเชื่อมั่นได้ ผลนี้จึงเป็นไปตามสมมุติฐานข้อ 1 (ดูภาพประกอบ 20)



ภาพประกอบ 20 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการรับทฤษฎีใหม่ของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมที่มีพื้นที่นาน้อย

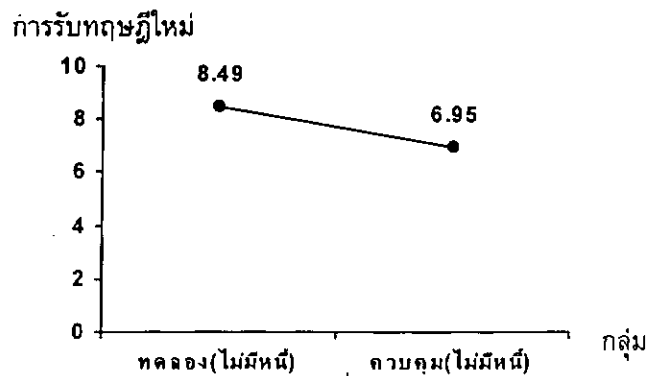
ตาราง 24 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนการรับทฤษฎีใหม่ของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมที่ไม่มีหนี้

กลุ่ม	จำนวน (คน)	Mean	S.D.	t
ทดลอง	18	8.49	.93	4.21**
ควบคุม	18	6.95	1.24	

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 24 ปรากฏว่าภายหลังการทดลอง กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมที่ไม่มีหนี้ มีคะแนนเฉลี่ย 8.49 และ 6.95 ความแปรปรวน .93 และ 1.24 ตามลำดับ

ผลนี้แสดงว่า เมื่อพิจารณาในกลุ่มย่อยที่ไม่มีหนี้เหมือนกัน เกษตรกรกลุ่มทดลองซึ่งได้รับสารชักจูงมีการรับทฤษฎีใหม่สูงกว่าเกษตรกรกลุ่มควบคุมอย่างเชื่อมั่นได้ ผลนี้จึงเป็นไปตามสมมุติฐานข้อ 1 (ดูภาพประกอบ 21)



ภาพประกอบ 21 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการรับทฤษฎีใหม่ของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมที่ไม่มีหนี้

ตาราง 25 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนการรับทฤษฎีใหม่ของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมที่มีหนี้

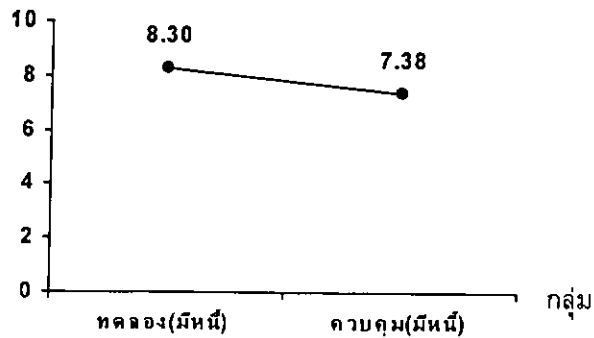
กลุ่ม	จำนวน (คน)	Mean	S.D.	t
ทดลอง	13	8.30	.77	2.53**
ควบคุม	13	7.38	1.06	

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 25 ปรากฏว่าภายหลังการทดลอง กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมที่มีหนี้ มีคะแนนเฉลี่ย 8.30 และ 7.38 ความแปรปรวน .77 และ 1.06 ตามลำดับ

ผลนี้แสดงว่าเมื่อพิจารณาในกลุ่มย่อยที่มีหนี้เหมือนกัน เกษตรกรกลุ่มทดลองซึ่งได้รับสารชักจูงมีการรับทฤษฎีใหม่สูงกว่าเกษตรกรกลุ่มควบคุมอย่างเชื่อมั่นได้ ผลนี้จึงเป็นไปตามสมมุติฐานข้อ 1 (ดูภาพประกอบ 22)

การรับทฤษฎีใหม่



ภาพประกอบ 22 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการรับทฤษฎีใหม่ของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมที่มีหนี้

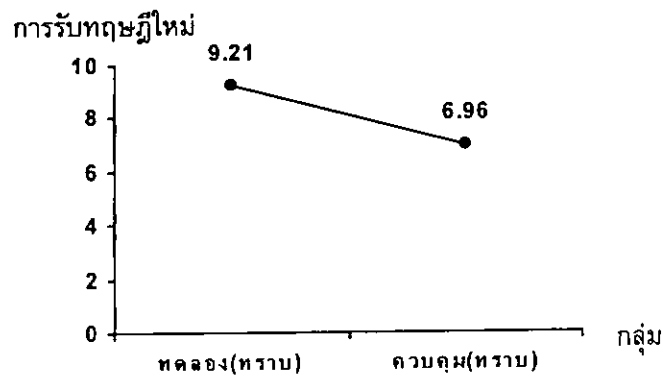
ตาราง 26 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนการรับทฤษฎีใหม่ของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมที่เคยทราบว่ามีทฤษฎีใหม่

กลุ่ม	จำนวน (คน)	Mean	S.D.	t
ทดลอง	8	9.21	.80	5.22**
ควบคุม	20	6.96	1.11	

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 26 ปรากฏว่าภายหลังการทดลอง กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมที่เคยทราบว่ามีทฤษฎีใหม่ มีคะแนนเฉลี่ย 9.21 และ 6.96 ความแปรปรวน .80 และ 1.11 ตามลำดับ

ผลนี้แสดงว่าเมื่อพิจารณาในกลุ่มย่อยที่เคยทราบว่ามีทฤษฎีใหม่เหมือนกัน เกษตรกรกลุ่มทดลองซึ่งได้รับสารชักจูงมีการรับทฤษฎีใหม่สูงกว่าเกษตรกรกลุ่มควบคุมอย่างเชื่อมั่นได้ ผลนี้จึงเป็นไปตามสมมุติฐานข้อ 1 (ดูภาพประกอบ 23)



ภาพประกอบ 23 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ทฤษฎีใหม่ของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมที่เคยทราบว่ามีทฤษฎีใหม่

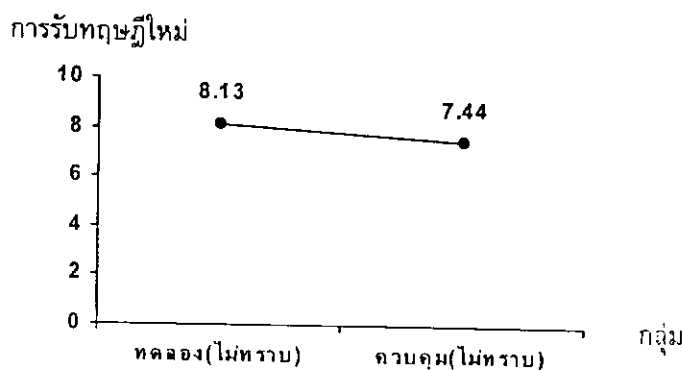
ตาราง 27 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนการรับทฤษฎีใหม่ของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมที่ไม่เคยทราบว่ามีทฤษฎีใหม่

กลุ่ม	จำนวน (คน)	Mean	S.D.	t
ทดลอง	23	8.13	.70	2.05*
ควบคุม	11	7.44	1.27	

*มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตาราง 27 ปรากฏว่าภายหลังการทดลอง กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมที่ไม่เคยทราบว่ามีทฤษฎีใหม่ มีคะแนนเฉลี่ย 8.13 และ 7.44 ความแปรปรวน .70 และ 1.27 ตามลำดับ

ผลนี้แสดงว่าเมื่อพิจารณาในกลุ่มย่อยที่ไม่เคยทราบว่ามีทฤษฎีใหม่เหมือนกัน เกษตรกรกลุ่มทดลองซึ่งได้รับสารชักจูงมีการรับรู้ทฤษฎีใหม่สูงกว่าเกษตรกรกลุ่มควบคุม ผลนี้จึงเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 1 (ดูภาพประกอบ 24)



ภาพประกอบ 24 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการรับทฤษฎีใหม่ของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมที่ไม่เคยทราบว่ามีทฤษฎีใหม่

ผลการหาเปอร์เซ็นต์ทำนายและตัวทำนายการรับทฤษฎีใหม่

การวิเคราะห์ส่วนนี้ เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2 สมมติฐานที่ 2 กล่าวว่า "จิตลักษณะและลักษณะทางชีวสังคมสามารถทำนายการรับทฤษฎีใหม่ของเกษตรกรกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏดังนี้

จากตาราง 28 ในรูปแบบ 1 และ 2 ซึ่งใช้จิตลักษณะเป็นตัวทำนายปรากฏว่า มีจิตลักษณะเพียงตัวแปรเดียว คือ การรับรู้การสนับสนุนทางสังคมที่สามารถทำนายการรับทฤษฎีใหม่ได้ทั้งในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยทำนายในกลุ่มทดลองได้ 27 % ทั้งรูปแบบ 1 และ 2 และทำนายกลุ่มควบคุมได้ 31 % ทั้งรูปแบบ 1 และ 2

ส่วนรูปแบบ 3 ซึ่งใช้ตัวแปรทางชีวสังคมเป็นตัวทำนาย ปรากฏว่า การทราบว่ามีทฤษฎีใหม่สามารถทำนายการรับทฤษฎีใหม่ได้ในกลุ่มทดลอง 31 % ส่วนกลุ่มควบคุมไม่มีตัวแปรใดทำนายได้

สำหรับรูปแบบ 4 ซึ่งใช้จิตลักษณะและลักษณะทางชีวสังคมเป็นตัวทำนาย ปรากฏว่าในกลุ่มทดลองมีตัวแปรทางจิตลักษณะ คือ การรับรู้การสนับสนุนทางสังคมทำนายได้ 42 % และตัวแปรทางชีวสังคม คือ ทราบว่ามีทฤษฎีใหม่ ทำนายได้ 31 % ส่วนตัวแปรอื่นๆไม่สามารถทำนายได้ ส่วนในกลุ่มควบคุม ปรากฏว่า การรับรู้การสนับสนุนทางสังคมทำนายได้ 31 % เพียงตัวแปรเดียว ผลนี้จึงเป็นไปตามสมมติฐานบางส่วน

ตาราง 28 เปอร์เซนต์การทำนายและลำดับความสำคัญของตัวทำนายการรับทฤษฎีใหม่ ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้ตัวทำนาย
รูปแบบ 1 2 3 และ 4*

กลุ่ม	จำนวนคน	รูปแบบ 1		รูปแบบ 2		รูปแบบ 3		รูปแบบ 4	
		เปอร์เซนต์ทำนาย	ตัวทำนาย	เปอร์เซนต์ทำนาย	ตัวทำนาย	เปอร์เซนต์ทำนาย	ตัวทำนาย	เปอร์เซนต์ทำนาย	ตัวทำนาย
ทดลอง	31	27	การรับรู้การสนับสนุนทางสังคม	27	การรับรู้การสนับสนุนทางสังคม	31	ทราบว่ามีทฤษฎีใหม่	31	ทราบว่ามีทฤษฎีใหม่
								42	การรับรู้การสนับสนุนทางสังคม
ควบคุม	31	31	การรับรู้การสนับสนุนทางสังคม	31	การรับรู้การสนับสนุนทางสังคม	0	ไม่มีตัวทำนาย	31	การรับรู้การสนับสนุนทางสังคม

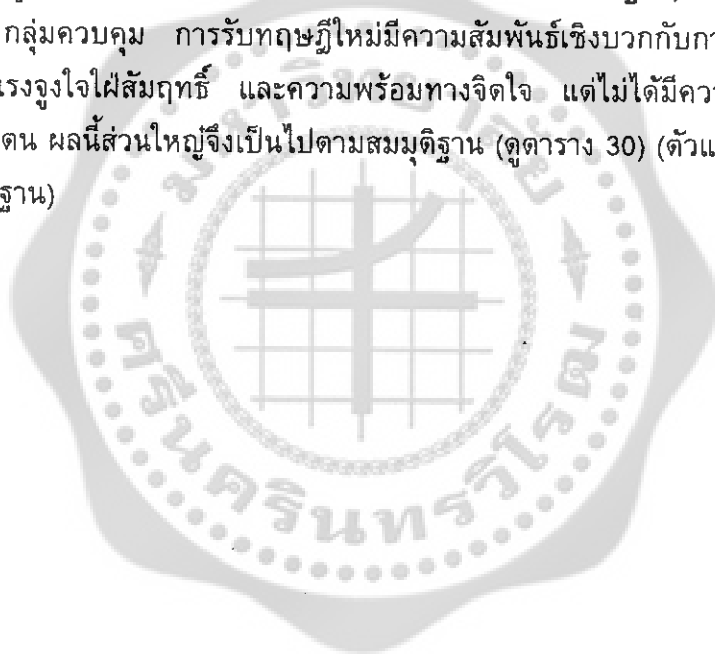
- * รูปแบบ 1 ตัวทำนาย 3 ตัวคือ การรับรู้การสนับสนุนทางสังคม ความเชื่ออำนาจในตน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
รูปแบบ 2 ตัวทำนาย 4 ตัวคือ การรับรู้การสนับสนุนทางสังคม ความเชื่ออำนาจในตน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความพร้อมทางจิตใจ
รูปแบบ 3 ตัวทำนาย 7 ตัวคือ เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพในครอบครัว จำนวนพื้นที่นา หนี้ และการได้เคยทราบว่ามีทฤษฎีใหม่
รูปแบบ 4 ตัวทำนาย 11 ตัวคือ รูปแบบ 2 ร่วมกับรูปแบบ 3

ผลการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม

การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนนี้เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 3 สมมติฐานที่ 3 กล่าวว่า “ในกลุ่มทดลอง การรับทฤษฎีใหม่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความเชื่ออำนาจในตน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความพร้อมทางจิตใจ และมีความสัมพันธ์ทางลบกับการรับรู้การสนับสนุนทางสังคม ส่วนกลุ่มควบคุม การรับทฤษฎีใหม่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการรับรู้การสนับสนุนทางสังคม ความเชื่ออำนาจในตน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และความพร้อมทางจิตใจ” ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามสมมติฐานปรากฏดังนี้

กลุ่มทดลอง การรับทฤษฎีใหม่มีความสัมพันธ์เชิงลบกับการรับรู้การสนับสนุนทางสังคม และไม่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรจิตลักษณะอื่นๆ อีก 3 ตัว ผลนี้จึงเป็นไปตามสมมติฐานบางส่วน (ดูตาราง 29) (ตัวแปรชีวสังคมไม่ได้เกี่ยวข้องกับสมมติฐาน)

กลุ่มควบคุม การรับทฤษฎีใหม่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการรับรู้การสนับสนุนทางสังคม แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และความพร้อมทางจิตใจ แต่ไม่ได้มีความสัมพันธ์กับความเชื่ออำนาจในตน ผลนี้ส่วนใหญ่จึงเป็นไปตามสมมติฐาน (ดูตาราง 30) (ตัวแปรชีวสังคมไม่เกี่ยวข้องกับสมมติฐาน)



[illegible][illegible]

[illegible][illegible]

[illegible][illegible]

บทที่ 4

สรุปและอภิปรายผล

ในบทที่สามได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติเพื่อศึกษาผลของการให้สารชักจูงในการรับทฤษฎีใหม่ของเกษตรกร ตำบลหนองแสง อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก โดยแบ่งเป็นเกษตรกรกลุ่มทดลอง 31 คน และเกษตรกรกลุ่มควบคุม 31 คน รวม 62 คน ก่อนการให้สาร ได้วัดจิตลักษณะและลักษณะทางชีวสังคม ภายหลังการให้สารชักจูงในเกษตรกรกลุ่มทดลอง และสารควบคุมในเกษตรกรกลุ่มควบคุม ได้วัดตัวแปรตามคือ การรับทฤษฎีใหม่ จากนั้นนำข้อมูลเหล่านี้มาวิเคราะห์ตามสมมติฐานซึ่งมีอยู่ 3 ข้อ

บทนี้ได้ประมวลผลการวิเคราะห์ข้อมูลและอภิปรายผลตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยเน้นผลที่เด่นชัดจากการวิจัยครั้งนี้เพื่อนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์ต่อการทำเกษตรกรรมตามทฤษฎีใหม่ต่อไป

การสรุปและอภิปรายผลสมมติฐานที่ 1

สมมติฐานข้อ 1 กล่าวว่า “เกษตรกรกลุ่มทดลองซึ่งได้รับสารชักจูง มีการรับทฤษฎีใหม่สูงกว่าเกษตรกรกลุ่มควบคุมซึ่งได้รับสารควบคุมทั้งกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย”

สมมติฐานข้อนี้ได้คาดถึงอิทธิพลของสารชักจูงที่มีต่อเกษตรกรกลุ่มทดลองซึ่งได้รับสารนี้ว่า มีการรับทฤษฎีใหม่สูงกว่าเกษตรกรกลุ่มควบคุมที่ได้รับสารควบคุม ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่าเป็นไปตามสมมติฐานเกือบทั้งหมด ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มแยกย่อยตามจิตลักษณะและลักษณะทางชีวสังคม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปได้ดังนี้

(1) ผลการให้สารชักจูงที่มีต่อการรับทฤษฎีใหม่ในกลุ่มรวม

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติปรากฏว่าเป็นไปตามสมมติฐาน คือ ภายหลังให้สารชักจูงกับเกษตรกรกลุ่มทดลองพบว่าเกษตรกรกลุ่มนี้รับทฤษฎีใหม่สูงกว่าเกษตรกรกลุ่มควบคุมซึ่งได้รับสารควบคุมในระดับที่เชื่อมั่นได้ (ดูตาราง 4) ผลนี้จึงเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 1

(2) ผลการให้สารชักจูงที่มีต่อการรับทฤษฎีใหม่ในกลุ่มย่อยแยกตามจิตลักษณะ

การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนนี้ ได้ศึกษาเกษตรกรกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมตามจิตลักษณะ 4 ประการ คือ การรับรู้การสนับสนุนทางสังคม ความเชื่ออำนาจในตน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และความพร้อมทางจิตใจ จิตลักษณะเหล่านี้ได้นำมาแบ่งเกษตรกรกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม แต่ละกลุ่มเป็น 2 กลุ่มย่อยคือ กลุ่มที่มีจิตลักษณะแต่ละอย่างสูงกับต่ำ จากนั้นวิเคราะห์การรับทฤษฎีใหม่โดยเปรียบเทียบเกษตรกรกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมที่มีจิตลักษณะเช่นเดียวกันและระดับเดียวกันจำนวน 8 กลุ่มและมีจิตลักษณะต่างระดับ 1 กลุ่ม ปรากฏผลเป็นไปตามสมมติฐานและเป็นที่ยอมรับได้ดังนี้

เปรียบเทียบการรับทฤษฎีใหม่ของเกษตรกรกลุ่มทดลองซึ่งได้รับสารชักจูงกับกลุ่มควบคุมที่มีจิตลักษณะระดับเดียวกัน จำนวน 8 กลุ่ม มีดังนี้

(2.1) กลุ่มย่อยที่มีการรับรู้การสนับสนุนทางสังคมสูงเหมือนกัน ปรากฏผลว่าเกษตรกรกลุ่มทดลองรับทฤษฎีใหม่สูงกว่าเกษตรกรกลุ่มควบคุม (ดูตาราง 5)

(2.2) กลุ่มย่อยที่มีการรับรู้ทางสนับสนุนทางสังคมต่ำเหมือนกัน ปรากฏผลว่าเกษตรกรกลุ่มทดลองรับทฤษฎีใหม่สูงกว่าเกษตรกรกลุ่มควบคุม (ดูตาราง 6)

(2.3) กลุ่มย่อยที่มีความเชื่ออำนาจในตนสูงเหมือนกันปรากฏว่าเกษตรกรกลุ่มทดลองรับทฤษฎีใหม่สูงกว่าเกษตรกรกลุ่มควบคุม (ดูตาราง 7)

(2.4) กลุ่มย่อยที่มีความเชื่ออำนาจในตนต่ำเหมือนกัน ปรากฏผลว่าเกษตรกรกลุ่มทดลองรับทฤษฎีใหม่สูงกว่าเกษตรกรกลุ่มควบคุม (ดูตาราง 8)

(2.5) กลุ่มย่อยที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงเหมือนกัน ปรากฏว่าเกษตรกรกลุ่มทดลองรับทฤษฎีใหม่สูงกว่าเกษตรกรกลุ่มควบคุม (ดูตาราง 9)

(2.6) กลุ่มย่อยที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำเหมือนกัน ปรากฏว่าเกษตรกรกลุ่มทดลองรับทฤษฎีใหม่สูงกว่ากลุ่มควบคุม (ดูตาราง 10)

(2.7) กลุ่มย่อยที่มีความพร้อมทางจิตใจสูงเหมือนกันปรากฏว่าเกษตรกรกลุ่มทดลองรับทฤษฎีใหม่ไม่แตกต่างจากเกษตรกรกลุ่มควบคุม (ดูตาราง 11)

(2.8) กลุ่มย่อยที่มีความพร้อมทางจิตใจต่ำเหมือนกันปรากฏว่าเกษตรกรกลุ่มทดลองซึ่งได้รับสารชักจูงมีการรับทฤษฎีใหม่สูงกว่าเกษตรกรกลุ่มควบคุม (ดูตาราง 12)

การเปรียบเทียบการรับทฤษฎีใหม่ของเกษตรกรกลุ่มทดลองซึ่งได้รับสารชักจูงกับกลุ่มควบคุมที่มีจิตลักษณะเช่นเดียวกัน แต่ต่างระดับกัน 1 กลุ่ม ดังนี้

(2.9) กลุ่มย่อยที่มีความพร้อมทางจิตใจสูงกับต่ำ ปรากฏว่าเกษตรกรกลุ่มทดลองที่มีความพร้อมทางจิตใจสูงรับทฤษฎีใหม่สูงกว่าเกษตรกรกลุ่มควบคุมที่มีความพร้อมทางจิตใจต่ำ (ดูตาราง 13)

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลซึ่งเปรียบเทียบการรับทฤษฎีใหม่ระหว่างเกษตรกรกลุ่มทดลองซึ่งได้รับสารชักจูงกับเกษตรกรกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับสารชักจูงแต่ได้รับสารควบคุม ปรากฏผลเด่นชัดว่าการใช้สารชักจูงเพื่อรับนวัตกรรมทางการเกษตร คือ การทำเกษตรกรรมตามทฤษฎีใหม่ ได้ผลดียิ่งทั้งเกษตรกรกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยที่แยกตามจิตลักษณะ โดยมีกลุ่มย่อยเพียงกลุ่มเดียวที่ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน

ผลการวิจัยในกลุ่มรวม ปรากฏว่าสารชักจูงที่สร้างขึ้นในการวิจัยครั้งนี้สามารถชักจูงให้เกษตรกรกลุ่มทดลองทั้งกลุ่มซึ่งยังไม่ได้เข้าโครงการทฤษฎีใหม่มีทัศนคติที่ดีและมีความพร้อมทางพฤติกรรมที่จะรับทฤษฎีใหม่สูงกว่าเกษตรกรกลุ่มควบคุมทั้งกลุ่มซึ่งไม่ได้รับสารชักจูง แต่ได้รับสารควบคุมซึ่งเป็นสารที่ไม่เกี่ยวข้องกับการทำเกษตรกรรมตามทฤษฎีใหม่ ผลการวิจัยส่วนนี้กล่าวได้ว่า สารชักจูงที่ใช้ครั้งนี้สามารถจูงใจให้กับเกษตรกรกลุ่มทดลองมีทัศนคติที่ดีต่อนวัตกรรมทางการเกษตรคือ การรับทฤษฎีใหม่สูงกว่าเกษตรกรกลุ่มควบคุม นั่นคือเกษตรกรกลุ่ม

ทดลองมีทัศนคติที่เปลี่ยนจากการทำเกษตรกรรมแบบดั้งเดิม คือปลูกข้าวขาย ซึ่งเป็นเศรษฐกิจค้าขาย มาเป็นเศรษฐกิจพอเพียง คือปลูกข้าวและพืชผักอื่นๆ รวมทั้งเลี้ยงปลา เลี้ยงสัตว์ ฯลฯ เพื่อใช้ในการดำรงชีวิตประจำวัน และเมื่อเหลือกินเหลือใช้ในครอบครัว จึงขายผลผลิตที่เหลือ ก็จะทำให้ดำเนินชีวิตไปได้อย่างพอเพียง ไม่ต้องลงทุนมากและไม่ต้องมีหนี้สิน

ผลการวิจัยในกลุ่มย่อย นอกจากนี่ยังปรากฏผลการวิจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ เมื่อพิจารณาผลในกลุ่มย่อยที่แยกตามจิตลักษณะ 4 ประการคือ การรับรู้การสนับสนุนทางสังคม ความเชื่ออำนาจในตน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และความพร้อมทางจิตใจ โดยแยกจิตลักษณะเหล่านี้เป็น 2 ระดับ คือ สูงกับต่ำ ทั้งนี้เพื่อพิจารณาผลการให้สารชักจูงในกลุ่มย่อยต่างๆ ให้ละเอียดลึกซึ้ง และได้ผลการวิจัยที่หลากหลาย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลการรับทฤษฎีใหม่ในกลุ่มย่อยต่อไปนี้ เกษตรกรกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมที่มีการรับรู้การสนับสนุนทางสังคมสูงและต่ำ ความเชื่ออำนาจในตนสูงและต่ำ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงและต่ำ ความพร้อมทางจิตใจสูงและต่ำ ปรากฏว่าเมื่อเปรียบเทียบการรับทฤษฎีใหม่ระหว่างเกษตรกรกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมที่แยกย่อยตามจิตลักษณะเหล่านี้และในกลุ่มที่อยู่ระดับเดียวกัน ปรากฏว่าเกษตรกรกลุ่มทดลองซึ่งได้รับสารชักจูงรับทฤษฎีใหม่สูงกว่าเกษตรกรกลุ่มควบคุม เกือบทุกกลุ่มคือ ปรากฏ 7 กลุ่มในจำนวน 8 กลุ่ม มีเพียงกลุ่มเดียวที่ได้ผลไม่แตกต่างกัน คือเกษตรกรกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมที่มีความพร้อมทางจิตใจสูงเหมือนกัน การปรากฏผลเช่นนี้แสดงถึงอิทธิพลของสารชักจูงที่สร้างขึ้นและใช้ในการวิจัยครั้งนี้ว่าสามารถชักจูงผู้รับสารที่มีจิตลักษณะทั้ง 4 ประการทั้งระดับสูงและต่ำให้ยอมรับทฤษฎีใหม่ได้อย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งผลนี้แตกต่างจากงานวิจัยเกี่ยวกับการให้สารชักจูงที่ผ่านมา เช่น สนานคุณประเสริฐ (2535) พบว่ากลุ่มครูที่ได้รับสารชักจูงถ้ามีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงเท่าไรก็มีความตั้งใจที่จะใช้นวัตกรรมในอนาคตมากเท่านั้น นอกจากนี้จากการศึกษางานวิจัยหลายๆ เรื่องได้ผลทำนองเดียวกันว่า ผู้ที่มีจิตลักษณะเชิงบวกจะรับนวัตกรรมสูงกว่าผู้ที่มีจิตลักษณะเชิงลบ (นพนธ์ สัมมา. 2523, จิระวัฒน์ วงศ์สวัสดิวัฒน์. 2529 และนาถ พันธุมนาวิน. 2518, 2522) แต่ในการวิจัยครั้งนี้พบว่าผู้ที่มีจิตลักษณะทั้งเชิงบวก(สูง) และเชิงลบ(ต่ำ) ได้ผลดีกับการได้รับสารชักจูงเหมือนกัน แสดงว่าสร้างสารชักจูงที่สร้างขึ้นครั้งนี้รวมทั้งกระบวนการให้สารมีอิทธิพลสูงมากหรือมีอิทธิพลเหนือจิตลักษณะจึงก่อให้เกิดผลดีแก่ผู้รับสารทั้งในกลุ่มที่มีจิตลักษณะเชิงบวกและลบ

สำหรับผลการวิจัยส่วนน้อยเพียง 1 กลุ่มที่พบว่าไม่เป็นไปตามสมมติฐาน คือ เกษตรกรกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมที่มีความพร้อมทางจิตใจสูงเหมือนกัน รับทฤษฎีใหม่ไม่แตกต่างกัน และผลวิจัยครั้งนี้ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ว่าเกษตรกรกลุ่มทดลองที่มีความพร้อมทางจิตใจสูงมีการรับทฤษฎีใหม่สูงกว่าเกษตรกรกลุ่มควบคุม แต่เมื่อดูคะแนนเฉลี่ยในการรับทฤษฎีใหม่ของเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม ปรากฏดังนี้ เกษตรกรกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ย 8.24 ความแปรปรวน .60 เกษตรกรกลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ย 8.13 ความแปรปรวน .87

(ดูตาราง 11) แม้ว่าคะแนนเฉลี่ยนี้ไม่แตกต่างกันอย่างเชื่อมั่นได้ แต่แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรกลุ่มทดลองซึ่งได้รับสารชักจูงมีแนวโน้มรับทฤษฎีใหม่สูงกว่าเกษตรกรกลุ่มควบคุม ฉะนั้นควรมีการศึกษาซ้ำในส่วนนี้เพื่อให้ปรากฏชัดเจนมากขึ้น

สรุปผลการวิจัยส่วนนี้กล่าวได้ว่า การใช้สารชักจูงเพื่อรับทฤษฎีใหม่ครั้งนี้ประสบความสำเร็จอย่างดี คือเกษตรกรกลุ่มทดลองที่ได้รับสารชักจูงรับทฤษฎีใหม่สูงกว่าเกษตรกรกลุ่มควบคุม จากการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มแยกย่อยตามจิตลักษณะสูงและต่ำ

(3) ผลการให้สารชักจูงที่มีต่อการรับทฤษฎีใหม่ในกลุ่มย่อยแยกตามลักษณะทางชีวสังคม

การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนนี้ได้ศึกษาเกษตรกรกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมตามลักษณะทางชีวสังคม 7 ด้าน คือ เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพทางครอบครัว จำนวนพื้นที่นา การมีหนี้ และการทราบว่ามีทฤษฎีใหม่ ลักษณะทางชีวสังคมเหล่านี้ได้นำมาแบ่งเกษตรกรกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแต่ละกลุ่มเป็น 2 กลุ่มย่อย คือ กลุ่มเพศชาย - หญิง กลุ่มอายุมาก - น้อย กลุ่มการศึกษาสูง - ต่ำ กลุ่มสถานภาพในครอบครัวเป็นหัวหน้า - สมาชิก กลุ่มมีพื้นที่นามาก - น้อย กลุ่มมีหนี้ - ไม่มีหนี้ และกลุ่มที่เคยทราบว่ามีทฤษฎีใหม่ - ไม่เคยทราบ จากนั้นวิเคราะห์การรับทฤษฎีใหม่โดยเปรียบเทียบเกษตรกรกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมที่มีลักษณะทางชีวสังคมเช่นเดียวกันและระดับเดียวกัน ซึ่งมีจำนวน 14 กลุ่ม ปรากฏผลเป็นไปตามสมมติฐานทุกกลุ่ม และเป็นที่น่าเชื่อถือได้ดังนี้

การเปรียบเทียบการรับทฤษฎีใหม่ของเกษตรกรกลุ่มทดลองซึ่งได้รับสารชักจูงกับกลุ่มควบคุมที่มีลักษณะทางชีวสังคมเหมือนกัน จำนวน 14 กลุ่ม ต่อไปนี้

(3.1) กลุ่มย่อยที่เป็นเพศชายเหมือนกัน ปรากฏผลว่าเกษตรกรกลุ่มทดลองรับทฤษฎีใหม่สูงกว่าเกษตรกรกลุ่มควบคุม (ดูตาราง 14)

(3.2) กลุ่มย่อยที่เป็นเพศหญิงเหมือนกัน ปรากฏผลว่าเกษตรกรกลุ่มทดลองรับทฤษฎีใหม่สูงกว่าเกษตรกรกลุ่มควบคุม (ดูตาราง 15)

(3.3) กลุ่มย่อยที่มีอายุมากเหมือนกัน เกษตรกรกลุ่มทดลองรับทฤษฎีใหม่สูงกว่าเกษตรกรกลุ่มควบคุม (ดูตาราง 16)

(3.4) กลุ่มย่อยที่มีอายุน้อยเหมือนกัน เกษตรกรกลุ่มทดลองรับทฤษฎีใหม่สูงกว่าเกษตรกรกลุ่มควบคุม (ดูตาราง 17)

(3.5) กลุ่มย่อยที่มีการศึกษาสูงเหมือนกัน เกษตรกรกลุ่มทดลองรับทฤษฎีใหม่สูงกว่าเกษตรกรกลุ่มควบคุม (ดูตาราง 18)

(3.6) กลุ่มย่อยที่มีการศึกษาต่ำเหมือนกัน เกษตรกรกลุ่มทดลองรับทฤษฎีใหม่สูงกว่าเกษตรกรกลุ่มควบคุม (ดูตาราง 19)

(3.7) กลุ่มย่อยที่มีสถานภาพในครอบครัวเป็นหัวหน้าเหมือนกัน เกษตรกรกลุ่มทดลองรับทฤษฎีใหม่สูงกว่าเกษตรกรกลุ่มควบคุม (ดูตาราง 20)

(3.8) กลุ่มย่อยที่มีสถานภาพในครอบครัวเป็นสมาชิกเหมือนกัน เกษตรกรกลุ่มทดลองรับทฤษฎีใหม่สูงกว่าเกษตรกรกลุ่มควบคุม (ดูตาราง 21)

(3.9) กลุ่มย่อยที่มีพื้นที่นามากเหมือนกัน เกษตรกรกลุ่มทดลองรับทฤษฎีใหม่สูงกว่าเกษตรกรกลุ่มควบคุม (ดูตาราง 22)

(3.10) กลุ่มย่อยที่มีพื้นที่นาน้อยเหมือนกัน เกษตรกรกลุ่มทดลองรับทฤษฎีใหม่สูงกว่าเกษตรกรกลุ่มควบคุม (ดูตาราง 23)

(3.11) กลุ่มย่อยที่ไม่มีหนี้เหมือนกัน เกษตรกรกลุ่มทดลองรับทฤษฎีใหม่สูงกว่าเกษตรกรกลุ่มควบคุม (ดูตาราง 24)

(3.12) กลุ่มย่อยที่มีหนี้เหมือนกัน เกษตรกรกลุ่มทดลองรับทฤษฎีใหม่สูงกว่าเกษตรกรกลุ่มควบคุม (ดูตาราง 25)

(3.13) กลุ่มย่อยที่เคยทราบว่ามีทฤษฎีใหม่เหมือนกัน เกษตรกรกลุ่มทดลองรับทฤษฎีใหม่สูงกว่าเกษตรกรกลุ่มควบคุม (ดูตาราง 26)

(3.14) กลุ่มย่อยที่ไม่เคยทราบว่ามีทฤษฎีใหม่เหมือนกัน เกษตรกรกลุ่มทดลองรับทฤษฎีใหม่สูงกว่าเกษตรกรกลุ่มควบคุม (ดูตาราง 27)

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลซึ่งเปรียบเทียบการรับทฤษฎีใหม่ระหว่างเกษตรกรกลุ่มทดลองซึ่งได้รับสารชักจูงกับกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับสารชักจูงแต่ได้รับสารควบคุม ปรากฏผลชัดเจนว่าการใช้สารชักจูงเพื่อรับนวัตกรรมทางการเกษตร คือการทำเกษตรกรรมตามทฤษฎีใหม่ ได้ผลดียิ่งกว่าเกษตรกรกลุ่มย่อยที่แยกตามลักษณะชีวสังคมทุกกลุ่ม ซึ่งผลนี้เป็นไปตามสมมติฐานและสอดคล้องกับผลการวิจัยที่ปรากฏในกลุ่มย่อยที่แบ่งตามจิตลักษณะซึ่งได้กล่าวมาแล้ว

การวิจัยที่ผ่านมา การศึกษาผลการใช้สารชักจูงที่มีต่อผู้รับสารในกลุ่มย่อยที่แบ่งตามลักษณะทางชีวสังคมยังมีน้อย และปรากฏว่าเป็นการเปรียบเทียบตัวแปรที่ต่างระดับกัน เช่น ชายกับหญิง อายุมากกับอายุน้อย เป็นต้น ส่วนตัวแปรอื่นๆ ที่ผู้วิจัยใช้ครั้งนี้นางตัวแปร เป็นด้านชีวสังคมที่เป็นลักษณะเฉพาะของกลุ่มตัวอย่าง เช่น การมีพื้นที่นา การมีหนี้ การได้เคยทราบว่ามีทฤษฎีใหม่ เป็นต้น ฉะนั้นจึงไม่มีผลงานวิจัยใดที่จะนำมาอภิปรายร่วมกับงานวิจัยครั้งนี้ แต่กล่าวได้ว่าสารชักจูงในการรับทฤษฎีใหม่และกระบวนการให้สารที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีอิทธิพลและมีประสิทธิภาพยิ่ง เพราะสามารถชักจูงให้ผู้รับสารที่มีลักษณะทางชีวสังคมทุกประเภทและทุกระดับที่เป็นกลุ่มย่อยในการวิจัยครั้งนี้มีทัศนคติและความพร้อมทางพฤติกรรมที่จะรับทฤษฎีใหม่ โดยเปลี่ยนจากการทำเกษตรกรรมคือการทำนาแบบดั้งเดิมเพื่อการค้ามาทำเกษตรกรรมแบบเศรษฐกิจพอเพียง คือ พออยู่พอกิน และไม่มีหนี้สิน ผลการวิจัยที่ปรากฏเช่นนี้นับว่าเป็นความสำเร็จยิ่งของการสร้างสารชักจูงเพื่อใช้ในการวิจัยครั้งนี้

การสรุปและอภิปรายผลสมมติฐานที่ 2

สมมติฐานข้อ 2 กล่าวว่า “จิตลักษณะและลักษณะทางชีวสังคมสามารถทำนายการรับทฤษฎีใหม่ของเกษตรกรกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม”

(4) การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาเปอร์เซ็นต์การทำนายและลำดับความสำคัญของตัวทำนายการรับทฤษฎีใหม่ของเกษตรกรกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม ปรากฏผลดังนี้(ดูตาราง 28)

(4.1) รูปแบบ 1 เมื่อใช้จิตลักษณะ 3 ตัวเป็นตัวทำนายได้แก่ การรับรู้การสนับสนุนทางสังคม ความเชื่ออำนาจในตน และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ทำนายการรับทฤษฎีใหม่ ปรากฏว่าทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีตัวทำนายตัวเดียวกัน คือ การรับรู้การสนับสนุนทางสังคม โดยทำนายกลุ่มทดลองได้ 27 เปอร์เซ็นต์ กลุ่มควบคุมได้ 31 เปอร์เซ็นต์

(4.2) รูปแบบ 2 ใช้จิตลักษณะ 4 ตัวเป็นตัวทำนาย ได้แก่จิตลักษณะ 3 ตัวใน รูปแบบ 1 และเพิ่มความพร้อมทางจิตใจอีก 1 ตัว ปรากฏว่าทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีตัวทำนายและเปอร์เซ็นต์ทำนาย เช่นเดียวกับรูปแบบ 1 คือ การรับรู้การสนับสนุนทางสังคม ทำนายกลุ่มทดลองได้ 27 เปอร์เซ็นต์ กลุ่มควบคุมได้ 31 เปอร์เซ็นต์

(4.3) รูปแบบ 3 ใช้ลักษณะทางชีวสังคม 7 ตัว เป็นตัวทำนาย คือ เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพในครอบครัว จำนวนพื้นที่นา การมีหนี้ และการได้เคยทราบว่ามีทฤษฎีใหม่ ปรากฏว่ากลุ่มทดลองมีตัวทำนายได้ 1 ตัว คือ ทราบว่ามีทฤษฎีใหม่โดยทำนายได้ 31 เปอร์เซ็นต์ ส่วนกลุ่มควบคุมไม่มีตัวทำนายใดทำนายได้

(4.4) รูปแบบ 4 ใช้ตัวทำนาย 11 ตัว คือ จิตลักษณะ 4 ตัว ในรูปแบบ 2 และ ลักษณะทางชีวสังคม 7 ตัว ในรูปแบบ 3 ปรากฏว่ากลุ่มทดลองมีตัวทำนาย 2 ตัว คือ ทราบว่ามีทฤษฎีใหม่ ทำนายได้ 31 เปอร์เซ็นต์ และการรับรู้การสนับสนุนทางสังคม ทำนายได้ 42 เปอร์เซ็นต์ ส่วนกลุ่มควบคุมมีตัวทำนายได้ 1 ตัว คือการรับรู้การสนับสนุนทางสังคมโดยทำนายได้ 31 เปอร์เซ็นต์

จากตัวทำนายและเปอร์เซ็นต์ทำนายข้างต้นสรุปได้ว่า กลุ่มทดลองมีตัวทำนายได้มากกว่ากลุ่มควบคุม ตัวทำนายในกลุ่มทดลองได้แก่ การรับรู้การสนับสนุนทางสังคมทำนายได้ 42 เปอร์เซ็นต์ และทราบว่ามีทฤษฎีใหม่ทำนายได้ 31 เปอร์เซ็นต์ ส่วนกลุ่มควบคุม มีตัวทำนายเพียงตัวเดียวคือ การรับรู้การสนับสนุนทางสังคม ทำนายได้ 31 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งผลนี้เป็นไปตามสมมติฐานที่ 2 บางส่วน

ผลการวิจัยที่พบว่า การรับรู้การสนับสนุนทางสังคม เป็นตัวทำนายทั้งในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม เป็นที่น่าสนใจยิ่งเพราะการรับรู้การสนับสนุนทางสังคม เป็นจิตลักษณะที่สำคัญโดยเป็นตัวคั่นกลาง (Buffer) ระหว่างภาวะกดดัน (Stress) กับภาวะตึงเครียด (Strain) โดยในสถานการณ์การทำงานจะลดความกดดันที่จะก่อให้เกิดความตึงเครียดให้น้อยลง ปัญหาในการประกอบอาชีพที่เป็นภาวะกดดันของเกษตรกรคือชาวนาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้คือ การไม่ประสบความสำเร็จในอาชีพ เช่น การมีหนี้สิน และความไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจ เป็นต้น ภาวะกดดันถ้าไม่ได้รับการแก้ไขจะทำให้เกิดภาวะตึงเครียดทางจิตใจและนำไปสู่สุขภาพจิตเสื่อม ฉะนั้นการเสนอทางเลือกในการประกอบอาชีพโดยนำทฤษฎีใหม่มาให้ตัดสินใจเพื่อเปลี่ยนแปลงการประกอบอาชีพย่อมทำให้ภาวะกดดันในจิตใจลดลงได้ถ้าได้รับการสนับสนุนทางสังคม เช่น จากบุคคลในครอบครัว และบุคคลอื่นๆ ในสังคม เช่น เพื่อนบ้าน ผู้ใหญ่บ้าน

กำหนด ฯลฯ เป็นต้น ฉะนั้นการตัดสินใจในการรับทฤษฎีใหม่จึงเกี่ยวข้องกับการรับรู้การสนับสนุนทางสังคม คือการเห็นด้วย การให้กำลังใจ และการให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลในบางสิ่งบางอย่างจากผู้ใกล้ชิดในบ้านและสังคมซึ่งทำให้รู้สึกว่าคุณเองมีที่พึ่ง ที่ปรึกษา หรือมีผู้เห็นด้วย และเห็นความสำคัญในงานที่จะทำ สิ่งเหล่านี้จะทำให้เกิดกำลังใจในการทำงาน การประกอบอาชีพ และการรับนวัตกรรมที่ยังไม่เคยได้กระทำมาก่อน

ตัวทำนายอีกตัวหนึ่ง คือ การทราบว่ามีทฤษฎีใหม่ เป็นตัวทำนายในกลุ่มทดลอง ตัวทำนายนี้เป็นที่น่าสนใจอีกตัวหนึ่ง เพราะปัญหาหนึ่งของการทำเกษตรกรรมตามทฤษฎีใหม่คือ เกษตรกรยังไม่เคยทราบว่ามีทฤษฎีใหม่และสิ่งที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ในการทำตามทฤษฎีใหม่ เช่น การจัดระบบพื้นที่นา การขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานราชการในการปรับปรุงพื้นที่และการสนับสนุนด้านพืชพันธุ์ต่างๆ เป็นต้น ฉะนั้นถ้าหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องและรับผิดชอบต่อการทำทฤษฎีใหม่ เช่น กรมพัฒนาที่ดิน สำนักงานเกษตรอำเภอและตำบล เป็นต้น ได้เผยแพร่การทำทฤษฎีใหม่ให้กว้างขวางกว่านี้เพื่อให้เข้าถึงเกษตรกรทุกภาคของประเทศก็จะทำให้เกษตรกรทั้งชาวนาและชาวไร่ได้ทราบและรู้จักทฤษฎีใหม่มากขึ้นซึ่งจะก่อให้เกิดผลดีคือ เกษตรกรเหล่านั้นจะรับทฤษฎีใหม่ไปใช้ในการทำเกษตรกรรมในไร่นาของตน

การสรุปและอภิปรายผลสมมติฐานที่ 3

สมมติฐานที่ 3 กล่าวว่า "ในกลุ่มทดลอง การรับทฤษฎีใหม่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความเชื่ออำนาจในตน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความพร้อมทางจิตใจ และมีความสัมพันธ์เชิงลบกับการรับรู้การสนับสนุนทางสังคม ส่วนกลุ่มควบคุม การรับทฤษฎีใหม่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการรับรู้การสนับสนุนทางสังคม ความเชื่ออำนาจในตน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และความพร้อมทางจิตใจ"

(5) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏดังนี้

(5.1) กลุ่มทดลอง การรับทฤษฎีใหม่มีความสัมพันธ์เชิงลบกับการรับรู้การสนับสนุนทางสังคมเพียงตัวเดียวโดยไม่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรจิตลักษณะอื่นๆ อีก 3 ตัว ผลนี้จึงเป็นไปตามสมมติฐานบางส่วน

(5.2) กลุ่มควบคุม การรับทฤษฎีใหม่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการรับรู้การสนับสนุนทางสังคม แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และความพร้อมทางจิตใจ แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับความเชื่ออำนาจในตน ผลนี้ส่วนใหญ่จึงเป็นไปตามสมมติฐาน มีผลเพียงส่วนน้อยที่ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน

ผลของการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับทฤษฎีใหม่กับจิตลักษณะของเกษตรกรกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม สรุปได้ดังนี้

ในกลุ่มทดลองพบว่า การรับทฤษฎีใหม่มีความสัมพันธ์เชิงลบกับการรับรู้การสนับสนุนทางสังคม หมายความว่าเกษตรกรกลุ่มทดลองซึ่งได้รับสารชกแจงในการรับทฤษฎีใหม่มากเพียงไร การรับรู้การสนับสนุนทางสังคมก็น้อยลงเพียงนั้น ผลวิจัยนี้มีประโยชน์มากเพราะให้ความรู้อีก

แง่มุมหนึ่งจากการวิจัยครั้งนี้ว่า การรับรู้การสนับสนุนทางสังคมซึ่งเป็นจิตลักษณะสำคัญของการรับนวัตกรรมดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้นได้ลดความสำคัญลงอย่างเชื่อมั่นได้ เมื่อบุคคลรับทฤษฎีใหม่อันเนื่องมาจากการได้รับสารชักจูงที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ นั่นคือเกษตรกรกลุ่มทดลองมีความมั่นคงในจิตใจต่อการรับทฤษฎีใหม่ว่าทำให้เกิดผลดีต่อตนเองและครอบครัวโดยไม่มีความหวั่นไหวในจิตใจหรือมีความวิตกกังวลและต้องการการสนับสนุนทางสังคมเพื่อให้ความหวั่นไหวและความวิตกกังวลที่เกิดขึ้นหมดไป ผลการวิจัยส่วนนี้จึงแสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของสารชักจูงต่อการรับทฤษฎีใหม่ที่สามารถอยู่เหนือจิตลักษณะด้านการรับรู้การสนับสนุนทางสังคมได้อย่างชัดเจน

ส่วนตัวแปรอื่นๆ คือ ความเชื่ออำนาจในตน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และความพร้อมทางจิตใจ ที่พบว่าไม่มีความสัมพันธ์กับการรับทฤษฎีใหม่ แสดงว่าการรับทฤษฎีใหม่ภายหลังได้รับสารชักจูงไปแล้วทำให้เกษตรกรกลุ่มทดลองมีความมั่นใจในทฤษฎีใหม่สูงและมีลักษณะเป็นอิสระจนไม่เกิดความสัมพันธ์หรือมีความเกี่ยวข้องกับจิตลักษณะทั้ง 3 ประการดังกล่าว ซึ่งแสดงถึงความเข้มของความตั้งใจในการรับทฤษฎีใหม่โดยไม่สัมพันธ์กับจิตลักษณะทั้ง 3 ประการนี้แต่อย่างใด

ในกลุ่มควบคุมพบว่าการรับทฤษฎีใหม่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการรับรู้การสนับสนุนทางสังคม แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และความพร้อมทางจิตใจ แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับความเชื่ออำนาจในตน หมายความว่าเกษตรกรกลุ่มควบคุมซึ่งไม่ได้รับสารชักจูงเพื่อรับทฤษฎีใหม่ การรับทฤษฎีใหม่ของกลุ่มนี้จะเกี่ยวข้องกับการรับรู้การสนับสนุนทางสังคม แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และความพร้อมทางจิตใจ นั่นคือการรับทฤษฎีใหม่มีมากเพียงไรจะต้องพัฒนาจิตลักษณะทั้ง 3 ประการนี้ให้มากขึ้นด้วย และในทำนองเดียวกันเมื่อการรับทฤษฎีใหม่มีน้อยจิตลักษณะทั้ง 3 ประการนี้ก็มิอยู่ในจิตใจน้อยด้วย ฉะนั้นถ้าต้องการให้เกษตรกรกลุ่มควบคุมรับทฤษฎีใหม่โดยไม่ให้สารชักจูงในการรับทฤษฎีใหม่จะต้องพัฒนาจิตลักษณะทั้ง 3 ประการดังกล่าวให้มีปริมาณมากในเกษตรกรกลุ่มนี้จึงจะเกิดการรับทฤษฎีใหม่ ส่วนความเชื่ออำนาจในตนที่พบในการวิจัยส่วนนี้ว่าไม่มีความสัมพันธ์กับการรับทฤษฎีใหม่ของเกษตรกรกลุ่มควบคุมจึงเป็นจิตลักษณะที่ไม่ต้องพัฒนาขึ้นมาเพราะไม่เกี่ยวข้อง แสดงว่าจิตลักษณะด้านนี้มีความสำคัญน้อยต่อการรับทฤษฎีใหม่ในกลุ่มควบคุม

สรุปผลการวิจัยส่วนนี้ที่พบว่า การรับทฤษฎีใหม่มีความสำคัญเชิงบวกกับจิตลักษณะ 3 ประการข้างต้น แสดงคุณค่าของการวิจัยครั้งนี้อีกประการหนึ่ง คือ เกษตรกรที่ไม่ได้รับสารชักจูงในการรับทฤษฎีใหม่ ถ้าต้องการให้เกษตรกรเหล่านี้รับทฤษฎีใหม่ต้องพัฒนาจิตลักษณะด้านการรับรู้การสนับสนุนทางสังคม แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และความพร้อมทางจิตใจ ให้มีปริมาณมากในบุคคลนั้นก็จะสัมพันธ์กับการรับทฤษฎีใหม่ให้มากขึ้นด้วย

ประเภทของเกษตรกรที่ได้รับผลต่าง ๆ จากการได้รับสารชักจูงในการรับทฤษฎีใหม่

การสรุปและอภิปรายผลเกี่ยวกับประเภทของเกษตรกรที่ได้รับผลจากการให้สารชักจูงซึ่งวัดจากตัวแปรตาม คือ การรับทฤษฎีใหม่จะกล่าว 2 ส่วนคือ เกษตรกรที่ได้รับผลดีมาจากการได้รับสารชักจูง และเกษตรกรที่ได้รับผลดีน้อย โดยการเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มทดลองที่ได้รับสารกับกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับสาร โดยแยกกล่าวตามจิตลักษณะและลักษณะทางชีวสังคม เป็นการสรุปผลเพื่อให้เห็นรายละเอียดต่าง ๆ ให้ชัดเจนขึ้น นอกเหนือจากเกษตรกรกลุ่มรวมที่ได้ผลดีจากการได้รับสารชักจูง

เกษตรกรที่ได้รับผลดีมาจากการได้รับสารชักจูง ในการรับทฤษฎีใหม่เมื่อพิจารณาจากจิตลักษณะของเกษตรกรที่ได้รับสารชักจูงปรากฏว่า การให้สารชักจูงให้ผลดีต่อเกษตรกรผู้รับสารอย่างชัดเจนและแตกต่างจากเกษตรกรที่ไม่ได้รับสาร สรุปได้ดังนี้

ประการแรก เกษตรกรกลุ่มทดลองที่ได้รับสารชักจูงรับทฤษฎีใหม่สูงกว่าเกษตรกรกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับสาร ในกลุ่มย่อยที่มีจิตลักษณะเหมือนกันต่อไปนี้

- กลุ่มที่มีการรับรู้การสนับสนุนทางสังคมทั้งกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ (ภาพประกอบ 2 และ 3)

- กลุ่มที่มีความเชื่ออำนาจในตนทั้งในกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ (ดูภาพประกอบ 4 และ 5)

- กลุ่มที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทั้งกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ (ดูภาพประกอบ 6 และ 7)

- กลุ่มที่มีความพร้อมทางจิตใจเฉพาะกลุ่มต่ำ (ดูภาพประกอบ 9)

ประการที่สอง เกษตรกรกลุ่มทดลองที่ได้รับสารชักจูงรับทฤษฎีใหม่สูงกว่าเกษตรกรกลุ่มควบคุม ในกลุ่มย่อยที่มีจิตลักษณะต่างระดับกันซึ่งได้ศึกษาเฉพาะเกษตรกรกลุ่มทดลองที่มีความพร้อมทางจิตใจสูง เปรียบเทียบกับเกษตรกรกลุ่มควบคุมที่มีความพร้อมทางจิตใจต่ำ ผลปรากฏเกษตรกรกลุ่มทดลองที่มีความพร้อมทางจิตใจสูงรับทฤษฎีใหม่สูงกว่าเกษตรกรกลุ่มควบคุมที่มีความพร้อมทางจิตใจต่ำ (ดูภาพประกอบ 10)

ประการที่สาม เกษตรกรกลุ่มทดลองที่ได้รับสารชักจูงรับทฤษฎีใหม่สูงกว่าเกษตรกรกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับสาร ในกลุ่มย่อยที่มีลักษณะทางชีวสังคมเหมือนกันต่อไปนี้

- กลุ่มที่เป็นเพศชายและหญิง (ดูภาพประกอบ 11 และ 12)

- กลุ่มที่มีอายุมากและน้อย (ดูภาพประกอบ 13 และ 14)

- กลุ่มที่มีการศึกษาสูงและต่ำ (ดูภาพประกอบ 15 และ 16)

- กลุ่มที่มีสถานภาพในครอบครัวเป็นหัวหน้าและสมาชิก (ดูภาพประกอบ 17 และ 18)

- กลุ่มที่มีพื้นที่นามากและน้อย (ดูภาพประกอบ 19 และ 20)

- กลุ่มที่ไม่มีหนี้และมีหนี้ (ดูภาพประกอบ 21 และ 22)

- กลุ่มที่เคยทราบว่ามีทฤษฎีใหม่และไม่เคยทราบ (ดูภาพประกอบ 23 และ 24)

เกษตรกรที่ได้รับผลดีน้อยจากการรับสารชักจูง เมื่อพิจารณาการรับทฤษฎีใหม่ในประเด็นนี้ปรากฏว่า เกษตรกรกลุ่มทดลองที่ได้รับสารชักจูงรับทฤษฎีใหม่ไม่แตกต่างจากการเกษตรกรกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับสารชักจูง คือเกษตรกรที่มีความพร้อมทางจิตใจสูงเหมือนกัน (ดูภาพประกอบ 8) ซึ่งผลเช่นนี้ปรากฏเพียงกลุ่มเดียว

ข้อดีและข้อจำกัดของการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้มีทั้งข้อดีและข้อจำกัด การกล่าวถึงส่วนทั้งสองนี้ย่อมทำให้เกิดประโยชน์หลายประการ กล่าวคือส่วนที่ดีย่อมแสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพและความเชื่อถือได้ของผลการวิจัย และสามารถนำผลไปใช้ประโยชน์หรืออ้างอิงอย่างถูกต้องเหมาะสม ส่วนข้อจำกัดในการวิจัยที่พบจะได้นำไปแก้ไขปรับปรุงให้เหมาะสมในการวิจัยต่อไป ข้อดีและข้อจำกัดที่พบในการวิจัยนี้มีดังนี้

ข้อดี การวิจัยครั้งนี้มีข้อดีหลายประการดังนี้

ข้อแรก การวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาเชิงทดลองประเมินผลการให้สารชักจูงเพื่อรับทฤษฎีใหม่ เป็นการวิจัยเรื่องแรกที่นำวิชาการขั้นสูงมาพัฒนาเกษตรกรไทย เพื่อให้ทำเกษตรกรรมตามทฤษฎีใหม่ซึ่งเป็นนวัตกรรมทางการเกษตรอย่างหนึ่ง ภายหลังให้สารชักจูงมีการประเมินผลโดยเปรียบเทียบกับเกษตรกรที่ไม่ได้รับสารชักจูง กล่าวได้ว่าเป็นการวิจัยเชิงทดลองที่ถูกแบบแผน และผลการทดลองเชื่อถือได้ เพราะได้จัดรูปแบบการทดลองที่ทำให้การให้สารมีผลเด่นชัดที่สุด และควบคุมตัวแปรแทรกซ้อนต่างๆ มากที่สุด

ข้อที่สอง ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาตัวแปรหลายระดับ คือ มีทั้งตัวแปรอิสระที่จะกระทำ ได้แก่ ให้สารชักจูง - ไม่ให้สารชักจูง และตัวแปรอิสระที่ไม่จัดกระทำ ได้แก่ จิตลักษณะและลักษณะทางชีวสังคม ได้มีการศึกษาแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรเหล่านี้อย่างชัดเจนทำให้เกิดความสมบูรณ์ต่อการวิจัยในแง่มุมต่างๆ เป็นอย่างดี

ข้อที่สาม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มี 3 ประเภท คือแบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ได้แก่แบบวัดการรับรู้การสนับสนุนทางสังคม อีกประเภทผู้วิจัยได้แปลและเรียบเรียงแบบวัดที่มีผู้สร้างไว้และมีมาตรฐานดีแล้วมาปรับให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ แบบวัดการรับทฤษฎีใหม่ แบบวัดความเชื่ออำนาจในตน เครื่องมือประเภทที่ 3 คือ ได้นำแบบวัดที่มีใช้อยู่แล้วในประเทศมาปรับปรุงให้เหมาะสมกับการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ กล่าวได้ว่าการวิจัยครั้งนี้ได้สร้างและพัฒนาเครื่องมือใหม่ๆ ขึ้นหลายอย่างและได้ทดสอบประสิทธิภาพของเครื่องมือเหล่านั้นให้มีมาตรฐานซึ่งทำให้ผลการวิจัยเป็นที่เชื่อถือได้

ข้อที่สี่ ชุดสารชักจูงและวิธีการให้สารชักจูงที่มีประสิทธิภาพ การวิจัยครั้งนี้ได้ใช้ชุดสารชักจูงซึ่งมีลักษณะเป็นบทความทางวิชาการที่ง่ายต่อการเข้าใจ มีบทความประกอบภาพและภาพประกอบอื่นๆ นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้ผู้รับสารได้อภิปราย ชักถาม และแสดงความคิดเห็น จึงเป็นชุดสารชักจูงที่มีศักยภาพและมีความเข้มของสาร โดยมีรูปแบบและกระบวนการให้สารชัดเจน

ข้อที่ห้า การวิเคราะห์ข้อมูล ได้มีการวิเคราะห์ข้อมูลในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยที่แยกตามจิตลักษณะและลักษณะทางชีวสังคม จึงเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลหลายแง่มุมเพื่อให้เกิดประโยชน์มากที่สุด จึงได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ครอบคลุมและตอบคำถามต่างๆ ได้ชัดเจน รวมทั้งให้ข้อสรุปที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้หลายประการ นอกจากนี้ยังมีข้อมูลเบื้องต้นของผู้รับสาร ซึ่งทำให้เข้าใจคุณสมบัติของผู้รับสารอย่างละเอียดและทราบถึงความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆ ได้มากขึ้นจึงมีประโยชน์ต่อการนำไปใช้อย่างยิ่ง

ข้อจำกัด การวิจัยครั้งนี้มีข้อจำกัดบางประการต่อไปนี้

ข้อแรก เนื่องจากงบประมาณการวิจัยมีน้อยจึงไม่สามารถนำผู้รับสารชักจูงไปทัศนศึกษาการทำเกษตรกรรมตามทฤษฎีใหม่ที่ได้ดำเนินการอยู่ในขณะนี้ ณ บางห้องที่

ข้อที่สอง ไม่สามารถดำเนินโครงการต่อเนื่องจากผลการวิจัย โดยร่วมมือกับหน่วยราชการที่ดำเนินงานด้านทฤษฎีใหม่เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรที่รับทฤษฎีใหม่จากผลการวิจัยครั้งนี้ได้เริ่มต้นทำเกษตรกรรมตามทฤษฎีใหม่ได้ทันที

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยเรื่องนี้ถือได้ว่าเป็นการศึกษานำร่องของการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการรับทฤษฎีใหม่ในแง่มุมหนึ่งซึ่งยังไม่มีนักวิชาการคนอื่นๆ ได้กระทำมาก่อน และได้ผลการวิจัยเป็นที่น่าพอใจยิ่ง จึงควรขยายงานวิจัยนี้ให้กว้างขวางมากขึ้น โดยนำชุดสารชักจูงนี้ไปให้กับเกษตรกรในท้องที่อื่นๆ ที่ยังไม่ได้รับทฤษฎีใหม่และประสบปัญหาเศรษฐกิจ เพื่อให้เกษตรกรเหล่านั้นมีเศรษฐกิจที่พอเพียง พออยู่พอกิน และไม่มีหนี้สิน เป็นต้น

บทสรุป ตามรอยทฤษฎีใหม่ ปลดหนี้แก้จน

ผู้วิจัยขอสรุปความสำคัญและความจำเป็นในการรับทฤษฎีใหม่ (รายงานพิเศษเรื่อง นักสู้เมืองสุรินทร์ ตามรอยทฤษฎีใหม่ ปลดหนี้แก้จน. 2548) ในสาระสำคัญดังนี้ ประเทศไทยมีพื้นที่การเกษตรจำนวน 132 ล้านไร่ ซึ่งยังไม่ได้นำมาใช้อย่างคุ้มค่าและไม่สามารถสร้างความเป็นอยู่ที่ดีแก่เกษตรกรผู้ถือครองพื้นดินนั้นอย่างแท้จริง ตัวอย่าง จังหวัดสุรินทร์ สมศักดิ์ ชัยนา หัวหน้าสถานีพัฒนาที่ดินสุรินทร์ กล่าวไว้ในรายงานพิเศษเรื่องข้างต้นว่าพื้นที่กว่าร้อยละ 70 ของจังหวัดเป็นพื้นที่การเกษตร โดยประชาชนส่วนใหญ่ยังมีรายได้หลักจากการปลูกข้าวทำนา และยังประสบปัญหาความยากจนอย่างต่อเนื่อง สาเหตุสำคัญส่วนหนึ่งมาจากเกษตรกรยังคงยึด

การทำนาเป็นอาชีพหลัก โดยไม่มีอาชีพสำรองหรือรายได้เสริมอื่นๆ กรมพัฒนาที่ดิน ได้มองเห็นแนวทางการเกษตรทฤษฎีใหม่ ที่จะช่วยแก้ปัญหาความยากจนให้แก่เกษตรกรได้ด้วยการผสมผสานการปลูกพืชผัก และผลไม้ร่วมกับการทำนา เพื่อเสริมรายได้ พร้อมกันนั้นสถานีพัฒนาที่ดินสุรินทร์ ได้เข้าไปสนับสนุนผลิตภัณฑ์ของกรมพัฒนาที่ดิน ได้แก่ สารเร่ง พด. 1- 10 เมล็ดพันธุ์ ปุ๋ยพืชสด และหญ้าแฝก เพื่อช่วยปรับปรุงดิน ช่วยลดต้นทุน เพิ่มผลผลิต เกษตรกรที่ได้รับความสำเร็จในการทำเกษตรกรรมตามทฤษฎีใหม่และอ้างถึงไว้ในรายงานพิเศษเรื่องข้างต้น คือ สุรตน์ สุมาลย์ เกษตรกรประจำตำบลบ้านหนองไผ่ล้อม อำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์ เป็นหนึ่งของเกษตรกรตัวอย่าง ผู้ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมตามแบบเกษตรทฤษฎีใหม่ ด้วยการใช้พื้นที่ 7 ไร่ในทุกตารางนิ้ว ณ บริเวณบ้าน สร้างประโยชน์ สร้างผลผลิต สร้างรายได้ จนสามารถตั้งตัวได้ในปัจจุบัน

สุรตน์ สุมาลย์ เล่าให้ฟังว่า ก่อนที่จะมาเริ่มทำเกษตรกรรมผสมผสานจะทำนาปลูกข้าวอย่างเดียว โดยที่ไม่มีรายได้เสริม และต้องซื้อพืชผักจากตลาดมาประกอบอาหารบริโภคกันในครอบครัวจึงมีแนวคิด ว่า พืชผักเหล่านั้น ก็สามารถปลูกกินเองได้ จากนั้นในปี 2541 ก็ได้เข้าร่วมโครงการเกษตรผสมผสานตามคำแนะนำของสำนักงานเกษตรจังหวัดสุรินทร์ โดยได้เข้ามาสนับสนุนในการขุดสระน้ำในพื้นที่ให้พันธุ์ไม้ผลต่างๆ รวมถึงเมล็ดพันธุ์พืชผัก และต่อมาในปี 2542 ก็ได้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่อีกด้วย

ในขณะเดียวกัน ยังได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมจากสถานีพัฒนาที่ดินสุรินทร์ เกี่ยวกับวิธีการปรับปรุงบำรุงดิน ด้วยการใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยอินทรีย์น้ำ และเมล็ดพันธุ์ปุ๋ยพืชสดเพื่อลดต้นทุนและลดการใช้ปุ๋ยเคมี และสารเคมีหรือสารกำจัดศัตรูพืช รวมถึงแนะนำการทำปุ๋ยหมักจากสารเร่งพด. 1. ปุ๋ยอินทรีย์น้ำ จากสารเร่งพด. 2. และเร่งพด. 3. ที่ช่วยแก้ปัญหาหาค่าและโคนเน่าในพืชผักและไม้ผล นอกจากนั้นยังดำเนินการขุดสระน้ำขนาด 3,600 ลบ.ม. ให้ในพื้นที่พร้อมกับปลูกหญ้าแฝกรอบบ่อเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ

ปัจจุบันพื้นที่ในบริเวณบ้านจำนวน 7 ไร่ มีการปลูกทั้งไม้ผลและพืชผักรวมแล้วกว่า 10 ชนิด ซึ่งหลักๆ ได้แก่ ฝรั่ง กล้วย มะละกอ ผักทอง ผักชี กระบี่ และกล้วยตุง เป็นต้น โดยแต่ละวันมีรายได้จากการจำหน่ายพืชผลทางการเกษตรประมาณ 300 – 400 บาท หรือคิดเป็นรายได้ต่อปีถึงประมาณ 100,000 – 200,000 บาท รวมถึงยังมีผืนนาอยู่อีก 20 ไร่ ที่ยังคงทำอยู่ในปัจจุบัน โดยไม่ใช้สารเคมี แต่ใช้ปุ๋ยชีวภาพและสารขับไล่แมลงจากพืชสมุนไพรแทน พร้อมกับปรับปรุงดิน

ด้วยเมล็ดพันธุ์ปุ๋ยพืชสด อย่างถั่วพุ่มดำและถั่วพริ้ว อีกทั้งยังมีบ่อน้ำ จำนวน 5 บ่อ เพื่อเป็นแหล่งกักเก็บน้ำไว้ใช้ในช่วงฤดูแล้ง แบ่งเป็นบ่อที่ได้รับการสนับสนุนจากกรมพัฒนาที่ดิน 1 บ่อ คปร. 2 บ่อ และดำเนินการเอง 2 บ่อซึ่งภายในบ่อน้ำยังเลี้ยงปลาตะเพียน เพื่อสามารถจับขึ้นมาจำหน่าย หรือบริโภคภายในครอบครัวได้

สุรตน์ สุมาลย์ เล่าเพิ่มเติมว่า เดิมบริเวณบ้านในพื้นที่ 7 ไร่ ทำนาปลูกข้าวได้เงินปีละ 10,000 บาท เมื่อมาหักค่าใช้จ่ายทั้งค่าปุ๋ยเคมี ค่ายากำจัดศัตรูพืช รวมถึงรายจ่ายอื่นๆ แทบจะ

ไม่เหลือ เงินใช้จ่ายภายในครอบครัว ทั้งยังมีหนี้สินกว่าแสนบาท แต่หลังมาทำเกษตร ทฤษฎีใหม่ กลับมีรายได้ดีขึ้น หยอดหนี้สิน สามารถส่งลูกให้เรียนได้ถึงระดับปริญญาตรี อีกทั้งการที่ไม่ใช้สารเคมีเลยทำให้สินค้าจากสวนได้รับความนิยมจากลูกค้า ทั้งที่เป็นชาวบ้านด้วยกัน และข้าราชการประจำอำเภอ จนผลผลิตที่ออกจากสวนแทบไม่พอจำหน่าย

สุรัตน์ สุมาลย์ กล่าวว่า “เกษตรทฤษฎีใหม่ถ้าใครทำได้สบาย แก้วเงิน และผมถ้าไม่ทำตอนนี้ก็ไม่รู้จะเอาเงินมาจากไหน ปัจจุบันผมไม่เดือดร้อน ผิดกลับชาวบ้านที่ยังหาแต่หนี้ที่ผ่าน มาผมก็แนะนำชาวบ้านแต่พวกเขากลับไม่สนใจ พี่น้องที่มีหนี้สินผมก็แนะนำ หรือไปอบรมที่ไหนก็แนะนำตลอด แต่มักจะมีคำถามอยู่เสมอว่าปลูกกันหมดแบบนี้แล้วจะขายให้ใคร ผมว่าจะไปกลัวทำไมคนไทยตั้ง 60 ล้านคน เพราะจริงๆ แล้วเกษตรทฤษฎีใหม่มีคนทำเป็นเพียงไม่กี่คน ถึงแม้แต่ละปีจะมีอบรมไม่รู้กี่รุ่น แต่ก็เหลือคนทำจริงๆ น้อยเต็มที ผมเชื่อว่าโครงการทฤษฎีใหม่จะทำให้คนจนเป็นคนรวยได้ ถ้าใครทำตาม และต้องทำอย่างเป็นจริงเป็นจัง ยึดหลักสัจธรรมคือไม่โกหกตัวเอง พุดแล้วต้องลงมือทำจริง”

อย่างไรก็ตาม แม้พื้นที่การเกษตรของไทยอาจจะยังถูกนำมาใช้อย่างไม่คุ้มค่า แต่แนวทางการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ได้จุดประกายให้เกษตรกรไทยหลายๆ คน เริ่มหันมาสนใจและใช้ประโยชน์พื้นที่ของตนเอง เพราะถึงแม้จะมีพื้นที่น้อย แต่หากลงมือทำจริงจัง ก็คงจะประสบความสำเร็จได้ไม่ยาก เหมือนดังเช่นสุรัตน์ สุมาลย์ เกษตรกรประจำตำบลบ้านหนองไผ่ล้อม อำเภอสำโรงท่า จังหวัดสุรินทร์ คนนี้

ข้อความข้างต้นนี้ได้แสดงคุณค่าของทฤษฎีใหม่ไว้อย่างชัดเจน และได้กล่าวถึงความจริงไว้ประการหนึ่งว่าแม้จะมีการอบรมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้กับเกษตรกรแต่ปรากฏว่า มีคนทำเพียงส่วนน้อย จึงควรมีรูปแบบการอบรมที่หลากหลายเพื่อจูงใจให้เกษตรกรได้ทำการเกษตรด้วยทฤษฎีใหม่อย่างจริงจัง และจากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่ารูปแบบการอบรมที่มีประสิทธิภาพคือ การให้สารชักจูงเพื่อรับทฤษฎีใหม่ จึงควรมานำชุดสารชักจูงนี้ไปขยายผลโดยใช้อบรมเกษตรกรกลุ่มอื่นๆ ต่อไป

บรรณานุกรม

- กปร. (2540). แนวคิดและทฤษฎีการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. กทม. : โรงพิมพ์เซ็นจูรี.
- กรมวิชาการเกษตร. (2539). พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับการพัฒนาการเกษตร. กทม. : กรมวิชาการเกษตร.
- กระทรวงการเกษตรและสหกรณ์. (2539). พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับการพัฒนาเกษตรไทย. กทม. : บริษัทอัมรินทร์ พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง จำกัด.
- โครงการทฤษฎีใหม่. (ม.ป.ป.). หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา. กรุงเทพมหานคร : บริษัทเอ็น.เจ. โปรโมชัน จำกัด.
- จารุพันธ์ ทองแถม. (2542). โครงการหลวงกับรางวัลเกียรตินิยม “รามอน แมกไซไซปี 1988”. อนุสาร อสท. 29(5).
- จิระวัฒน์ วงศ์สวัสดิวัฒน์. (2529). การยอมรับวิทยาการแผนใหม่ของเกษตรกรชาวนาเมืองจังหวัดเชียงใหม่. กรุงเทพมหานคร : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- จุมพล วิเชียรศิลป์. (2542). บรรณาธิการ ครอบคลุมศาสตร์ของแผ่นดิน. กทม. : พันนี้ พับลิชชิ่ง.
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช. (2541). ทฤษฎีใหม่ : มิติที่ยิ่งใหญ่ทางความคิด. กรุงเทพมหานคร : สถาบันนโยบายศึกษา.
- ชาคริต จุลกะเสวี. (2541, ตุลาคม - ธันวาคม). เกษตรกรขึ้นชอบการปฏิบัติตามแนวทฤษฎีใหม่ของในหลวง. วารสารไทย. 18(68) : 12 - 22.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ. (2531). ชุดฝึกอบรมการเสริมสร้างคุณลักษณะของข้าราชการพลเรือน. กรุงเทพมหานคร : สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือนสำนักงาน ก.พ.
- ทฤษฎีใหม่ : การบริหารจัดการที่ดินเพื่อการเกษตรตามพระราชดำริ. (ม.ป.ป.). กรุงเทพมหานคร : ม.ป.พ. (อัสสัณ).
- ธนสิทธิ์ เหล่าประเสริฐ. (2543, 28 มีนาคม). ชิน วรรณทองศรี เลี้ยงชีพด้วยไร่นาสวนผสม. มติชนรายวัน. หน้า30.
- นครนายก. (2541). บัญชีรายชื่อราษฎรที่ประสงค์จะร่วมโครงการทฤษฎีใหม่. นครนายก : สำนักงานเกษตรอำเภอ อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก.
- นพนธ์ สัมมา. (2523). จิตลักษณะสำคัญเกี่ยวกับการยอมรับนวัตกรรมทางการเกษตร. ปริญญาโท กศ.ด. (พัฒนศึกษาศาสตร์). กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ. อัสสัณ.
- นวลละอ อสุภผล. (2539). การประเมินโครงการ : รูปแบบการวิจัยเชิงทดลอง. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- นวลละอ อสุภผล. (2536). ผลและผลสะท้อนแห่งโครงการนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกอบรม
ใช้ประชาชนในชนบท. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นักสู้เมืองสุรินทร์ ตามรอยทฤษฎีใหม่ – ปลดหนี้แก้จน. (2548, 27 กรกฎาคม). แนวหน้า. หน้า
14.
- นาถ พันธมนาวิน. (2518). ความแตกต่างระหว่างผู้นำทางการเกษตรและผู้ที่มีใช้ผู้นำ ในเรื่อง
แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ พฤติกรรมกล้าเสี่ยง และพฤติกรรมแพร่ขยาย. วิทยานิพนธ์ ศศ.
ม. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. อุดลำนาค.
- นาถ พันธมนาวิน. (2522). การยอมรับวิทยาการแบบใหม่กับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความ
กล้าเสี่ยงและความวิตกกังวลของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพด ในอำเภอมวกเหล็ก
จังหวัดสระบุรี และอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา. กรุงเทพมหานคร :
สำนักงานส่งเสริมและฝึกอบรมมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. อุดลำนาค.
- บานเย็น. (นามแฝง) (2543, 10 เมษายน). ไร่นาสวนผสมกึ่งไกรลาส ความกล้าหาญของยาย
บุญทอง ทวีรัตน์. มติชนรายวัน. หน้า 17.
- ประเวศ วะสี. (2542). เศรษฐกิจพอเพียงและประชาสังคม แนวทางพลิกฟื้นเศรษฐกิจสังคม.
กรุงเทพมหานคร : หมอชาวบ้าน.
- ประเสริฐ วิทยารัฐ และน้อม งามวิสัย. (ม.ป.ป.) พระมหากษัตริย์ผู้ทรงประยุกต์ภูมิศาสตร์
เพื่อช่วยทวยราษฎร์. หน้า 15 – 27.
- พงษ์พรรณ บุญเลิศ. (2544, 3 มกราคม). "รู้จักใช้ รู้จักคิด" ภูมิปัญญาความพอเพียง พิชิตความจน.
เดลินิวส์. หน้า 5.
- พระราชดำรัส พระราชทานเมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2540. (2541). คู่มือการดำเนินชีวิตสำหรับ
ประชาชนปี 2541 และทฤษฎีใหม่. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานจัดการทรัพย์สิน
ส่วนพระองค์.
- พระพงศ์ เกษมศรี. สำนักราชเลขาธิการ. (2542, 29 พฤศจิกายน). หนังสือที่ รล 0003/18888
เรื่อง พระราชทานพระบรมราชานุญาต.
- ราศี บุรุษรัตนพันธ์. บรรณาธิการ. (2542). ทฤษฎีใหม่ในหลวง : ชีวิตที่พอเพียง.
กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการ และร่วมด้วยช่วยกัน.
- วัชรินทร์ เขจรวงศ์. (2543, 31 พฤษภาคม). แหล่งท่องเที่ยวเกษตร "ไร่เพิ่มพูล" ความสำเร็จใน
โครงการไร่นาสวนผสม. มติชนรายวัน. หน้า 18.
- วันจันทร์ บวรพานิช. (2541). "ทฤษฎีใหม่", มลสารสถิติ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย.
ธันวาคม 2541.
- วิสุทธิ รัตติ. (2532). ปัจจัยด้านผู้บริหารโรงเรียนที่สัมพันธ์กับความสำเร็จของโรงเรียนในโครง
การศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบทยากจน. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ด. (พัฒน
ศึกษาศาสตร์). กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- ศักดิ์ชัย นิธิวุฒิวรรักษ์. (2532). ความแปลกแยกกับพฤติกรรมการทำงานของครูสังกัด กรุงเทพมหานคร. **ปริญญาณิพนธ์ กศ. ด. (พัฒนศึกษาศาสตร์)**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อน. (ม.ป.ป.). การดำเนินงานเรื่องทฤษฎีใหม่ของศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. ฉะเชิงเทรา : ศูนย์ศึกษาพัฒนาเขาหินซ้อน. ถ่ายเอกสาร.
- สนาน คุณประเสริฐ. (2535). ผลของการใช้สารชักจูงในการยอมรับนวัตกรรมทางการศึกษาของครูคณิตศาสตร์ในโรงเรียนมัธยมศึกษา. **ปริญญาณิพนธ์ วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์)**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สมโรจน์ สารัญชลาลักษณ์. (2545, 26 มิถุนายน). ชีวิตอยู่อย่างมั่นคง. **มติชนรายวัน**. หน้า 23 - 24.
- สังคีต พิริยะรังสรรค์. (2541, 29 เมษายน). เศรษฐกิจแบบพึ่งตนเอง : ปรัชญา ฐานะ และอนาคต. **มติชนรายวัน**. หน้า 18.
- สุมาลี เอี่ยมสมัย. (2539). ผลการใช้สารชักจูงที่มีต่อคุณลักษณะของบิดามารดาผู้ป่วยเด็ก. **ปริญญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ)**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุวิทย์ เลหาศิริวงศ์ และกมล เลิศรัตน์. (2530, มีนาคม - เมษายน). "เยี่ยมไร่นาสวนผสมตัวอย่าง". **แก่นเกษตร**. 15(2) : 43 - 46.
- สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ(กปร). (2538). **50ปีแห่งการพัฒนาตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว**. กรุงเทพมหานคร : โอ. เอส. พรินติ้งเข้าท์ จำกัด.
- อัมพร จิรัฐติก. (2542). ทองสุข พิมพ์สาร ทฤษฎีใหม่ ชีวิตใหม่. **ทฤษฎีใหม่ในหลวง ชีวิตที่พอเพียง**. ราชสี บรูษรัตน์พันธ์. บรรณาธิการ. หน้า 89 - 96. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการและร่วมด้วยช่วยกัน.
- อริชัย ดันกันยา. (2543, 4 กันยายน). เกษตรกรทฤษฎีใหม่ในโรงเรียนเขलगันคร. **มติชนรายวัน**. หน้า 12.
- โอภาส เสวิกุล. (2545, กุมภาพันธ์). เศรษฐกิจพอเพียง. **กุลสตรี**. 747(32) : 30.
- Baron, Robert A. and Jerald Greenberg. (1990). **Behavior in Organizations Understanding and Managing the Human Side of Work**. Third Edition. Massachusetts : Allyn and Bacon.
- Cohen, J. (1977). **Statistical Power Analysis for the Behavioral Sciences** (1st edition). New York : Academic Press.

- DeBono, K.G., and Klein, C. (1993). "Source Expertise and Persuasion : The Moderating Role of Recipient Dogmatism". **Personality and Social Psychology Bulletin**. 19(2) : 167 – 173.
- Haugtvedt, C.P., and Petty, R. E. (1992). "Personality and Persuasive : Need for cognition Moderates the Persistence and Resistance of Attitude 'Changes". **Journal of Personality and Social Psychology**. 63(2) : 308 – 319.
- Inkpen, Gary. (1998). **Information Technology for Travel and Tourismism**. 2nd ed. Singapore : Addison Wesley Longman.
- Kivlin, Joseph E. (1967). Differential Perception of Innovation and Rate of Adoption. **Rural Sociology**. 32(1) : 78 – 91.
- Mcguire, William J. (1969). "The Nature of Attitudes and Attitude Change", in **The Handbook of Social Psychology**. 2nd ed. Edited by Gardner Lindzey and Elliot Aronson. P.136 – 314. California : Addison – Wesley Publishing Company.
- Outlook. (1999, November 8). **Bangkok Post**. p.1,8.
- Presser, H.A. (1969). Measuring Innovativeness rather than Adoption. **Rural Sociology**. 34(4) : 510 – 527.
- Rogers, Everett M. (1962). **Diffusion of Innovations**. New York : The Free Press of Glencoe.
- Shaw, Marvin E., and Jack M. Wright. (1968). **Scales for The Measurement of Attitude**. New York : McGraw – Hill Book Company.